



T.C.  
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ'NİN  
TÜRKÇE'YE UYARLANMASI, TÜRKÇE FORMUN GEÇERLİK VE  
GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Hazırlayan  
Hacer Karameşe

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı  
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı  
Yüksek Lisans Tezi

Danışman  
Prof. Dr. Mustafa Baloğlu  
Yrd. Doç. Dr. Rukiye Şahin

TOKAT – 2014

LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ'NİN  
TÜRKÇE'YE UYARLANMASI, TÜRKÇE FORMUN GEÇERLİK VE  
GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 10 / 01 / 2014

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

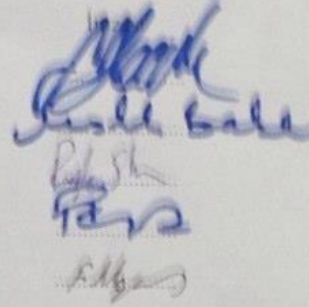
Başkan : Doç. Dr. Recep Koçak

Üye : Prof. Dr. Mustafa Baloğlu (1. Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Rukiye Şahin (2. Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Fatih Kaya

Üye : Yrd. Doç. Dr. Fatma Budak



Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun  
20.01.2014 tarih ve 04. sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul  
edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. Recep Koçak



T.C.  
GAZIOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile tezdeki bütün bilgilerin ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak hazırlanıp raporlaştırıldığını; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programından taradığımı bana ait olmayan tüm bilgi, veri, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

10.01.2014

Hacer Karameşe

Bu tez çalışması, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından (Proje No: 2013/29) desteklenmiştir.

## TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimin her aşamasında yanımda olan, bilgisini, tecrübesini ve desteğini esirgemeyen, bana kendisiyle çalışma fırsatı tanıyan danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Mustafa Baloğlu'na en içten teşekkürlerimi sunarım.

Fikir ve düşünceleriyle bakış açımı zenginleştiren Yrd. Doç. Dr. Rukiye Şahin'e; katkılarından dolayı Doç. Dr. Recep Koçak ve Yrd. Doç. Dr. Fatih Kaya'ya; desteğini her zaman hissettiğim güler yüzünü ve samimiyetini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Fatma Budak'a çok teşekkür ederim.

Çeviri sürecindeki yardımlarından dolayı Doç. Dr. Zekeriya Başkal'a; yardımları, leziz yemekleri ve en çok da hoş sohbetinden dolayı Ayşe Başkal'a; lisans eğitimimden itibaren beni hep destekleyen, cesaretlendiren, bilgi ve tecrübesiyle yoluma ışık tutan Dilek Çankaya'ya; her ihtiyacım olduğunda yanımda olan Ahmet Yumuşak'a; çalışma arkadaşı ve oda arkadaşından öte can şenliğim Şefika Sürücü'ye teşekkür etmeden geçemeyeceğim.

Dualarını her daim üzerimde hissettiğim annem; sıkıntılı zamanlarda içime "İnşirah ferahlığı" salan babam; Ankara'daki evim ablam Tuğba ve eniştem Murat; teknoloji canavarı abim Seyfullah; yaramazlıktaki işbirlikçim abim Ömer; ben ne kadar deli o bir o kadar sakın, yengem Derya Deniz; "masumiyet ehli çocuklar", yeğenlerim Kübra Elif ve Zeynep Büşra... sizleri çok seviyorum...

Bir nefes dört şehir; kardeşlerim, sevdiklerim, özlediklerim ve kaybettiklerim... bu üç noktadan sonrasını ancak buruk bir tebessüm doldurur.

ve son söz;

"bizi doğru yola, Sana doğru varan yola ilet."

## ÖZET

Bu çalışmada Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Türkçe'ye uyarlanarak Türkçe formun geçerlik ve güvenilirliği araştırılmıştır. Araştırmanın ana örnekleme kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen 334 evcil hayvan sahibinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Türkçe Formu, İlişki Ölçekleri Anketi, University of California, Los Angeles (UCLA) Yalnızlık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Tercüme ve dil geçerliği aşamalarından sonra yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modelin üç faktörlü yapısı doğrulanmış ve ki-kare değeri ( $\chi^2$ ) = 875.12, serbestlik derecesi ( $sd$ ) = 227, CFI = .94, IFI = .94 ve RMSEA = .09 olarak hesaplanmıştır. Ölçüt bağıntı geçerliği kapsamında Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puanı ile UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanı (.13), korkulu bağlanma alt boyutu (.14) ve güvenli bağlanma alt boyutu (-.17) arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyon katsayıları bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı ile sınanmıştır. Cronbach alfa değerleri Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam (.91), insan yerine koyma (.78), hayvan hakları (.70) ve genel bağlanma (.86) alt boyutlarında Türkçe formun güvenilirliğine kanıt olmuştur. Sonuç olarak, Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin Türkiye evreninde evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

*Anahtar Kelimeler: Evcil Hayvan, Bağlanma, Evcil Hayvanlara Bağlanma, Geçerlik, Güvenirlik*

## ABSTRACT

The purpose of this study was to adopt the Lexington Attachment to Pets Scale into Turkish and investigate the validity and reliability of the Turkish version. The main sample of the study was 334 pet owners, selected by snowball sampling method. Turkish version of the Lexington Attachment to Pets Scale, Relationships Scale Questionnaire, University of California, Los Angeles (UCLA) Loneliness Scale and Demographic Information Form were used as data collection instruments. After the adaptation and language validity steps, confirmatory factor analysis tested the three factor model which was confirmed with Chi-square value ( $\chi^2$ ) = 875.12, degrees of freedom ( $df$ ) = 227, CFI = .94, IFI = .94 and RMSEA = .09 were calculated. As criterion-related validity, the correlation coefficient between the Lexington Attachment to Pets Scale's total score and UCLA Loneliness Scale's total score (.13) and fearful attachment subscale (.14) and secure attachment subscale (-.17) were determined to be statistically significant. The reliability of the scale was analyzed by Cronbach alfa coefficient. Cronbach alfa coefficients were .91 for Lexington Attachment to Pets Scale total score, .78 for human substituting subscale, .70 for animal rights subscale and .86 for general attachment subscale. In conclusion the Lexington Attachment to Pets Scale was found to be a valid and reliable instrument to measure attachment levels of pet owners to their pets in Turkish population.

*Key Words: Pet, Attachment, Attachment to Pets, Validity, Reliability*

## İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET .....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER .....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ .....	xiv
I. BÖLÜM .....	1
GİRİŞ .....	1
1.1. PROBLEM.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1.4. SINIRLILIKLAR.....	4
1.5. VARSAYIMLAR .....	5
II. BÖLÜM .....	6
İLGİLİ ALANYAZIN .....	6
2.1. BAĞLANMA KURAMI .....	6
2.1.1. İçsel Çalışan Modeller.....	8
2.1.2. Yetişkin Bağlanma Kuramı.....	10

2.1.3. Bağlanma Stilleri.....	12
2.1.4. Bağlanma Figürü Olarak Evcil Hayvan .....	15
2.1.5. Evcil Hayvana Bağlanma ve Betimsel Değişkenler.....	20
2.2. YALNIZLIK .....	21
2.2.2. Yalnızlık Kavramı .....	21
2.2.3. Yalnızlık-Bağlanma-Evcil Hayvan .....	23
2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR .....	24
2.3.1. Evcil Hayvana Bağlanma Ölçeği / Companion Animal Bonding Scale (CABS) .....	25
2.3.2. Evcil Hayvana Bağlanma Ölçeği / Pet Attachment Scale (PATS) .....	25
2.3.3. Evcil Hayvana Bağlanma Anketi / Pet Attachment Questionnaire (PAQ) ....	26
2.3.4. Evcil Hayvan Tutum Ölçeği-Gözden Geçirilmiş / Pet Attitude Scale-Modified (PAS-M) .....	28
2.3.5. Evcil Hayvana Bağlanma Ölçeği / Pet Bonding Scale (PBS).....	29
III. BÖLÜM.....	30
YÖNTEM .....	30
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ .....	30
3.2. EVREN ve ÖRNEKLEM .....	30
3.2.1. Evren .....	30
3.2.2. Örneklem.....	30
3.3. LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAğLANMA ÖLÇEğİ.....	33



3.4. DİĞER VERİ TOPLAMA ARAÇLARI .....	35
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu .....	35
3.4.2. İlişki Ölçekleri Anketi .....	35
3.4.3. UCLA Yalnızlık Ölçeği .....	36
3.5. UYARLAMA SÜRECİ .....	37
3.6. VERİLERİN TOPLANMASI.....	38
3.7. VERİLERİN ANALİZİ .....	38
3.7.1. Normallik .....	39
3.7.2. Yapı Geçerliği .....	39
IV. BÖLÜM.....	44
BULGULAR.....	44
4.1. DİL GEÇERLİĞİNE AİT BULGULAR .....	44
4.2. ANALİZ ÖNCESİ VERİ TARAMA.....	51
4.3. YAPI GEÇERLİĞİNE AİT BULGULAR .....	53
4.4. AYIRT EDİCİ GEÇERLİĞE AİT BULGULAR .....	57
4.5. ÖLÇÜT BAĞINTI GEÇERLİĞİNE AİT BULGULAR .....	58
4.6. GÜVENİRLİĞE AİT BULGULAR .....	62
4.7. LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ'NİN PUANLANMASI.....	63
4.8. LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ PUANLARININ ÇEŞİTLİ BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	64

V. BÖLÜM .....	75
TARTIŞMA .....	75
VI. BÖLÜM.....	84
SONUÇ ve ÖNERİLER .....	84
KAYNAKÇA.....	87
EKLER.....	105
EK-1 Kişisel Bilgi Formu .....	106
Ek-2 İlişki Ölçekleri Anketi .....	107
Ek-3 UCLA Yalnızlık Ölçeği .....	109
EK-4 Kullanılan Ölçekler için Araştırma İzinleri.....	110
EK-5 İngilizce-Türkçe Karşılaştırmalı Derecelendirme Formu .....	111
EK-6 İngilizce Türkçe Çeviri Uygunluk Formu .....	115
Ek-7 Türkçe Anlaşılabilirlik Derecelendirme Formu-I.....	117
Ek-8 Türkçe Anlaşılabilirlik Derecelendirme Formu-II .....	119
Ek-9 Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Maddeler Arası Korelasyon Matrisi .....	121
Ek-10 Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Maddeler Arası Kovaryans Matrisi .....	122
EK-11 Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Türkçe Formu.....	123

## TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4. 1 Çeviri Maddelerin Frekans Dağılımları ve Ağırlıklı Puanları.....	45
Tablo 4. 2 Türkçe Maddelerin Puan Ortalamaları .....	48
Tablo 4. 3 Türkçe Anlaşılabilirlik Ortalamaları I.....	49
Tablo 4. 4 Türkçe Anlaşılabilirlik Ortalamaları II.....	50
Tablo 4. 5 LEHBÖ Maddelerinin Ortalama, Standart Sapma, Basıklık ve Çarpıklık Değerleri .....	51
Tablo 4. 6 LEHBÖ ve LAPS Maddelerine Verilen Cevaplara İlişkin Yüzde Değerleri	52
Tablo 4. 7 Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri.....	56
Tablo 4. 8 LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Evcil Hayvan Sahibi Olup Olmamaya Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri .....	57
Tablo 4. 9 LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Evcil Hayvan Sahibi Olup Olmamaya Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları .....	58
Tablo 4. 10 Değişkenlere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	59
Tablo 4. 11 Ölçeğin Toplam ve Alt Boyut Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları.....	60
Tablo 4. 12 LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Bağlanma Stillerine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
Tablo 4. 13 Cinsiyete Göre LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri .....	64
Tablo 4. 14 LEHBÖ toplam ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları .....	65
Tablo 4. 15 Cinsiyete Göre Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri.....	66

Tablo 4. 16 LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Evcil Hayvan Türüne Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri .....	67
Tablo 4. 17 LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Medeni Duruma Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları .....	69
Tablo 4. 18 LEHBÖ toplam ve Alt Boyutlarının Sahip Olunan Yakın Arkadaş Sayısına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	69
Tablo 4. 19 LEHBÖ toplam ve Alt Boyutlarının Evcil Hayvana Sahip Olma Süresine Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri .....	72
Tablo 4. 20 LEHBÖ toplam ve Alt Boyutlarının Evcil Hayvana Sahip Olma Süresine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları .....	73

## ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4. 1 Doğrulayıcı Faktör Analizi Bağlantı Diyagramı (t-değerleri).....	54
Şekil 4. 2 Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Şeması (hata varyansları) .....	55

## KISALTMALAR LİSTESİ

DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
İOA	: İlişki Ölçekleri Anketi
LAPS	: Lexington Attachment to Pets Scale
LEHBÖ	: Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği
UCLA	: University of California, Los Angeles
$F$	: F-testi değeri
$n$	: Örnekleme yer alan birim sayısı
$p$	: Hata yapma olasılığı
$sd$	: Serbestlik Derecesi
$ss$	: Standart Sapma
$\alpha$	: Cronbach alfa değeri
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama
$U$	: Mann Whitney U testi değeri
$\chi^2$	: Ki-kare

## I. BÖLÜM

### GİRİŞ

#### 1.1. PROBLEM

Doğal yaşamın bir parçası olan insan-dışı varlıklar ile insan arasında yüzyıllardır süregelen bir ilişki vardır. Bu bağlamda insanlar ve hayvanlar arasında bir ilişki olduğu uzun yıllardır bilinmektedir (Herzog, 2002; Serpell, 1996). Son zamanlarda yapılan araştırmalar bu ilişkinin fiziksel, psikolojik, sosyal ve terapötik etkisini vurgulamaktadır (O'Harie, 2009; Shore, Douglas, & Riley, 2005; Walsh, 2009). Psikoloji alanında yapılan çalışmalar genelde insan ve hayvan ilişkilerini; özelde ise insanların evcil hayvanlara bağlanmasını kapsamasına karşın (örn., Sable, 1995; Prato-Previde, Custance, Spiezio, & Sabatini, 2003; Zilcha-Mano, Mikulincer, & Shaver, 2011a), bağlanma ile ilgili çalışmaların daha çok insanlar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (örn., Simpson & Rholes, 1994; Weiss, 1991). Kişilerarası bağlanma ilişkisini incelemek amacıyla yürütülen çalışmalarda kullanılan bazı ölçeklerin Türkçe'ye uyarlandığı görülmektedir. Bu ölçeklerden bazıları şunlardır: Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (Kapçı & Küçüker, 2006), Çocuk ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği (Savi, 2011), Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formu (Günaydın, Selçuk, Sümer, & Uysal, 2005), Maternal Bağlanma Ölçeği (Kavlak & Şirin, 2009), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (Sümer, 2006) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (Selçuk, Günaydın, Sümer, & Uysal, 2005). Ancak ülkemizde insanların evcil hayvanlara bağlanma düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş ya da Türkçe'ye uyarlanmış bir ölçek bulunmamaktadır.

Uluslararası alanyazında insan ve evcil hayvan ilişkisini ölçmek amacıyla geliştirilmiş çeşitli ölçekler bulunmaktadır. Anderson (2007) bu ölçeklerden büyük bir

kısmını bir kitapta derlemiştir. Kitaptaki en eski ölçek Templer, Salter, Dickey, Baldwin ve Veleber (1981) tarafından geliştirilen Evcil Hayvan Tutum Ölçeği'dir (Pet Attitude Scale). Daha sonra geliştirilen ölçekler genellikle Templer ve diğerlerinin çalışmasından faydalanmıştır (Anderson, 2007). Johnson, Garrity ve Stallones (1992) Templer ve diğerlerinin (1981) çalışmasından yola çıkarak Lexington Attachment to Pets Scale isimli ölçeği geliştirmişlerdir. Hem ilgili çalışmalarda sıkça kullanıldığı hem de var olan ölçeklerin arasında psikometrik özellikler açısından en güçlü ölçeklerden biri sayıldığı (Zaparanick, 2008) için bu çalışmada Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanmasına karar verilmiştir.

Ülkemizde bu konuda geliştirilmiş veya uyarlanmış herhangi bir ölçeğin bulunmaması yapılacak çalışmalar için eksiklidir. Dolayısıyla, insanların evcil hayvanlara bağlanma düzeyini ölçebilecek bir ölçeğe ihtiyaç vardır. Bu nedenle, araştırmada Johnson ve diğerlerinin (1992) geliştirmiş olduğu ölçek Türkçe'ye uyarlanmış ve uyarlanan ölçeğin Türkiye evreninde psikometrik özellikleri incelenmiştir.

## 1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma bir ölçek uyarlama çalışmasıdır. Araştırmanın amacı evcil hayvan sahiplerinin hayvanlarına bağlanmalarını ölçmede sıklıkla kullanılan Lexington Attachment to Pets Scale isimli ölçeğin Türkçe'ye uyarlamasını yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

### 1. Dil Geçerliliği

a. Ölçeğin Türkçe formu, orijinal İngilizce formunu anlam ve içerik yönünden karşılamakta mıdır?



b. Ölçeğin Türkçe formu Türkçe dil kurallarına uygun mudur?

c. Orijinal İngilizce form ile geri çeviri form uyumlu mudur?

## 2. Yapı Geçerliği

a. Ölçeğin Türkçe formu, orijinal İngilizce form ile aynı faktör yapısına sahip midir?

b. Türkçe formun alt ölçeklerinin birbirleriyle gösterdikleri korelasyon katsayıları nedir?

## 3. Ayırt Edici Geçerlik

a. Şuan evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nden aldıkları toplam ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

## 4. Ölçüt Bağımlı Geçerliği

a. Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nden aldıkları toplam ve alt boyut puanları ile İlişki Ölçekleri Anketi'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

b. Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

c. Evcil hayvan sahibi bireylerin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanları bağlanma stiline göre farklılaşmakta mıdır?

## 5. Güvenirlilik

a. Türkçe formun madde-toplam puan korelasyon katsayısı nedir?

b. Türkçe formun toplam ve alt boyut puanları açısından Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı nedir?

6. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nden alınan toplam puanlar çeşitli bağımsız değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

### 1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Uluslararası alanyazında evcil hayvanlar ve insanlar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Yapılan araştırmalar kadın (örn., Chur-Hansen, Winefield, & Beckwith, 2009), çocuk (örn., Reed, Ferrer, & Villegas, 2012), ergen (örn., Kurdek, 2009), engelli (örn., Eddy, Hart, & Boltz, 1988), yaşlı (örn., Garrity, Stallones, Marx, & Johnson, 1989; Howe, 1995; Winefield, Black, & Chur-Hansen, 2008) ve kanser hastası (örn., Johnson, Meadows, Haubner, & Sevedge, 2003) gibi grupların hayvanlarla etkileşiminin farklı boyutlarda olabildiğini göstermektedir. İlgili alanyazında evcil hayvanların terapötik etkilerinden bahsedilerek fiziksel (örn., Reed ve diğ., 2012), ruhsal (örn., Prothmann, Albrecht, Dietrich, Hornfeck, Stieber, & Ettrich, 2005) ve psikolojik (örn., Brodie & Biley, 1999) sorunlarda hayvan destekli terapilerin önemi üzerine durulmuştur. Evcil hayvanlarla kurulan ilişkinin empati (örn., Daly & Morton, 2006; Taylor & Signal, 2005), kişilik özellikleri (örn., Bagley & Gonsman, 2005), yalnızlık (örn., Black, 2012), iletişim becerileri ve sosyal bütünlük (örn., Brown & Katcher, 1997) gibi yapıları etkileyebildiği belirtilmiştir. Ülkemizde de bu konuyla ilgili bazı adımlar (örn., Cevizci, Ergingöz, & Baltaş, 2009; Koçak, 2009) atılmaya başlansa da araştırmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçeğin olmaması bu konudaki çalışmaların ilerlemesine engel olmuştur. Bu çalışma sonucunda uyarlanan ölçek yardımıyla insanların evcil hayvanlarıyla ilişkisinin kültürümüzdeki yapısı ortaya konularak ilgili çalışmaların yapılabilmesine olanak sağlanacaktır.

### 1.4. SINIRLILIKLAR

1. Araştırmanın sonuçları uyarlanan ölçme aracının ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

2. Uyarlanan ölçme aracı 18 yaş ve üstü evcil hayvan sahipleriyle sınırlıdır.
3. Araştırma sonuçları kullanılan istatistiksel analizlerin özellikleriyle sınırlıdır.

#### 1.5. VARSAYIMLAR

1. Katılımcıların ölçme araçlarını içtenlikle ve gerçekçi cevapladıkları varsayılmıştır.
2. Katılımcıların kendilerini değerlendirebilecek düzeyde oldukları varsayılmıştır.

## II. BÖLÜM

### İLGİLİ ALANYAZIN

#### 2.1. BAĞLANMA KURAMI

Bowlby (1944) suça karışmış ergenlerin annelerinden ayrılmaları ile suç işleme düzeyleri arasında bir ilişki olduğunu farketmesiyle başlayan çalışmalarının sonunda bağlanma kuramının temellerini atmıştır. Bowlby (1951) Dünya Sağlık Örgütü'ne sunduğu iki bölümden oluşan raporda çocuğun anneden ayrılmasının ve erken çocukluktaki yetersiz anne bakımının çocuğun kişilik gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekmiştir. Bowlby, gelişim psikolojisine dayandırdığı bağlanma kuramını 1958 yılında yayımladığı ilk makalesiyle tanıtmıştır.

Bowlby (1973, 1980, 1982) yürüttüğü çalışmalarda çocuk ve anne/bakım veren kişi arasında duygusal bir bağ bulunduğunu belirterek bağlanma kuramını ortaya atmıştır. Bowlby'den sonra bağlanma kuramı birçok araştırmacı (örn., Ainsworth,1982; Bartholomew & Horowitz, 1991; Collins & Read, 1994; Hazan & Sahver, 1987) tarafından ele alınmış ve incelenmiştir.

Bowlby (1988) bağlanma kuramında bireyin başkalarıyla kurduğu güçlü duygusal bağları açıklamayı amaçlamıştır. Kuramda bağlanma, bireyin bir başkasıyla kurduğu duygusal bağ olarak tanımlanmış ve bu bağın sonucu olarak da bireyin, yakınlık ve iletişim kurmak istediği kişiden ayrıldığında fiziksel ve davranışsal tepki verdiği belirtilmiştir (Bowlby, 1982).

Bowlby (1982) bağlanmayı yakınlığı koruma, güvence üssü, güvenli dayanak/sığınak ve ayrılma kaygısı olmak üzere dört davranış altında açıklamaktadır. Çocuğun özellikle ihtiyaç duyduğu zamanda bağlanma figürüne yakın olmayı istediği öne sürülmüştür. Bağlanma figürünün güvence üssü olması kaygıyı azaltıp rahatlık ve

güven verir. Bağlanma figürü güvenli bir sığınaksa çocuk, risk alabilir, çevreyi ve kendini keşfe çıkabilir. Bağlanma figürü erişilebilir olmadığında ise ayrılık kaygısı yaşanır. Bowlby, bu davranışların bir yaşındaki bir bebek ile annesi arasında gözlemlenebileceğini belirtmiştir. Kuramda çocuğun anne ile kurduğu ilişkinin sonraki ilişkilerini etkilediği ve şekillendirdiği belirtilmiş ve bu durum “içsel çalışan modeller” olarak adlandırılmıştır.

Bretherton (1985) bağlanma davranışının daha çok çocuklukta görülmekle beraber hayat boyu devam ettiğini; ancak daha çok stresli durumlarda kendini gösterdiğini belirtmiştir. Çocuk, keşfetme arzusuyla bağlanma figüründen ayrılırken kaygı ve stresin çocuğu bağlanma figürüne tekrar yaklaştırdığı öne sürülmüştür. Kaygıya neden olacak bir durum yoksa çocuğun anneden belirli bir uzaklıkta keşif yapabildiği fakat kaygıya neden olacak bir uyarıcı devreye girdiğinde bağlanma sisteminin çocuğu güvenli bir ortama ittiği belirtilmiştir. Evrimin denge olarak adlandırdığı bu durumun psikolojik bağ olduğu savunulmuştur.

Bowlby (1982), anne ve çocuk arasındaki bağlanmanın üç yaşın sonuna kadar güçlü ve düzenli bir şekilde görüldüğünü çocuğun üç yaşından sonra ani bir değişim geçirdiğini ve annenin geçici bir süre odada olmayışını daha iyi kabul edebildiğini belirtmiştir. Bu yaştan itibaren çocuğun kendini güvende hissettiği ikinci dereceden bağlanma figürleriyle yakınlık kurabileceğini savunmuştur.

Holmes (1993) bağlanma, bağlanma davranışı ve bağlanma davranış sistemleri olmak üzere birbiriyle ilgili üç kavram olduğunu öne sürmüştür. Ainsworth ve Bell (1970) bireyin kendisi ile bir başkasını bir arada tutan ve zamanla artan duygusal bağı, bağlanma olarak tanımlanmıştır. Bireyin bağlanma figürüne yakın olma çabası bağlanmanın davranışsal işareti olarak kabul edilmiştir. Yakınlığı arttırmaya yönelik

davranışlar ise bağlanma davranışı olarak tanımlanmıştır. Bağlanma davranışının bağlanma figüründen ayrılma veya ayrılma korkusuyla tetiklendiği ve yakınlık arttıkça bağlanma davranışının da azaldığı veya sona erdiği belirtilmiştir (Holmes, 1993). Bebeklerde, yakın olma isteği, izleme, yapışma, ağlama, gülme gibi davranışlar bağlanma davranışı olarak tanımlanmıştır (Ainsworth & Bell, 1970).

Ainsworth ve Bell (1970) bağlanma davranışının yoğunluğunun duruma göre değiştiğini fakat bağlanma bir kez gerçekleştikten sonra bağlanma davranışı görülme de bağlanmanın devam ettiğini savunmuşlardır. Bu nedenle, bağlanmanın, bağlanma davranışları sergilenmediğinde de devam eden içsel ve yapısal davranış sistemleri olarak görülmesi gerektiği belirtilmiştir. Bağlanma davranış sistemi ise birey ve birey için önemli olan kişilerin ve onların ilişkisinin belirli bağlanma davranışları ile kodlanması ve temsil edilmesidir (Holmes, 1993).

Nesne-ilişkiler kuramının bir türü olarak geliştirilen bağlanma kuramı hem çocukların hem de yetişkinlerin diğer insanlarla kurdukları kalıcı bağlanmaları açıklamaktadır. Bağlanma kontrol sistemi ve bağlanma figürünün çalışma sistemi hayat boyu kişilik işlevlerinin yerine getirilmesini sağlar (Bowlby, 1988)

### 2.1.1. İçsel Çalışan Modeller

İçsel çalışan modeller bireyin, başkaları ve kendisi hakkında geliştirdiği modeller olmak üzere birbirini tamamlayan iki bileşenden oluşmaktadır (Bowlby, 1973). Sosyal girdiler, özellikle de temel bakıcının kaygı verici duruma karşı verdiği tepkiler, tarafından düzenlenen (Hazan & Shaver, 1994) içsel çalışan modeller birbiriyle ilişkili dört parçadan oluşur; 1) bağlanma geçmişi, 2) kendisi ve başkalarıyla ilgili bağlanma inanç, tutum ve beklentileri, 3) bağlanma ile ilgili amaç ve ihtiyaçları ve 4)

bağlanma amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik plan ve stratejileri (Collins & Read, 1994).

Bağlanma figürünün ve kendiliğin içsel çalışan modelleri bir kez inşa edildikten sonra, birey farkında olmadan bu modelleri kullanmaktadır (Bowlby, 1980). Fakat bağlanma figürünün içsel çalışan modellerden fayda sağlayabilmesi için modellerin gelişim süreciyle birlikte özellikle gelişimin hızlı olduğu çocukluk döneminde yenilenmesi gerekmektedir (Bretherton, 1985). Bretherton (1985) çocuğun duyuşsal bilişsel anlaması arttıkça kendisi, yakın çevresi ve dünya hakkındaki işleyen modellerinin de karmaşıklaştığını belirtmiştir. Çocuğun, bağlanma figürünün niyetini daha iyi anlayınca baş etme becerilerini geliştirdiğini ve neyin tehlikeli olduğunu daha iyi anladığını savunmuştur. Böylece bağlanma davranışının daha anlaşılabilir olduğunu ve ilerleyen yaşlarda bağlanma sisteminin gücünün tehlikeli durumlarda daha belirginleştiğini öne sürmüştür. İlerleyen yaşlarda bağlanma davranışında görülen azalmanın bağlanma sisteminin de azaldığı anlamına gelmediğini belirtmiştir. Bağlanma davranışı erken yaşlarda daha kapsamlı olsa da ilerleyen yaşlarda bağlanma figürünün kaybının ve yeni bir bağlanma figürüne bağlanmanın daha sıkıntılı bir süreç olduğunu savunmuştur.

Bowlby (1973) bireyin kendisi ve başkaları hakkında geliştirdiği modeller birbirinden farklı olsa da biri anlaşılmasından diğerinin de anlaşılamayacağını belirtmiştir. Mesela ihtiyaç duyduğu zaman annesi tarafından reddedilen çocuğun, hem annesine karşı reddeden bir model geliştirdiğini hem de kendisine güvenmekte ve saygı duymakta zorluk yaşadığını savunmuştur. Aksine annesine karşı güvenli içsel çalışan model geliştiren çocuğun kendisi hakkında da olumlu model geliştirdiğini öne sürmüştür.

Erken çocuklukta bakımın kalitesine göre içsel çalışan modeller değişebilirken çocukluk ve ergenlikte modellerin değişmesi daha zordur (Bowlby, 1969). İlerleyen yaşlarda içsel çalışan modeller kişiliğin bir parçası olur ve davranışları etkiler (Bowlby, 1973). Ainsworth (1985a) bireyin çalışan modelleri ve çevresi süreklilik arz ettiği için bağlanma stillerinin de süreklilik arz ettiğini öne sürmüştür. Fakat Bretherton (1985) ilişkinin süreklilik gösterdiğine dair yeterli çalışma olmadığını ve önemli yaşam olaylarının ilişkinin kalitesini etkileyebileceğini ifade etmiştir. Hazan ve Shaver (1987) ise içsel çalışan modellerin değişip değişmediğinden çok hangi durumlarda daha fazla değişme ihtimali olduğunun ve olmadığının tartışılması gerektiğini belirtmişlerdir.

#### 2.1.2. Yetişkin Bağlanma Kuramı

Bağlanma davranışıyla ilgili çalışmalar yürüten Ainsworth sayesinde bağlanma kuramı, var olan sosyal-duygusal gelişim kuramlarından en iyisi olarak adlandırılmaktadır (Bowlby, 1988). Ainsworth (1969) bağlanmayı, bireyin bir başka bireyle kurduğu duygusal bağ olarak tanımlamıştır. Çocuk gelişim kuramı olarak başlayan kuram bugün yetişkin yakın ilişkilerini, iş ilişkilerini ve sosyal grupların birbirleriyle ilişkisini incelemek için kullanılmaktadır (Mikulincer & Shaver, 2007). Bu kapsamda baba, kardeş, arkadaş ve romantik partner bağlanma figürü olarak incelenmiştir (Ainsworth, 1989; Hazan & Shaver, 1987, 1994).

Bowlby (1977, 1982) çocuk ve anne/bakıcı arasındaki bağlanmaya odaklansa bile bağlanmanın bununla sınırlı kalmadığını, ilerleyen yaşlarda bireyin farklı bağlanma figürlerine bağlanabileceğini belirtmiştir. Weiss (1982) bağlanmanın çeşitlilik gösterebileceğini, toplumdan topluma ve kişiden kişiye değişebileceğini belirtmiştir. Ainsworth (1969) ise her yaşta meydana gelen bağlanmanın önce anneyle daha sonra diğer bireylerle kurulduğunu ve kurulan bu bağlanmada bağlanma davranışları değişse



de bağlanmanın devamlı olduğunu savunmuştur. Bowlby (1988) de bağlanma davranışının değişik şartlarda pek çok kişiye gösterildiği görüşünü desteklemiştir. Özellikle ergenlik ve erişkinlik döneminde bağlanma aile dışına yönelirken (Bowlby, 1969) kalıcı bağlanma veya bağlanma bağı daha sınırlı sayıdaki kişiyle kurulur (Bowlby, 1988). Kurulan bu duygusal bağların bazıları bağlanma iken bazıları bağlanma bileşenleri içerir bazıları da bağlanmaya benzememektedir (Ainsworth, 1985b). Bu durumda ilişkinin bağlanma bileşenlerine sahip olup olmadığına bakılmalıdır (Weiss, 1991). Weiss (1982) bağlanmayı diğer duygusal bağlardan ayıran üç temel özellik olduğunu belirtmiştir; yakınlığı koruma, güvenli dayanak ve ayrılık kaygısı.

Weiss (1982) bağlanmanın üç şekilde kendini gösterdiğini belirtmiştir; 1) bebek, bağlanma figürünün tehlike anında kendini koruyabileceği, gerektiğinde yaklaşabileceği ve bağlanma figürünün de ona kolaylıkla erişebileceği mesafede olmak ister, 2) bağlanma figürünün olduğu ve tehlikenin olmadığı durumda çocuk kendini güvende hisseder. Bu durumda bağlanma davranışı gözlemlenmeyebilir fakat keşif gibi diğer davranış sistemleri görülür, 3) bağlanma figürünü kaybetme ve ondan ayrılma korkusu çocuğun iyi oluşuna tehlike gibidir. Bu nedenle çocuk bağlanma figürünü geri getirmek için girişimlerde bulunacaktır.

Weiss (1982) yetişkin bağlanmasının da çocuk bağlanmasına benzediğini savunmuştur. Yetişkinlerin de bağlanma figürünün ulaşılabilir olmasını ve tehlike altında bağlanma figürüne yaklaşabilmeyi istediğini belirtmiştir. Bununla birlikte yetişkinlerin de bağlanma figürünün yanında kendini rahat hissettiğini, bağlanma figürü erişilebilir olmadığına ise kaygılı davranışlar sergilediğini savunmuştur. Fakat yetişkin bağlanması çocukluk dönemindeki bağlanma kriterlerini karşılarsa da iki bağlanma

arasında üç önemli farklılık olduğunu belirtmiştir. Öncelikle, yetişkinlik döneminde gözlemlenen ilişki anne ya da bakıcı ile değil genellikle akranlarıdır. İkincisi; çocuklar, bağlanma bağları tehlikede olduğunda başka şeylere vakit ve enerji ayıramazlar, yetişkinler ise tehlikeye rağmen başka ilişkiye ve başka konulara vakit ayırabilirler. Yetişkinler geçici ayrılıkları daha iyi tolere edebilirler. Son olarak, yetişkinler yakın ilişki kurabilecekleri bağlanma figürüne bağlanırlar.

### 2.1.3. Bağlanma Stilleri

#### 2.1.3.1. Çocuk Bağlanma Stilleri

Bowlby (1982) çocuğun annesine bağlanma tarzının, annesi ve kendisi hakkındaki modellerine bağlı olarak değiştiğini belirtmiştir. Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978) anne ve çocuk bağlanmasındaki bireysel farklılıklara odaklanmışlar ve çocuğun bağlanma figürüyle ilişkisini açıklamak için üç bağlanma stili tanımlanmışlardır: Güvenli, kaygılı kaçınmalı ve kaygılı dirençli (Akt. Hazan & Shaver, 1987).

Güvenli bağlanma stilinde, çocuk olumsuz veya korkutucu durumla karşılaştığında ebeveynin veya bağlanma figürünün ulaşılabilir olduğundan emindir (Bowlby, 1988). Çocuk ağladığında veya üzülduğünde anneye fiziksel temas kurmaktan çekinmez (Waters, Hamilton, & Weinfield, 2000). Çocuk güvenli dayanağın varlığından emin olduğu için keşif yapmakta cesurdur ve başarılıdır (Bowlby, 1998). Güvenli bağlanan çocuk, ayrılık sonrası tekrar birleşmede anneye sıcak ve yakın iletişime sahiptir (Cassidy, 1988). Güvenli bağlanma keşif yapma ve problem çözme ikiye katlamaktadır (Bretherton, 1985).

Kaygılı kaçınmalı bağlanmada ise çocuk, annenin ayrılmasına ve geri gelmesine hem ağlama hem sevinme tepkisi vermez (Waters ve diğ., 2000). Bowlby (1988) bu

bağlanma stiline çocuğun bağlanma figürüne yaklaştığında sürekli azarlanması veya reddedilmesi sonucunda geliştiğini öne sürmüştür. İlerleyen yaşlarda bu bağlanma stiline değişiklik olmazsa bireyde klinik bulgular, suç işleme ve kişilik bozuklukları görülebileceğini belirtmiştir.

Bowlby (1988) kaygılı dirençli bağlanma stiline sahip çocuğun, olumsuz veya korkutucu bir durumla karşılaştığında ebeveyninin cevap verip yardım edeceğinden emin olmadığını belirtmiştir. Çocuğun ayrılık kaygısı sürekli olduğu için ebeveyninden ayrılmak istemediğini ve keşif yapma konusunda kaygılı davrandığını belirtmiştir. Çatışmanın belirgin olduğu bu stilde ebeveynin bazen ulaşılır olması bazen de ulaşılamaz olmasının ve diğer ayrılık tehditlerinin çocuktaki çatışmayı desteklediğini öne sürmüştür. Bu nedenle çocuk, anne ayrıldığı zaman ağlar fakat anne geri geldiğinde de ağlama devam eder (Waters ve diğ., 2000).

#### 2.1.3.2. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Bowlby (1973) erken çocuklukta oluşturulan içsel çalışan modellerin kişiliğin bir parçası olarak ilerleyen dönemlerdeki davranış, düşünce, duygu ve bilişleri etkilediğini ifade etmiştir. Yetişkin bağlanması üzerine yapılan birçok çalışmada bu varsayımdan yola çıkılarak çocukluk bağlanma stillerinin yetişkinlik dönemiyle paralellik gösterdiği belirtilmiştir (Hazan & Shaver, 1987; Main, Kaplan, & Cassidy, 1985; Weis, 1982).

Mikulincer ve Shaver (2007) yetişkin bağlanma stilini belirleyen sayısız faktör olmakla birlikte yaşam şartlarının önemli bir belirleyici olduğunu belirtmişlerdir. Yetişkin bağlanma stiline bebeklik ve erken çocukluk yaşantıları önemli bir etken olmakla birlikte son çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinin geçmiş yaşantıların

içselleştirilmesinde önemli olduğunu savunmuşlardır. Bağlanma stili süreklilik arz etse de yaşam olaylarına bağlı olarak değişme payı olduğunu öne sürmüşlerdir.

Bartholomew ve Horowitz (1991) ise Hazan ve Shaver'ın (1987) modelinden farklı olarak yetişkin bağlanma stillerinin çocukluktan farklı olduğunu belirterek iki boyutlu ve dört kategorili yeni bir model tanımlamışlardır. Bireyin kendi (pozitif ve negatif) ve diğerlerine (pozitif ve negatif) ait içsel çalışan modelleriyle dört bağlanma stili tanımlanmıştır. Bağlanma stilleri şu şekildedir: Güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Güvenli bağlanma stiline sahip birey, hem kendisi hem de diğerleri hakkında pozitif tutuma sahiptir (Bartholomew & Shaver, 1998). Yakın ilişkilerinde rahattır (Bartholomew & Shaver, 1998) ve yakın ilişkilerine önem verirken kişisel özerkliğini kaybetmez (Bartholomew & Horowitz, 1991). Saplantılı bağlanma stilinde birey, kendisi hakkında olumsuz diğerleri hakkında olumlu tutuma sahiptir. Bağlandığı kişiden kabul ve değer görmek ister (Bartholomew & Shaver, 1998). Yakın ilişki kurmak istedikleri kişiye karşı aşırı yakınlık kurma ve onları idealize etme eğilimi vardır (Bartholomew & Horowitz, 1991). Korkulu bağlanma stilinde ise birey, hem kendisi hem de diğerleri hakkında olumsuz algıya sahiptir. Korkulu bağlanan bireyler saplantılı bağlananlar gibi diğerlerinden kabul görmek ve onaylanmak isterler (Bartholomew & Shaver, 1998). Fakat kaybetme ve reddedilme korkusundan dolayı yakın ilişki kuramazlar (Bartholomew & Horowitz, 1991). Kayıtsız bağlanma da ise birey, yakın ilişki kurmak istemez. Yakın ilişkinin değerini reddederek kendi değerini korur (Bartholomew & Shaver, 1998).

#### 2.1.4. Bağlanma Figürü Olarak Evcil Hayvan

Bağlanma kuramı ve bağlanma stilleri her ne kadar anne-çocuk arasındaki bağlanmaya odaklansa da Bowlby (1988) bağlanma kuramının bireyin hayatındaki diğer ilişkilerle de ilgili ve gelişime açık bir kuram olduğunu belirtmiştir. Bu amaçla yapılan çalışmalarda yetişkinlerin bağlanma figürleri incelenmiş ve birçok bağlanma figürünün olabileceği savunulmuştur. Ainsworth (1989) yetişkin bağlanma figürlerinin anne, baba, arkadaş ve kardeşin; Mallinckrodt, Gantt ve Coble (1995) terapistin; Granqvist, Mikulincer, Gurwitz ve Shaver (2012) yaratıcının; Sable (1995) ise evcil hayvanın bağlanma figürü olarak işlev gördüğünü bulgulamışlardır.

Annenin erişilebilir olduğunda ocuk bağlanma davranışlarını sergilemekten ziyade çevreyi keşfe çıkmaktadır (Bowlby, 1977). Bu durumda anne, ocuk için güvenli dayanak oluşturur ve ocuk çevresini keşfeder tehlikeli bir durum olduğunda veya korktuğunda ise güvenli dayanak olan annesinin yanına döner (Bowlby, 1977). Albert ve Bulcroft (1988) da kaygı verici durumda olan bireylerin, evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin diğerlerinden daha yüksek olduğunu ve bu dönemde evcil hayvanın önemli bir destek mekanizması olduğunu ifade etmişlerdir.

Anne ve ocuk ilişkisinde olduğu gibi birey, sevdiği kişinin yanından ayrılması gerektiğinde onunla iletişimini korur ve ona geri döner (Bowlby, 1982). Benzer şekilde, Voith (1985) evcil hayvanın sahibinden ayrıldığında onu aradığını ve yokluğunda huzursuzlandığını belirtmiştir (Akt. Angle, 1994). İnan ve evcil hayvan arasındaki ilişkinin duygusal bir bağ olduğunu söyleyen Voith (1985) insanların, evcil hayvanlarını özlediği gibi evcil hayvanların da sahiplerini özlediğini savunmuştur (Akt. Angle, 1994). Zilcha-Mano, Mikulincer ve Shaver (2011b) da evcil hayvan sahibi bireylerin

kişilerarası bağlanma stilleri ile evcil hayvanlara bağlanma stillerinin benzer olduğunu bulmuşlardır.

Kwong (2008) evcil hayvan ve insan ilişkisini yürütmek için yapılan bazı çalışmalarda “bağlanma” kavramı ile aslında bağlanma bağlarına değil duygusal ilişkiye vurgu yapıldığını ifade etmiştir. Alanyazında evcil hayvan ve insan arasındaki ilişkinin bağlanma olmadığına dair çalışmalar da bulunmaktadır (Kobak, 2009). Fakat Kwong (2008) bağlanma kuramının sadece insan-insan ve hayvan-hayvan arasındaki bağı değil canlılar arası bağlanma süreçlerini de açıkladığını öne sürmüştür ve insan ile evcil hayvan arasında bağlanma bağı kurulabileceğini savunmuştur. Peacock, Chur-Hansen ve Winefield (2012) insan ve evcil hayvan arasındaki ilişkinin göz ardı edilemeyeceğini ve bu ilişkiyi açıklamada bağlanma kuramının önemli bir çerçeve oluşturduğunu vurgulamıştır.

Schaffer (2009) ise birey ile evcil hayvan arasında yakın duygusal ilişkinin olmasını evcil hayvana bağlanma olarak adlandırmıştır. Evcil hayvan, bağlanmanın farkında olmasa ve bağlanmadan fayda sağlamasa bile huzur, güven ve sevgi duygularının bireye psikolojik fayda sağladığını belirtmiştir. Hayvanın birey için önemli olduğunu ve bireyin hayvana yakın olmak istediğini belirtmiştir. Birey ile evcil hayvan arasında gelişen duygusal bağdan dolayı evcil hayvanın yokluğunun kaygıya, ölümünün ise yasa neden olabileceğini öne sürmüştür.

Zilcha-Mano ve diğerleri (2011b) evcil hayvanın bireyin bağlanma hiyerarşisinde yer aldığını ifade ederken, evcil hayvanın bağlanma figürü olabileceğini ve insan ile evcil hayvan arasında bağlanma bağı kurulabileceğini de belirtmişlerdir. Kurdek (2008) insan bağlanma figürüne yakınlık ile köpeğe bağlanma arasında doğru orantı bulunduğunu ifade etmiştir. Kurdek’in (2008) çalışmasında köpeğine bağlanması

yüksek olan bireyler için köpeğe yakın olmak ile anne, kardeş ve diğerlerine yakın olmanın eşdeğer olduğu bulunmuştur.

İlgili alanyazında insan ve evcil hayvan arasındaki bağı Bowlby'nin (1982) tanımladığı dört bağlanma davranışına sahip olduğu da belirtilmiştir: Yakınlığı koruma (Kurdek, 2008, 2009), güvence üssü (Ferry, 2007), güvenli dayanak (Zilcha-Mano, Mikulincer, & Shaver, 2012) ve ayrılma kaygısı (Kwong & Bartholomew, 2011).

Kurdek (2008) insan bağlanma figürünün üç bağlanma özelliğine - güvence üssü, güvenli dayanak, ayrılık kaygısı- köpek bağlanma figüründen daha fazla sahip olduğunu fakat köpek bağlanma figürünün yakınlığı koruma özelliğine insan bağlanma figüründen daha fazla sahip olduğunu belirtmiştir. Çalışmada köpek bağlanma figürünün, anne, baba, kardeş ve arkadaştan daha az güvenli dayanak ve güvence üssü olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde, insan bağlanma figürlerinden ayrılmanın köpek bağlanma figüründen ayrılmaktan daha çok ayrılık kaygısına neden olduğu savunulmuştur. Fakat köpek bağlanma figürünün, baba ve kardeş bağlanma figürleriyle aynı derece yakınlığı koruma özelliğine sahipken, anne ve arkadaş bağlanma figürlerinin, köpek bağlanma figüründen daha fazla yakınlığı koruma özelliğine sahip olduğu bulunmuştur. Kısaca, bağlanma hiyerarşisinde anne ve diğer önemli bağlanma figürleri, köpek bağlanma figüründen önde iken baba ve kardeş bağlanma figürlerinin köpek bağlanma figüründen sonra geldiği belirtilmiştir.

Yakınlığı koruma ve ayrılma kaygısı, bakım ve bağlanma bağına özellikleri iken güvenli dayanak ve güvence üssü sadece bağlanma bağına özelliğidir (Bell & Richard, 2000; Akt. Kurdek, 2008). Kurdek'in (2008) yaptığı çalışmaya göre köpekler için en yaygın bağlanma özelliği yakınlığı koruma ve güvenli dayanaktır. Ayrıca,

çalışmada evcil hayvanı olan bireyler köpekleriyle bağlanma bağı kurduklarını fakat bu bağın bağlanma figürünün sahip olması gereken bazı özellikleri taşımadığı belirtilmiştir.

Kurdek (2008) köpekleriyle daha çok ilgilenen ve onlara bakanların bağlanma düzeyinin de yüksek olduğunu belirtmiştir. Bakım esnasındaki ilişkinin zamanla karşılıklı bir hal alabileceğini ve köpeğin de sahibine bağlanabileceğini belirtmiştir. Rynearson (1978) da evcil hayvan ve insan arasındaki bağlanmanın karşılıklı olduğunu savunarak Kurdek'i (2008) desteklemiştir. Rynearson (1978) hem evcil hayvanın sahibine bağlandığını hem de sahibinin bağlanmasına cevap verdiğini öne sürerken ikili arasındaki bağlanmanın karşılıklı ihtiyaç ve cevaba dayandığı için tamamlayıcı olduğunu savunmuştur. Ayrıca, çalışmada evcil hayvandan ayrılmanın ya da evcil hayvanın kaybının kaygı verici bir durum olduğu ifade edilmiştir.

Albert ve Bulcorft (1988) evcil hayvanların, şehirli insanların ailelerinin bir parçası ve bireyin hayatında duygusal ve psikolojik öneme sahip olduklarını vurgulamışlardır. Kurdek (2008) de beş faktör kişilik özelliklerinden uyumlu, açık ve sorumlu bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmiştir. Fakat köpeğine bağlanma düzeyi yüksek olanların insan ilişkilerinin de olumlu olacağı sonucuna varılamayacağı gibi, ilişkilerinde sorun yaşadıklarının da söylenemeyeceği tezini savunmuştur.

Walsh (2009) sahiplerinin hayatında önemli bir yere sahip olan köpeklerin insan bağlanma figürlerinin yerine geçmekten ziyade kendi başına bağlanma figürü olduğunu savunmaktadır. Fakat Sable (1995) bağlanma kuramı kapsamında yürüttüğü çalışmasında evcil hayvanın özellikle yaşlılık döneminde sağladığı huzur ve arkadaşlıktan dolayı insan bağlanması figürü yerine geçebileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda evcil hayvanın kişinin hayatında çocuğun (Albert & Bulcorft, 1988),



ebeveynin (Archer, 1997) ve partnerin (Beck & Madresh, 2008) yerine geçtiğine dair çalışmalar bulunmaktadır.

Prato-Previde ve diğerleri (2003), Ainsowrth'un Garip Durum çalışmasını benzer bir araştırmayı evcil köpek ile sahibi arasındaki bağlanmayı anlamak için düzenlemiştir. Çalışma sonucunda ikili arasında güçlü duygusal bağ bulunduğu belirtilirken bu bağın bağlanma bağı olduğuna dair yeterli kanıt bulunamamıştır. Benzer bir çalışma Topal, Miklosi, Csanyi ve Doka (1998) tarafından da gerçekleştirilmiş ve çalışmanın sonucunda insan ve köpek arasındaki bağlanmanın çocuk ve anne arasındaki bağlanma ile benzer olduğu bulunmuştur.

Crawford, Worsham ve Swinehart (2006) evcil hayvan ve insan arasındaki ilişkiyi bağlanma kuramı temelinde ölçmek için geliştirilmiş ölçeklerin kuramsal alt yapısının kurama uygun olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, çalışmada bağlanma kuramı kapsamında geliştirilen ölçme araçlarının (örn., George, Kaplan, & Main, 1985; Colin, 1996) nicel yöntemlerle yapılmış olduğunu fakat evcil hayvana bağlanma kapsamındaki bazı araçların (Geller, 2005; Poresky, Hendrix, Mosier ve Samuelson, 1987; Templar ve diğ., 1981) nitel yöntemlerle geliştirilmiş olduğunu belirterek bu durum bir eksik olarak değerlendirilmiştir. Bu eksikliği gidermek adına son zamanlarda nitel çalışmaların arttığı görülmektedir (Kennedy, 2005; Kwong, 2008; Prato-Previde ve diğ., 2003; Topal ve diğ., 1998). Bu çalışmalar evcil hayvan ve insan arasındaki ilişkinin açıklanmasına katkı sağlayacaktır.

Birey için evcil hayvanın tam anlamıyla bağlanma figürü işlevlerine sahip olup olmadığı tartışmaya açık bir konu olmakla birlikte birey evcil hayvanıyla bağlanma ilişkisi kurabilir (Zilcha-Mano ve diğ., 2011b). Ayrıca Johnson ve diğerleri (1992) de

bağlanma kuramına atıfta buldukları için bu araştırma da teorik olarak bağlanma kuramı ekseninde yürütülmüştür.

#### 2.1.5. Evcil Hayvana Bağlanma ve Betimsel Değişkenler

Kadın ve erkeklerin evcil hayvana bağlanma düzeyinde farklılık olmadığı belirtilmiştir (Howe, 1995; Stallones, Johnson, Garrity, & Marx, 1990). Marks, Koepke ve Bradley (1994) ise kadınların evcil hayvanlarına erkeklerden daha bağlı olduğunu belirtmekle beraber cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını bulgulamıştır. Fakat Johnson ve diğerleri (1992) kadın ve evcil hayvan sahiplerinin bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ve kadınların evcil hayvanlarına daha bağlı olduğunu belirtmişlerdir.

Albert ve Bulcroft (1988) sahip olunan evcil hayvan türünün bağlanmayı ve evcil hayvanı insanlaştırma düzeyini etkilediğini belirtmişlerdir. Köpek sahiplerinin kedi ve diğer evcil hayvan sahiplerine göre bağlanma ve insanlaştırma düzeyleri daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Fakat Howe (1995) kedi ve köpek sahiplerinin bağlanma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir (Howe, 1995).

Çocuksuz ailelerin, hiç evlenmemiş ve boşanmış bireylerin evli bireylere göre evcil hayvanlarına bağlanma ve evcil hayvanlarını insanlaştırma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Albert & Bulcroft, 1988). Benzer şekilde Stallones ve diğerleri (1990) hiç evlenmemiş yetişkinlerin bağlanma düzeyinin diğerlerinden istatistiksel olarak daha yüksek olduğunu bulmuştur. Johnson ve diğerleri (1992) de evli bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin anlamlı derecede düşük olduğunu

belirtmiştir. Fakat Bagley ve Gonsman (2005) medeni durum ile evcil hayvana arasında anlamlı bir ilişki olmadığını öne sürmüştür.

Johnson ve diğerleri (1992) yakın arkadaş sayısına göre bağlanma düzeyinin farklılık gösterdiğini belirtmiş ve yakın arkadaş sayısı az olan evcil hayvan sahiplerinin bağlanma düzeylerinin yüksek olduğunu öne sürmüştür. Ayrıca evcil hayvana sahip olma süresi arttıkça bağlanma düzeyinin de arttığı belirtilmiştir (Bagley & Gonsman, 2005; Woodward & Bauerb, 2007). Fakat Howe (1995) sahip olma süresi ile bağlanma düzeyi arasında ilişki olmadığını belirtmiştir.

## 2.2. YALNIZLIK

### 2.2.2. Yalnızlık Kavramı

Weiss (1973) yalnızlığın sosyal unsurların yokluğundan kaynaklandığını belirterek sosyal ve duygusal olmak üzere iki tür yalnızlık olduğunu savunmuştur. Sosyal yalnızlığın, sosyal ağların yokluğundan kaynaklandığı ve tatmin edici sosyal ilişkiler ile giderilebileceğini belirtmiştir. Duygusal yalnızlığın ise, yakın bağlanma ilişkisinin kurulamamasından ve bağlanma figürünün eksikliğinden kaynaklandığını öne sürmüştür. Duygusal yalnızlığın ancak tatmin edici bağlanma ilişkisi ile giderilebileceğini savunmuştur.

Peplau ve Perlman'a (1979) göre yalnızlık sosyal yetersizliktir ve bireyin sosyal ilişkilerinin az olmasından ya da tatmin edici olmamasından kaynaklanmaktadır. Fakat bireyin ihtiyaç duyduğu sosyal ilişkinin miktarını belirlemenin zor olduğu belirtilerek bir başka yalnızlık tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre yalnızlık, bireyin sosyal ilişkilerinin niteliğinin ve/veya niceliğinin yetersizliğinden kaynaklanan rahatsız edici durumdur. Bu tanım istenen ve elde edilen sosyal ilişki düzeyi olmak üzere yalnızlığı

tek başınlıktan ayıran iki önemli noktanın altını çizmektedir. Birey sosyal ilişkilerinin az olmasını istediğinde ve buna sahip olduğunda yaşantıları da olumlu olacaktır (Peplau & Perlman, 1979).

Peplau ve Perman (1982) yalnızlık ve sosyal desteğin zıt kavramlar olduğunu öne sürmüşlerdir. Yalnızlığın öznel bir kavram olduğu belirtilmiş ve sosyal ilişkilerdeki yetersizlik olduğu ifade edilmiştir. Sosyal desteğin ise hem nesnel hem de öznel olabileceğini belirtilmişlerdir. Yalnızlıkla ilgili üç önemli noktanın altını çizmişlerdir. Öncelikle, yalnızlıkta bireyin var olan sosyal ilişkileri ile istediği sosyal ilişkilerin uyuşmadığı belirtilmiştir. İkincisi, yalnızlığın sübjektif bir deneyim olduğu ve kalabalıklar içinde de yalnız olunabileceği savunulmuştur. Son olarak, yalnızlığın kişisel gelişimi destekleyebileceği fakat bu yalnızlığın kaygı verici ve rahatsız edici bir yaşantı olduğu gerçeğini değiştirmedeği öne sürülmüştür.

Weiss (1974) yalnızlığı etkileyen altı sosyal unsur olduğunu öne sürmüştür: Bağlanma, sosyal uyum, rehberlik, güvenilir uyuşma, yaşama fırsatı ve değer verme. Yakın ilişkiler birden fazla unsuru içerebilir fakat her ilişki kendi unsurunu belirler ve her unsuru içeremez (Akt. DiTommaso & Spinner, 1997).

Peplau ve Perman (1982) yalnızlığı arttıran faktörleri ikiye ayırmıştır; hazırlayıcı faktörler ve tetikleyici olaylar. Hazırlayıcı faktörler bireyin kişilik özellikleri, durumun özellikleri ve kültürel değerleri kapsadığı belirtilmiştir. Bu tarz faktörler bireyin yalnızlığa yatkınlığını arttırırken aynı zamanda tatmin edici sosyal ilişkiler kurmasını da zorlaştırdığı öne sürülmüştür. Utangaçlık, içe dönüklük, öz güven ve sosyal beceri yetersizliği gibi kişilik özellikleri bireylerin sosyal beğenirliğini azaltarak sosyal ilişkilerini kısıtlamaktadır (Peplau & Perman, 1982). Ayrıca kültürel değerler, toplumun

beklentileri, bireyin hayat koşulları da yalnızlığı etkilemektedir (Peplau & Perman, 1982).

Tetikleyici olaylar ise ilişkinin sona ermesi gibi bireyin sosyal ilişkilerindeki önemli değişimi içine almaktadır (Peplau & Perman, 1982). Peplau ve Perman (1982) en yaygın sosyal değişikliklerin ölüm, boşanma, ayrılık gibi nedenlerden dolayı yakın ilişkinin sona ermesi olduğunu belirtmişlerdir. Yalnızlığın sadece ilişkinin varlığından veya yokluğundan değil kalitesinden de etkilendiği belirtilmiş ve ilişki kalitesinin azalmasının da yalnızlığa neden olacağı öne sürülmüştür. Tetikleyici olayların, bireyin sahip olduğu ve sahip olmak istediği sosyal ilişkiler arasında dengesizlik oluşmasına neden olabileceği belirtilmiştir (Peplau & Perman, 1982). Sonuç olarak, hazırlayıcı faktörlerin veya tetikleyici olayların birinde meydana gelen değişikliğin yalnızlığa neden olabileceği belirtilmiştir.

### 2.2.3. Yalnızlık-Bağlanma-Evcil Hayvan

İlgili alanyazında yalnızlık ile bağlanma arasında ilişki olduğunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Araştırma sonuçları göstermiştir ki yalnızlık düzeyi yüksek olan bireylerin bağlanma düzeyleri düşüktür (DiTommaso & Spinner, 1997). Benzer şekilde, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin de yalnızlık düzeyleri düşüktür (Ireland & Power, 2004). DiTommaso ve Spinner (1997) yalnızlığın sosyal unsurlarından biri olan bağlanmanın duygusal yalnızlık için önemli bir yordayıcı olduğunu belirtmiştir. Yalnızlık ve bağlanma arasındaki ilişkiyi kapsayan birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan bazıları yaşlılar (örn., Long & Martin, 2000), genç yetişkinler (örn., DiTommaso, Brannen-McNulty, Rossb, & Burgessa, 2003), ergenler (örn., Dhal, Bhatia, Sharma, & Gupta, 2007), kadınlar (örn., Kim, 1999), çocuklar (örn.,

Berlin, Cassidy, & Belsky, 1995) ve evcil hayvan sahipleri (örn., Howe, 1995) ile yapılan çalışmalardır.

Yalnızlık, bağlanmanın olmadığını ve buna ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir (Ainswort, 1982). Duygusal yalnızlık bağlanma figürünün eksikliğinden kaynaklanmaktadır ve bireyin uyumlu bağlanma ilişkileri varsa yalnızlık düzeyi de düşük olacaktır (Weiss, 1973). Bu nedenle kuramda, yalnızlık düzeyi yüksek olan bireylerin yalnızlık düzeylerinin destekleyici bağlanma ilişkileri ile iyileştirilebileceği belirtilmiştir (Weiss, 1969; Akt. Krause-Parello, 2008a).

Wood, Giles-Corti ve Bulsara (2005) evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanları aracılığıyla diğer evcil hayvan sahibi bireylerle etkileşime geçtiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda evcil hayvan sahiplerinin çevrelerindeki birçok evcil hayvan sahibini tanıdıklarını ve onlarla bir tür iletişim kurduklarını öne sürmüşlerdir. Çalışmada evcil hayvan sahiplerinin, evcil hayvanı olmayan bireylere göre yabancılarla iletişim kurmada daha rahat oldukları belirtilmiştir. Aynı şekilde evcil hayvana bağlanma düzeyi yüksek olan evcil hayvan sahiplerinin yalnızlık düzeyinin az olduğu vurgulanmıştır. Yalnızlık ile evcil hayvana bağlanma arasındaki negatif ilişkiyi destekleyen çalışmalar (örn., Black, 2009) olmakla birlikte aksi çalışmalar (örn., Howe, 1995) da bulunmaktadır. Archer (1997) ise insan ilişkileri zayıf olanların evcil hayvanı insan yerine koyduklarına dair yeterli bulgu olmadığını belirtmekle birlikte yalnız yaşayanların veya çocuksuz bireylerin evcil hayvana güçlü bir şekilde bağlandığını da savunmuştur.

### 2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İnsan ve evcil hayvan arasındaki etkileşimle ilgili yapılan çalışmaların birçoğu bireylerin evcil hayvanlarına bağlanmalarını konu almaktadır (örn., Herzog, 2007;

Howe, 1995; Marks, Koepke, & Bradley, 1994; Sable, 1995). Bu bağlamda, evcil hayvana bağlanmayı ölçen birçok ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu bölümde uluslararası çalışmalarda kullanılan ölçme araçlarından bazıları tanıtılmaktadır.

### 2.3.1. Evcil Hayvana Bağlanma Ölçeği / Companion Animal Bonding Scale (CABS)

Poresky ve diğerleri (1987) tarafından geliştirilen Companion Animal Bonding Scale (CABS) isimli ölçek evcil hayvan ve insan arasındaki ilişkinin çocukların gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin olduğu varsayımından yola çıkılarak hazırlanmıştır. İnsan ve evcil hayvan arasındaki ilişkinin kalitesine odaklanan ölçeğin 5'li Likert tipi 8'er maddelik iki ayrı formu vardır; biri bireyin geçmişteki tutumunu ölçerken diğer form şimdiki tutumlara dikkat çekmektedir (Poresky ve diğ., 1987)

Çalışmanın örneklemini 14-47 yaş arasındaki lise, lisans ve lisansüstü öğrencileri oluşturmuştur. Ölçeğin çocukluk tutumları formu ve güncel tutumlar formu için iç tutarlılık katsayısı sırasıyla .77 ve .82 olarak bulunmuştur. İki formun korelasyon katsayısı .35 olarak hesaplanırken formların istatistiksel olarak birbirinden farklı olduğu belirtilmiştir. Maddeler arası korelasyon ranjı çocukluk tutumları formu için .92 ile -.01 arasında güncel tutumlar için ise .85 ile .12 arasında değişmektedir. Yapı geçerliği Pet Attitude Scale (PAS) ile yapılmıştır. PAS ile çocukluk tutumları formu arasındaki korelasyon katsayısı .42 iken güncel tutumlar formu için .38 ( $p < .001$ ) olarak hesaplanmıştır. (Poresky ve diğ., 1987).

### 2.3.2. Evcil Hayvana Bağlanma Ölçeği / Pet Attachment Scale (PATS)

Evcil hayvan sahibi bireylerin evcil hayvanlarıyla bağlanmasını ölçmek amacıyla Geller (2005) tarafından geliştirilmiştir. Madde geliştirme aşamasında Evcil Hayvana Bağlanma Anketi (Pet Attachment Survey) ve Evcil Hayvan Tutum

Ölçeği'nden (Pet Attitude Scale) yararlanılarak 42 madde yazılmıştır. Ölçüt bağıntı geçerliği kapsamında Evcil Hayvana Bağlanma Ölçeği (Companion Animal Bonding Scale) kullanılmıştır. Sonuç olarak uygulama formunda 12'si demografik değişkenler olmak üzere toplam 54 madde bulunmaktadır (Geller, 2005).

Ölçeğin toplam Chronbach alfa katsayısı .96'dır. PATS ile CABS arasındaki korelasyon katsayısı -.68 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin faktör yapısını incelemek için faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda faktör yükü .60'ın altında olan 15 madde ölçekten çıkarılmıştır. Faktör analizi sonucunda kalan 19 madde toplam varyansın % 60.30'ünü açıklamaktadır. Yedili Likert üzerinden değerlendirilen ölçek arkadaşlık (12 madde) ve duygusal tamamlama (7 madde) adında iki faktörlü yapı sergilemektedir. Faktör 1, katılımcı ile evcil hayvanı arasındaki arkadaşlığı ölçerken Faktör 2 evcil hayvanın sağladığı mutluluk ve duygusal tatmini ölçmektedir. Her iki faktörün Chronbach alfa katsayısı da .96 olarak hesaplanmıştır (Geller, 2005).

### 2.3.3. Evcil Hayvana Bağlanma Anketi / Pet Attachment Questionnaire (PAQ)

Zilcha-Mano ve diğerleri (2011b) tarafından evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarına bağlanma kaygı ve kaçınmasını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu bağlamda madde havuzu oluşturulurken kişiler arasında ilişkilerde bağlanma stillerini ölçmek amacıyla kullanılan ölçeklerden (örn., Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Brennan, Clark, & Shaver, 1998; Yetişkin Bağlanma Ölçeği, Collins & Read, 1990) yararlanılmıştır. İnsan ve evcil hayvan arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla geliştirilen ölçeklerin (örn., Comfort from Companion Animal Scale, Zasloff, 1996; Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği, Johnson ve diğ., 1992) yakınlık kurma ve bağımlı olma ile ilgili maddeleri alınmıştır. Ayrıca madde oluşturma aşamasında evcil hayvan



sahipleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve kaygı ile kaçınma içeren cümleler maddeleştirilmiştir. Sonuç olarak oluşturulan 50 maddelik havuzun 28'i kişiler arası bağlanma ölçeklerinden, 5'i evcil hayvanlara bağlanma ölçeklerinden ve 17'si ise yarı yapılandırılmış görüşmelerden yararlanılarak oluşturulan maddelerdir (Zilcha-Mano ve diğ., 2011b).

Çalışmanın örneklemini 302 evcil hayvan sahibi oluşturmaktadır. Katılımcılardan % 87'si evcil hayvan sahibi bireyler iken geri kalan % 22'si geçmişte evcil hayvan sahibi olmuş bireylerdir. Ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak için açımlayıcı faktör analizi ve varimax dönüşümü yapılmıştır. Analiz sonucunda kaçınma ve kaygı olmak üzere korkulu bağlanmanın iki önemli boyutunu 13'er madde ile ölçeğin toplam da 26 maddeden oluşan 7'li Likert tipi bir ölçek geliştirilmiştir. Cronbach alfa katsayıları kaçınma boyutu için .91 ve kaygı boyutu için .89 olarak hesaplanırken boyutların birbirinden bağımsız olduğu belirtilmiştir. Kaçınma boyutunda bireyin evcil hayvanıyla kurduğu fiziksel ve duygusal yakınlıktan duyduğu rahatsızlık kaygı boyutunda ise evcil hayvanın başına kötü bir şey gelmesi korkusu ve ona yakın olma isteği ölçülmektedir (Zilcha-Mano ve diğ., 2011b).

Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik çalışması, çalışmanın ilk aşamasına katılmamış evcil hayvan sahibi 50 kişilik bir örneklem grubu ile yürütülmüştür. Yirmi altı maddeden oluşan ölçek, örneklem gruba altı ay ara ile iki kez uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda test-tekrar test güvenilirlik katsayısı kaygı boyutu için .75, kaçınma boyutu için ise .80 olarak hesaplanmış ve boyutların birbirinden bağımsız olduğu doğrulanmıştır. Zilcha-Mano ve diğerleri (2011b) başka bir çalışmada 212 evcil hayvan sahibinden oluşan örneklem grubu ile doğrulayıcı faktör analizi yapmıştır.

Ölçeğin uyum indeksleri şu şekildedir; CFI = .93, NNFI = .92, RMSEA = .048 (Zilcha-Mano ve diğ., 2011b).

#### 2.3.4. Evcil Hayvan Tutum Ölçeği-Gözden Geçirilmiş / Pet Attitude Scale-Modified (PAS-M)

Templer ve diğ. (1981) tarafından bireyin evcil hayvana karşı tutumlarını ölçmek amacıyla 7'li Likert tipinde 43 maddelik havuz oluşturulmuştur. Bu maddeler 92 psikoloji lisans öğrencisine uygulanmıştır. Korelasyon katsayısı .35'den ( $p < .01$ ) az olan 7 madde çıkarılmıştır. Geri kalan 36 madde ve Sosyal Beğenirlik Ölçeği (Social Desirability Scale) 29 lisans öğrencisine daha uygulanmıştır. İki ölçek arasındaki korelasyon katsayısı .39 ( $p < .05$ ) olarak bulunmuştur. Korelasyon katsayısı yüksek olan 18 madde havuzdan çıkarılmış yeni korelasyon sayısı .18 olarak hesaplanmıştır (Templer ve diğ., 1981).

Geliştirilen ölçek, 18 maddeden oluşmakta ve 7'li Likert tipine göre değerlendirilmektedir. Ölçek sevgi ve etkileşim, evdeki evcil hayvan ve evcil hayvan sahibi olmanın verdiği keyif olmak üzere üç faktörlü yapı sergilemektedir. Yapılan analizlerden ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Test- tekrar test güvenilirliği için 29 katılımcıya ölçek iki hafta arayla verilmiş ve Cronbach alfa katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır (Templer ve diğ., 1981). İlgili alanyazındaki ilk ölçeklerden olan ölçeğin gözden geçirme çalışmasını Munsell, Canfield, Templer, Tangan ve Arikawa (2004) yürütmüştür. Gözden geçirilmiş formda üç maddede kelime değişikliğine gidilmiştir. Yeni formun Cronbach alfa katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır (Munsell ve diğ., 2004). Alandaki en eski ölçeklerden olan PAS-M'nin sık kullanılan ölçeklerden biri olduğu görülmektedir (Anderson, 2007).

### 2.3.5. Evcil Hayvana Bağlanma leği / Pet Bonding Scale (PBS)

Angle, Blumentritt ve Swank (1994) tarafından çocukların evcil hayvana karşı tutumlarını değil duygularını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu amaçla dördüncü sınıf okuma düzeyine uygun 3'l Likert tipinde 36 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Madde havuzunda evcil hayvanı, arkadaş, sırdaş ve oyun arkadaşı olarak değerlendirmeye yönelik maddeler bulunmaktadır (Angle, Blumentritt, & Swank, 1994; Akt. Angle, 1994). Pilot alışma sonrasında maddeler arası korelasyon katsayısı .50'den düşük olan 11 madde ölçekten çıkarılmıştır. İç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa ve iki yarımlar tekniği ile hesaplanmış ve her iki değer de .98 olarak hesaplanmıştır (Angle, 1994).

### III. BÖLÜM

#### YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, ölçek uyarlama süreci, verilerin analizi ve yorumlanması ile ilgili bilgiler verilmiştir.

##### 3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma evcil hayvan sahibi bireylerin hayvanlarına bağlanma düzeylerini ölçmeye yönelik bir ölçeği Türkçe'ye uyarlama çalışmasıdır.

##### 3.2. EVREN ve ÖRNEKLEM

###### 3.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki 18 yaş ve üstü evcil hayvan sahibi bireyler oluşturmaktadır.

###### 3.2.2. Örneklem

Araştırmanın ana örneklemini, kartopu örnekleme yöntemi ile gönüllülük esasına dayalı olarak seçilen 18 yaş ve üstü 334 evcil hayvan sahibi oluşturmaktadır. Örneklemeye ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3. 1 Ana Örnekleme İlişkin Betimsel İstatistikler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	241	72.20
	Erkek	93	27.80
Sahip Olunan Evcil Hayvan Türü	Kedi	151	45.20
	Köpek	78	23.40
	Kedi ve Köpek	39	11.70
	Diğer	66	19.80
Eğitim Düzeyi	İlkokul ve Ortaokul	16	4.80
	Lise	51	15.30
	Ön Lisans ve Lisans	196	58.70
	Yüksek Lisans	53	15.90
	Doktora	18	5.40
Yaş Aralığı	18-23	85	25.40
	24-28	93	27.80
	29-34	69	20.70
	35-40	41	12.30
	41-45	29	8.70
	46 ve üstü	17	5.10
Medeni Durum	Bekar	193	57.80
	Evli	123	36.80
	Boşanmış	18	5.40
Yakın Arkadaş Sayısı	Sıfır	13	3.90
	Bir	17	5.10
	İki	43	12.90
	Üç	64	19.20
	Dört	43	12.90
	Beş ve Üstü	154	46.10
Evcil Hayvana Sahip Olma Süresi	0-1 yıl	99	29.60
	2-4 yıl	143	42.80
	5-7 yıl	36	10.80
	8 ve üstü yıl	56	16.80

Bu çalışmada ana örneklemin dışında dokuz ayrı örneklem kullanılmıştır.

Örneklere ilişkin detaylı bilgiler aşağıdaki gibidir;

Örneklem 1: Ölçek, anadili İngilizce olan ve İngilizce-Türkçe yayınları bulunan bir akademisyen; anadili Türkçe olan ve English as a Second Language ve English Language Arts and Reading yeterliliklerine sahip iki İngilizce öğretmeni ve İngilizce ve Türkçe çiftdilli, lisans öğrenimi de dahil olmak üzere tüm eğitimini Amerika Birleşik

Devletleri'nde (ABD) tamamlamış bir uzman olmak üzere toplam 4 uzman tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Örneklem 2: Lisansüstü eğitimlerini ABD'de tamamlamış bir akademisyen, lisansüstü eğitimlerini İngilizce dilinde eğitim yapan bir Türk üniversitesi mezunu bir akademisyen, İngilizce Öğretmenliği bölümü mezunu bir akademisyen ve lisans eğitimini İngilizce dilinde eğitim veren bir Türk üniversitesinde tamamlamış bir akademisyenden oluşan dört uzman, Örneklem 1'deki uzmanların çevirilerinden yola çıkarak her İngilizce madde için Türkçe madde önerisinde bulunmuştur.

Örneklem 3: Çeviri geçerliği çalışmalarına katılan 41 gönüllü uzmandan 13'ü eğitim dili İngilizce olan bir Türk üniversitesi lisans mezunu; ikisi hem lisans hem de lisansüstü eğitimlerini eğitim dili İngilizce olan bir Türk üniversitesi mezunu; 10'u eğitim dili İngilizce olan Türk üniversitelerin, 14'ü ise diğer Türk üniversitelerin İngilizce Öğretmenliği lisans mezunu; ikisi eğitim dili İngilizce olan Türk üniversitesi lisans mezunu ve aynı üniversitede lisansüstü öğrencisidir.

Örneklem 4: Çeviri geçerliği çalışmalarına katılan 31 gönüllü uzmanın 24'ü eğitim dili İngilizce olan bir Türk üniversitesi lisans mezunu; üçü eğitim dili İngilizce olan bir Türk üniversitesi lisans mezunu ve lisansüstü eğitimlerini ABD veya İngiltere'de tamamlamış; dördü eğitim dili İngilizce olan bir Türk üniversitesi lisans mezunu olup lisansüstü eğitimlerine Amerika Birleşik Devletleri veya İngiltere'de devam etmektedir.

Örneklem 5: Türkçe formun dil ve anlam geçerliği çalışmalarına katılan 38 gönüllü uzman üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı lisans programı mezunudur.

Örneklem 6: Türkçe formun dil ve anlam geçerliği çalışmalarına katılan 4 uzman ilgili alan mezunudur. Uzmanların biri doçent, ikisi yardımcı doçent ve biri öğretim görevlisi olarak üniversitelerin Türkçe Eğitimi bölümünde çalışmaktadırlar.

Örneklem 7: Türkçe formun İngilizce'ye geri çevrilmesi aşamasına katılan uzmanlardan biri anadili Türkçe ve lisansüstü eğitimlerini ABD'de sosyal bilimler alanında tamamlamış akademisyen, biri ise anadili Türkçe ve English as a Second Language ve English Language Arts and Reading yeterliliklerine sahip İngilizce öğretmenidir.

Örneklem 8: Lisansüstü eğitimlerini ABD'de tamamlamış 1 akademisyen ve lisans eğitimini İngilizce dilinde eğitim veren bir Türk üniversitesinde tamamlamış 1 akademisyen tarafından İngilizce çeviri maddeler ile orijinal İngilizce maddelerin uyumu karşılaştırılmıştır.

Örneklem 9: Şuan evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin bağlanma düzeylerini karşılaştırmak için kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen 18 yaş ve üzeri şuan evcil hayvan sahibi olmayan toplam 86 birey katılmıştır. Bu örneklemin % 70.90'si kadın ( $n = 61$ ) ve % 29.10'u erkektir ( $n = 23$ ). Katılımcılar hayatlarının bir döneminde kedi, köpek, kuş, balık, tavşan, hamster ve kaplumbağa gibi evcil hayvanlardan bir ya da birden fazlasına sahip olmuştur.

### 3.3. LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

Johnson ve diğerleri (1992) tarafından evcil hayvan sahibi bireylerin hayvanlarıyla duygusal bağını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 18 yaş ve üzeri 412 evcil hayvan sahibi bireyle telefon yoluyla görüşme yapılmıştır. Araştırmacılar madde havuzunu oluşturmada ilgili alanyazından ve önceki araştırmacıların çalışmalarından (Companion Animal Bonding Scale; Poresky ve

diğ., 1987; Pet Attitude Inventory; Wilson ve diğ., 1987; Pet Attitude Scale, Templar ve diğ., 1981) yararlanarak 42 madde hazırlamıştır. Tüm maddelere cevap veren 322 evcil hayvan sahibinden toplanan verilerle analiz yapılmıştır. (Johnson ve diğ., 1992).

Ölçeğin faktör analizi, diğer evcil hayvan sahibi katılımcıların sayısı az olduğu için sadece kedi ve köpek sahiplerinden toplanan verilerle yapılmıştır. Madde-yanıt modelinden yola çıkarak ölçek maddeleri kedi ve köpek sahipleri için karşılaştırılmış ve maddelerin sınır değerleri hesaplanmıştır. Ölçekteki 14 madde bağlanma düzeyi yüksek evcil hayvan sahipleri tarafından geri kalan 9 madde ise bağlanma düzeyi düşük olan evcil hayvan sahipleri tarafından kabul edilmiştir. Ayrıca ölçekteki 16 maddenin kedi sahiplerinin kedilerine bağlanma düzeylerini ölçmede daha güvenilir olduğu bulunmuştur. Çalışma sonunda 4'lü Likert tipi 23 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçek evcil hayvana bağlanmayı, evcil hayvanı ve onun arkadaşlığını insanlarla eşdeğer tutma ve hayvanların da insanlarla aynı haklara sahip olması gerektiğine yönelik maddelerden oluşan 3 faktörlü yapı sergilemektedir. Genel bağlanma faktörü 10, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 21, 22 ve 23; insan yerine koyma faktörü 1, 2, 4, 5, 6, 7 ve 9; hayvan hakları faktörü 3, 8, 14, 16 ve 20 maddeleri ile temsil edilmektedir. Sonuç olarak ölçeğin zayıf bağlanmadan ziyade güçlü bağlanmayı ölçtüğü belirtilmiştir (Johnson ve diğ., 1992).

Cronbach alfa değeri ölçek için .93; genel bağlanma alt boyutu için .90; insan yerine koyma alt boyutu için .85 ve hayvan hakları alt boyutu için .80 olarak hesaplanmıştır. Ölçek madde korelasyon katsayısı ise .94'tür. Ölçekteki her bir madde 0 (tamamen katılmıyorum) ile 3 (tamamen katılıyorum) arasında değer alırken Madde 8 ve 21 ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 0 ile 69 arasında



değişmektedir ve ölçekten alınan puan arttıkça evcil hayvana bağlanma düzeyi de artmaktadır (Johnson ve diğ., 1992).

### 3.4. DİĞER VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

#### 3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Örnekleme grubunun demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu formu sadece ana örnekleme grubundaki katılımcılar cevaplamıştır. Kişisel Bilgi Formu Ek-1’de sunulmuştur.

#### 3.4.2. İlişki Ölçekleri Anketi

Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilen ölçeğin maddelerini yazma aşamasında Hazan ve Shaver’ın (1987) üç kategorili bağlanma ölçümünden, Bartholomew ve Horowitz’in (1991) dört kategorili bağlanma ölçümünden ve Yetişkin Bağlanma Ölçeği (Collins & Read, 1990) maddelerinden yararlanılmıştır. Katılımcılar 30 maddelik ölçeğin her bir maddesinin yakın ilişkilerini ne kadar tanımladığını 5’li Likert tipine göre değerlendirmektedir. Ölçek dört farklı bağlanma stilini ölçmektedir. Korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri 4’er, güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri ise 5’er madde ile temsil edilmektedir. Alt ölçeklerin alfa değerleri .41 ile .70 arasında değişmektedir (Griffin & Bartholomew, 1994).

Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ölçek 30 maddeden oluşmakta ve dört bağlanma stili 17 madde ile temsil edilmektedir. Yedili Likert tipine (1 = beni hiç tanımlamıyor; 7 = tamamıyla beni tanımlıyor) göre değerlendirilen ölçek de korkulu bağlanma stili 1, 5, 12 ve 24; kayıtsız bağlanma 2, 6, 19, 22 ve 26; saplantılı bağlanma 6, 8, 16 ve 25 (Madde 6 ters puanlanmaktadır); güvenli bağlanma 3, 9, 15, 28 ve 10 (Madde 9 ve 28 ters puanlanmaktadır) maddeleri ile temsil edilmektedir. Bireyin

bağlanma stili, her bir alt ölçekten elde edilen puanın alt ölçekteki madde sayısına bölünmesiyle elde edilir. Her bir alt ölçekten alınacak puan 1 ile 7 arasında değişmektedir. Bireyin bağlanma stili belirlenirken alt ölçeklerden aldığı puanlar değerlendirilmektedir. Alt ölçeklerden alınan en yüksek puan bireyin hakim bağlanma stili olarak belirlenmektedir (Sümer & Güngör, 1999).

Türkçe ölçeğin yapısını ortaya koymak için faktör analizi yapılmıştır ve özdeğeri 1'in üzerinde olan iki faktör bulunmuştur. Birinci faktör toplam varyansın % 43'ünü ikinci faktör ise % 33'ünü açıklamaktadır. Birinci faktörde güvenli ve korkulu bağlanma stili yer almaktadır ve faktör yükleri sırasıyla -.84 ve .80'dir. İkinci faktörde kayıtsız bağlanma stili ve saplantılı bağlanma stili yer almaktadır ve faktör yükleri sırasıyla .76 ve -.84'dür. Güvenli bağlanma ile korkulu bağlanma arasındaki korelasyon katsayısı -.44 iken saplantılı bağlanma ile kayıtsız bağlanma arasındaki korelasyon katsayısı -.38 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin Cronbach alfa değerleri .27 ile .61 arasında değişmektedir. Ölçeğin kısmi korelasyon katsayısını hesaplamada İlişki Ölçekleri (Sümer & Güngör, 1999) kullanılmıştır. Aynı bağlanma stilleri arasındaki kısmi korelasyonlar .49 ile .61 arasında değiştiği belirtilmiştir (Sümer & Güngör, 1999). Bu çalışmada Sümer ve Güngör (1999) tarafından uyarlanan ölçek kullanılmıştır (Ek-2).

### 3.4.3. UCLA Yalnızlık Ölçeği

Russell, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilen form Russell, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından gözden geçirilmiştir. Ölçek, bireyin sosyal ilişkileriyle ilgili duygu ve tutumları ölçmeyi amaçlayan 10'u ters 10'u düz olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .94, test-tekrar test güvenilirliği

.73 ve Beck Depresyon Envanteri ile arasındaki korelasyon .67 olarak hesaplanmıştır (Russell ve diğ., 1980).

Ölçeğin gözden geçirilmiş formu Demir (1989) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 36'sı nörotik depresif tanısı almış ve 36'ise tanı almamış katılımcılar oluşturmuştur. İki grubun toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .96 ve beş hafta arayla uygulanması sonucu iki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonu .77 olarak hesaplanırken; Çok Yönlü Depresyon Envanteri'nin Sosyal İçe Dönüklük alt ölçeğiyle korelasyonunun .82 olduğu belirtilmiştir (Demir, 1989). Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı bu çalışma için .89 olarak hesaplanmıştır.

Yirmi maddeden oluşan ölçek 4'lü Likert tipine (1-Ben bu durumu hiç yaşamam, 2- Ben bu durumu nadiren yaşarım, 3- Ben bu durumu bazen yaşarım, 4- Ben bu durumu sık sık yaşarım) göre değerlendirilirken, 1, 4, 5, 6, 8, 10, 15, 16, 19 ve 20. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınacak puanlar 80 ile 20 arasında değişmektedir. Toplam puanın 20-40 arasında olması düşük, 41-60 arası orta ve 61-80 arası ise yüksek düzey yalnızlığı göstermektedir (Demir, 1989). Bu çalışmada Demir (1989) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçek kullanılmıştır (Ek-3).

### 3.5. UYARLAMA SÜRECİ

Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama aşaması dokuz adımdan oluşmaktadır. Bu adımlar şu şekildedir; (1) Ölçeğin geliştiricisinden yazılı izin alınması, (2) Ölçek maddelerinin İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmesi, (3) Çeviri havuzunun oluşturulması, (4) Çeviri maddelerinin İngilizce-Türkçe

uygunluklarının karşılaştırmalı olarak derecelendirilmesi, (5) Çeviri maddelerin İngilizce-Türkçe uygunluklarının derecelendirilmesi, (6) Çevirisi yapılan maddelerin Türkçe dil ve anlam geçerliği-I, (7) Çevirisi yapılan maddelerin Türkçe dil ve anlam geçerliği-II, (8) Türkçe maddelerin İngilizce'ye geri çevrilmesi ve (9) Geri çeviri maddeler ile orijinal maddelerin karşılaştırılması.

### 3.6. VERİLERİN TOPLANMASI

Ana örneklem verilerinin toplanması aşamasında araştırma paketleri veteriner kliniklerine ve çeşitli kurumlara bırakılarak evcil hayvan sahiplerine ulaşılmıştır. Veri toplama araçları 2'si ev hanımı, 2'si devlet memuru, 4'ü öğretmen, 1'i askeri personel ve 1'i öğrenci olmak üzere toplam 10 kişi aracılığı ile evcil hayvan sahiplerine iletilmiştir. Ayrıca <https://drive.google.com/> üzerinden veri toplama araçlarını kapsayan bir link oluşturulmuştur. Bu link 6'sı akademisyen ve 2'si öğretmen olmak üzere toplam 8 kişi aracılığıyla evcil hayvan sahiplerine e-posta yolu ile iletilmiştir. Ayrıca oluşturulan bu link evcil hayvan sahiplerinin üye oldukları çeşitli forum ve gruplarda paylaşılmıştır. Oluşturulan bu link 14.08.2013 ile 24.10.2013 tarihleri arasında erişilebilir tutulmuştur. Katılım gönüllük esasına dayanmakla birlikte katılımcılar çalışmaya katılmaları karşılığında herhangi bir ödül almamışlardır.

### 3.7. VERİLERİN ANALİZİ

Toplanan veriler SPSS 20.0 ve LISREL 8.7 programlarında işlenmiştir. Verilerin analizinde yüzde, ortalama, standart sapma, frekans, doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi, tek yönlü ANOVA, tek yönlü MANOVA, Kruskal Wallis-H testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

### 3.7.1. Normallik

Puanların normal dağılım özelliğine sahip olup olmadıkları normallik testleri ve grafikleri ile test edilmiştir. Normallik testleri örneklemin evreni temsil edip etmediği konusunda bilgi verir. Eğer örneklem 30'dan büyükse verilerin normal dağılım gösterdiği varsayılabilir. Ayrıca bazen evrenin dağılımı da normal olmayabilir (Şencan, 2005).

Veri analizi için her zaman normallik şartı yoktur. Fakat verilerin normal dağılması analiz sonuçlarına olumlu katkı yaparken aksi durum sonuçların değerini azaltabilir. Dağılımın normal olup olmadığına hakkında basıklık ve çarpıklık katsayıları bilgi verebilir. Katsayıların sıfıra eşit olması dağılımın normal olduğunu göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Şencan (2005) basıklık ve çarpıklık katsayılarının +1'den küçük ve -1'den büyük olduğunda dağılımın normal olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık katsayısının  $> |3.75|$  ve basıklık katsayısının da  $> |7|$  olduğu durumlarda tek değişkenli normalliğin tehlikeye düştüğünü öne sürmüştür.

### 3.7.2. Yapı Geçerliği

Faktör analizi, açımlayıcı ve doğrulayıcı olmak üzere ikiye ayrılır. Açımlayıcı faktör analizinde (AFA) araştırmacının hipotezine ve faktörlere dayalı bir ölçüm modeli yoktur (Crocker & Algina, 2008). Doğrulayıcı faktör analizinde (DFA) ise araştırmacının istatistiksel olarak test edebileceği hipotezleri vardır (Crocker & Algina, 2008). DFA'da araştırmacı elindeki verileri teorik bir modele karşı test eder ve analiz sonucunda da ilişkinin güçlü olup olmadığını görür (Şencan, 2005). Daha çok ölçek geliştirme, sınama ve geçerlik çalışmalarında kullanılan DFA daha önceden belirlenmiş ya da tasarlanmış yapının doğrulanması amacıyla yapılır (Sümer, 2000).

Faktör analizinde örneklem büyüklüğü önemlidir (Tabachnick & Fidell, 2013). Comrey (1973) 100 kişilik örneklemin zayıf, 200 kişilik örneklemin orta, 300 kişilik örneklemin iyi, 500 kişilik örneklemin çok iyi ve 1000 kişilik örneklemin ise mükemmel olduğunu belirtmiştir (Akt: Tinsley & Tinsley, 1987). Gorsuch (1983) ve Kline (1979) faktör analizi için gerekli örneklemin en az 100, Guilford (1954) 200, Cattell (1978) ise 250 olması gerektiğini savunmuşlardır (Akt: MacCallaum, Widaman, Zhang, & Hong, 1999). Tinsley ve Tinsley (1987) ise madde başına 5 ya da 10 katılımcı olması gerektiğini belirtmiştir. Örneklem sayısı büyük olan çalışmaların sonuçları küçük olanlara göre daha iyi genellenebildiği için faktör analizinde büyük örnekleme vurgu yapılmıştır. MacCallum ve diğerleri (1999) örneklem büyüklüğünün ortak faktör varyansları çok iyi ise 100'den az; iyi ise 100-200 arasında; düşük ise en az 300; çok kötü ise en az 500 olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Örneklem sayısının faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) testi ile test edilmektedir. Faktör analizinin yapılabilmesi için KMO değerinin .6 ve üzerinde olması gerekmektedir. Bartlett küresellik testi, korelasyon matrisindeki korelasyonların sıfıra eşit olduğu hipotezini test eder (Tabachnick & Fidell, 2013). Ki-kare değerinin anlamlı çıkması puanların normal dağıldığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2012). Örneklem büyüklüğünün büyük olduğu durumlarda Bartlett test sonucu genellikle manidar çıkmaktadır. Bu nedenle örneklemin madde başına beş katılımcıdan daha az olduğu durumlarda Bartlett testinin yapılması önerilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2013).

Doğrulayıcı faktör analizi farklı istatistik programlarıyla yapılabilmektedir. Bu programlardan biri de LISREL'dir. LISREL uygulaması 15 farklı uyum istatistiği vermektedir. Bu uyum istatistikleri Ki-kare uyum testi (Chi-Square Goodnes of fit),

İyilik Uyum İndeksleri (Goodness of Fit) ve Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Indices) olmak üzere üç ana başlıkta toplanabilir (Sümer, 2000).

*T*-değeri, gizli değişkenlerin gözlenen değişkeni açıklama durumu ile ilgili bilgi verir. Eğer *t*-değeri 1.96'dan fazla ise .05 düzeyinde 2.56'dan fazla ise de .01 düzeyinde manidardır. Manidar olmayan *t*-değerlerinin analiz dışı bırakılması uygundur. Fakat bunu yapmadan önce hata varyanslarına da bakılmalıdır. Eğer maddenin hata varyansı düşük ise modelde yer alabilir. Benzer şekilde maddenin hata varyansı yüksek fakat *t*-değeri manidar ise madde modelde yer alabilir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2010).

Ki-kare, geliştirilen model ile ortaya çıkan modelin uyumu test edilir. Ki-kare değerinin küçük olması uyumun iyi olduğunu gösterir. Ki-kare değeri örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğu için örneklemin 100 - 200 arasında olduğu zaman Ki-kare değerinin anlamlı olacağı belirtilmiştir (Şencan, 2005). Tabachnick ve Fidell (2013) Ki-kare değerinin serbestlik derecesine (*sd*) oranın bir kriter olarak kullanılabileceğini öne sürmüştür ve oranın 2 ve daha düşük olmasının mükemmel uyuma denk geldiğini belirtmişlerdir. Marsh ve Hocevar (1988) ise bu oranın 3 ve altında olmasını iyi, 5 ve altında olmasını ise kabul edilebilir bir değer olduğunu öne sürmüştür (Akt. Sümer, 2000). Model uyumunu örneklem büyüklüğünden bağımsız olarak test etmek için İyilik Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index-GFI) ve Düzenlenmiş İyilik Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index- AGFI) geliştirilmiştir (Çokluk ve diğ., 2010).

İyilik Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index-GFI) örneklem genişliğinden bağımsız olarak uygunluğu test etmek amacıyla geliştirilmiştir. Örneklem büyüklüğüne duyarlı olan GFI 0 ile 1 arasında değişir ve büyük örnekleme daha küçük değer verir.

Değer 1'e yaklaştıkça uyum artar .90 ve üzeri iyi uyum olarak değerlendirilir. Düzenlenmiş İyilik Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index- AGFI) ise GFI'nın örneklem büyüklüğü dikkate alınarak düzeltilmiş halidir. Örneklemin büyük olduğu durumlarda AGFI değeri önem kazanır. AGFI değeri de 0 ile 1 arasında değer alır ve .90 kabul edilebilir, .95 ve üzeri de mükemmel olarak değerlendirilir. (Sümer, 2000). Küçük örneklerde ise Basitlik Uyum İndeksi (Parsimony Goodness-of-Fit Index- PGFI) değeri önem kazanır (Tabachnick & Fidell, 2013). Her ne kadar bu değer genellikle raporlaştırılmasa da modelin yalınlığı hakkında bilgi verir. PGFI değeri 1'e yaklaşması modelin basit ve sade olduğunu gösterir (Sümer, 2000). Basitlik uyumu Akaike Bilgi Kriteri (Akaike Information Criterion- AIC) ve Tutarlı Akaike Bilgi Kriteri (Consistent Akaike Information Criterion- CAIC) indeksleri ile de ölçülür. Özellikle modelin karmaşık olduğu durumlarda bu değerler önem kazanır. Küçük AIC ve CAIC değerleri iyi uyumun göstergesidir (Tabachnick & Fidell, 2013).

GFI ve AGFI dışında Ortalama Hataların Karekökü (Root Mean Square Residuals- RMR) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation-RMSEA) indeksleri de kullanılmaktadır. Her iki değer de 0 ile 1 arasında değer alır ve değer .05'e eşit ya da daha küçük olması mükemmel uyumu olduğunu gösterir. Eğer model karmaşıksa .08 ve altındaki değerlerde kabul edilebilir değer olarak görülebilir (Sümer, 2000). RMSEA değeri modeldeki hatayı tahmin etmede önemlidir. Fakat küçük örneklerde doğru sonucu vermediği için tercih edilmez (Tabachnick & Fidell, 2013).

Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comperative Fit Index - CFI) 0 ile 1 arasında değer alır ve değer arttıkça uyumda artar. Örneklemin küçük olduğu çalışmalarda .95'ten büyük değerler mükemmel uyum (Tabachnick & Fidell, 2013) olduğunu



gösterirken .90 ve üzerindeki değerler iyi uyum olarak değerlendirilmektedir (Sümer, 2000).

CFI'ya alternatif olarak Normlaştırılmış Uyum İndeksi (Normed Fit Index- NFI) ve Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (Non-Normed Fit Index- NNFI) geliştirilmiştir. NFI ve NNFI da 0 ile 1 arasında değer alır ve .90 ile .94 arasındaki değerleri kabul edilebilir uyuma karşılık gelirken .95 ve üzeri değerler mükemmel uyuma karşılık gelmektedir (Sümer, 2000).

## IV. BÖLÜM BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın ana problemi ve alt problemlerine ilişkin analiz sonuçlarına yer almaktadır. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin dil geçerliği, yapı geçerliği, ayırt edicilik geçerliği ve güvenirliğine ait bulgulara yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvana bağlanma düzeylerinin çeşitli bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

### 4.1. DİL GEÇERLİĞİNE AİT BULGULAR

a. Ölçeğin Türkçe formu, orijinal İngilizce formunu anlam ve içerik yönünden karşılamakta mıdır?

Birinci aşamada ölçeğin geliştiricilerinden Timothy Johnson'dan, ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması, Türkçe formun yayınlanması ve Türkçe formu sonraki araştırmalarda kullanması için e-posta yolu ile yazılı izin alınmıştır (Ek-4). İkinci aşamada ise ölçek maddeleri 4 farklı uzman tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Birinci ve ikinci adımlar tamamlandıktan sonra üçüncü adımda dört uzmanın çevirileri sentezlenerek her bir maddeye karşılık gelen çeviri madde elde edilmiştir. Toplam 23 maddenin 9'u için uzmanların çevirilerinden biri kabul edilirken 13'ü için bir, 1'i için iki yeni çeviri önerisi yazılmıştır. Dördüncü adımda dört uzmanın çevirileri ve araştırmacıların önerileri İngilizce-Türkçe Karşılaştırmalı Derecelendirme Formu'nda bir araya getirilmiştir (Ek-5). Bu formda 41 İngilizce dil uzmanından önce İngilizce maddeyi daha sonra o maddenin Türkçe çevirisini okumaları, çevirilerin

orijinal maddeyi anlam ve içerik yönünden ne kadar karşıladığını çok iyi (1) ile zayıf (4) arasında derecelendirmeleri istenmiştir. Uzmanlar maddelerle ilgili önerilerini de formun ilgili kısmına eklemişlerdir. Daha sonra her bir maddenin ağırlıklı puanı çok iyi (3), iyi (2), orta (1) ve zayıf (0) olarak hesaplanmıştır. En yüksek ağırlıklı puana sahip olan ya da en yüksek ağırlıklı puanla arasında beşten fazla puan farkı olmamak şartıyla ikinci en yüksek ağırlıklı puanlı madde orijinal maddenin çevirisi olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak seçilen çeviri önerilerinden 20'si en yüksek ağırlıklı puana, 2'si ise ikinci en yüksek puana sahiptir. Eşit ağırlıklı puana sahip bir maddede ise araştırmacının kabul ettiği madde orijinal maddenin Türkçe karşılığı olarak seçilmiştir.

Tablo 4.1'de Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin her maddesinin orijinal formdaki İngilizce maddelerinin Türkçe çevirilere uygunluğunun uzmanlar tarafından puanlanışını gösteren dağılım ve her bir çeviri önerisinin ağırlıklı puanları verilmiştir.

Tablo 4. 1 Çeviri Maddelerin Frekans Dağılımları ve Ağırlıklı Puanları

	1(Çok iyi)	2 (İyi)	3(Orta)	4(Zayıf)	Ağırlıklı Puan
Madde1.1	0	0	0	41	0
Madde1.2	3	7	22	9	45
Madde1.3	3	13	20	5	45
Madde1.4*	27	7	4	3	99
Madde1.5	4	13	10	14	48
Madde2.1	5	2	11	23	30
Madde2.2	4	19	12	6	52
Madde2.3	9	12	11	9	62
Madde2.4*	8	14	9	10	61
Madde2.5	3	11	13	14	44
Madde3.1	7	10	15	9	56
Madde3.2	0	0	4	37	4
Madde3.3	3	6	18	14	39
Madde3.4*	20	10	5	6	85
Madde3.5	2	10	15	14	41
Madde4.1	10	13	16	2	72
Madde4.2	2	11	17	11	45
Madde4.3	3	0	2	36	11

Madde4.4	1	15	13	11	46
Madde4.5*	32	4	1	4	105
Madde5.1	1	0	4	35	7
Madde5.2*	18	13	7	3	87
Madde5.3	9	15	16	1	73
Madde5.4	4	14	19	4	59
Madde5.5	6	9	16	10	52
Madde6.1	9	20	7	3	74
Madde6.2	2	0	5	34	11
Madde6.3	9	17	11	4	72
Madde6.4	2	23	12	4	64
Madde6.5*	31	6	3	1	108
Madde7.1	2	3	17	19	29
Madde7.2	6	10	17	8	55
Madde7.3	5	16	14	6	61
Madde7.4*	25	9	6	1	99
Madde7.5	13	18	10	0	85
Madde8.1	0	3	3	35	9
Madde8.2	9	7	17	8	58
Madde8.3*	9	8	15	9	68
Madde8.4	8	16	6	11	54
Madde8.5	17	11	3	10	59
Madde9.1	8	16	13	3	69
Madde9.2	0	1	2	38	4
Madde9.3	4	16	15	5	59
Madde9.4	12	15	10	1	76
Madde9.5	9	15	10	7	67
Madde9.6*	25	9	3	4	96
Madde10.1	3	8	15	15	40
Madde10.2	1	3	18	19	27
Madde10.3	12	15	8	6	74
Madde10.4	13	12	11	5	74
Madde10.5*	21	10	7	3	110
Madde11.1	2	13	13	12	45
Madde11.2	0	8	19	13	35
Madde11.3	5	19	9	4	62
Madde11.4	17	14	8	2	87
Madde11.5*	19	16	6	0	95
Madde12.1	2	1	7	31	13
Madde12.2	16	16	9	0	89
Madde12.3*	31	8	0	2	109
Madde12.4	16	16	8	1	88
Madde13.1	2	2	4	33	14
Madde13.2	3	13	16	7	51
Madde13.3	6	17	12	6	64
Madde13.4	7	21	12	1	75
Madde13.5*	30	7	3	1	107
Madde14.1*	32	6	2	1	110

Madde14.2	3	13	20	5	55
Madde14.3	1	11	22	7	47
Madde14.4	0	1	5	35	7
Madde15.1	15	13	4	9	75
Madde15.2	12	8	13	8	65
Madde15.3	1	2	4	34	11
Madde15.4*	18	14	7	2	89
Madde16.1	2	3	14	22	26
Madde16.2	11	17	11	2	78
Madde16.3*	16	11	8	6	78
Madde16.4	9	14	14	4	69
Madde17.1	9	22	8	1	79
Madde17.2	1	2	6	32	13
Madde17.3	7	20	10	4	71
Madde17.4*	25	13	3	0	104
Madde18.1	1	1	2	37	7
Madde18.2*	15	15	6	5	81
Madde18.3	9	17	9	6	70
Madde18.4	10	12	14	5	68
Madde18.5	9	11	14	6	63
Madde19.1	17	13	7	3	84
Madde19.2*	15	14	9	3	80
Madde19.3	11	11	15	3	70
Madde19.4	2	2	10	27	20
Madde20.1	2	13	9	17	41
Madde20.2	3	17	15	6	58
Madde20.3	16	19	5	1	94
Madde20.4*	27	8	3	3	100
Madde21.1	2	13	11	15	43
Madde21.2*	35	5	0	1	115
Madde22.1	0	1	6	33	8
Madde22.2	23	10	7	1	86
Madde22.3	6	21	11	3	71
Madde22.4	4	10	19	8	51
Madde22.5*	23	13	5	0	100
Madde23.1	1	0	5	35	88
Madde23.2	1	1	26	13	311
Madde23.3*	31	7	3	0	110
Madde23.4	7	19	11	4	70

\*Orijinal maddenin Türkçe karşılığı olarak seçilmiştir  
n = 41

Beşinci adımda, İngilizce Türkçe Çeviri Uygunluk Formu (Ek-6) oluşturulmuş ve ölçek maddelerini daha önce hiç görmemiş 31 İngilizce dil uzmanı Türkçe çevirinin İngilizce aslını ne kadar karşıladığını çok iyi (10) ile çok zayıf (0) aralığında değerlendirmiştir. Uzmanlar maddelerle ilgili önerilerini de formun ilgili kısmına

eklemiştir. Maddelerin değerlendirme ortalamaları ve uzmanların önerileri doğrultusunda toplam 23 maddenin 12 maddesinde, madde içinde kelimelerin eşanlamlılarıyla değiştirilmesi, kelimenin cümle içinde yerinin değiştirilmesi, yüklem zaman kipinin değiştirilmesi gibi düzeltmeler yapılmıştır. Tablo 4.2’de Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği’nin uzmanlar tarafından değerlendirilen Türkçe çeviri maddelerin puan ortalamaları verilmiştir.

Tablo 4. 2 *Türkçe Maddelerin Puan Ortalamaları*

	En Düşük	En Yüksek	$\bar{X}$	ss
Madde1*	4	10	7.71	2.45
Madde2	2	10	8.13	2.29
Madde3*	4	10	8.97	1.88
Madde4*	5	10	9.26	1.41
Madde5	3	10	7.90	1.90
Madde6*	6	10	9.39	1.23
Madde7	3	10	9.16	1.69
Madde8*	0	10	7.68	3.26
Madde9*	5	10	8.39	1.60
Madde10*	1	10	8.65	1.95
Madde11	6	10	8.94	1.41
Madde12	6	10	9.58	1.05
Madde13*	6	10	9.23	1.17
Madde14	8	10	9.55	.76
Madde15*	2	10	8.97	1.77
Madde16*	3	10	8.81	1.83
Madde17	5	10	9.32	1.37
Madde18*	0	10	8.84	2.05
Madde19*	3	10	9.13	1.72
Madde20	2	10	9.10	1.81
Madde21	2	10	8.90	2.50
Madde22	4	10	9.10	1.39
Madde23	1	10	9.00	2.09

\*Maddelerde değişiklik yapılmıştır  
n=31

b. Ölçeğin Türkçe formu Türkçe dil kurallarına uygun mudur?

Altıncı adımda, Türkçe Anlaşılabilirlik Derecelendirme Formu-I (Ek-7) oluşturulmuştur. Bu formu, 38 Türk dili ve edebiyatı uzmanı, her bir Türkçe maddeyi, cümle yapısı ve anlaşılabilirlik gibi Türkçe dil kuralları açısından çok iyi (10) ile çok

zayıf (0) arasında değerlendirmişlerdir. Maddelerin değerlendirme ortalamaları ve uzmanların önerileri doğrultusunda toplam beş maddede değişiklik yapılmıştır. Tablo 4.3'de Türk dili ve edebiyatı uzmanları tarafından değerlendirilen Türkçe çeviri maddelerinin puan ortalamaları verilmiştir.

Tablo 4. 3 *Türkçe Anlaşılabilirlik Ortalamaları I*

	En Düşük	En Yüksek	$\bar{X}$	ss
Madde1	2	10	8.24	2.04
Madde2	0	10	7.84	2.52
Madde3*	0	10	7.11	2.76
Madde4*	0	10	8.42	2.21
Madde5*	0	9	4.21	2.67
Madde6	1	10	8.29	2.25
Madde7	3	10	9.13	1.59
Madde8*	0	10	5.89	3.28
Madde9	1	10	7.97	2.36
Madde10	0	10	7.79	2.65
Madde11	1	10	8.34	2.31
Madde12	3	10	8.45	2.29
Madde13	1	10	7.03	2.61
Madde14	5	10	8.89	1.62
Madde15*	1	10	7.32	2.48
Madde16	3	10	8.68	1.80
Madde17	4	10	9.37	1.17
Madde18	2	10	8.97	2.00
Madde19	4	10	9.16	1.38
Madde20	1	10	8.08	2.65
Madde21	2	10	8.53	2.16
Madde22	1	10	8.76	1.92
Madde23	1	10	9.13	1.90

\*Maddelerde değişiklik yapılmıştır  
n = 38

Altınca adımda, beş madde üzerinde değişiklik yapıldığı için yedinci adımda ikinci bir Türkçe Anlaşılabilirlik Derecelendirme Formu-II oluşturularak (Ek-8), Türkçe maddeler gramer ve anlaşılabilirlik gibi Türkçe dil kuralları açısından çok iyi (10) ile çok zayıf (0) arasında bir başka bağımsız dört Türk dili uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanların önerileri doğrultusunda üç maddede değişiklik yapılarak Türkçe maddelere son hali verilmiştir. Tablo 4.4'de Türk dili ve edebiyatı

uzmanları tarafından değerlendirilen Türkçe çeviri maddelerinin puan ortalamaları verilmiştir.

Tablo 4. 4 *Türkçe Anlaşılabilirlik Ortalamaları II*

	En Düşük	En Yüksek	$\bar{X}$	ss
Madde1	5	10	7.75	2.21
Madde2	5	10	8.00	2.44
Madde3	8	10	9.00	.81
Madde4	6	10	8.50	1.73
Madde5	5	10	6.75	2.21
Madde6	6	10	8.00	1.82
Madde7	8	10	9.25	.95
Madde8*	3	10	5.50	3.10
Madde9	7	10	8.50	1.73
Madde10*	8	9	8.25	.50
Madde11	5	10	8.00	2.44
Madde12	7	10	9.25	1.50
Madde13	7	10	8.75	1.25
Madde14	9	10	9.75	.50
Madde15	9	10	9.75	.50
Madde16	9	10	9.75	.50
Madde17	5	10	8.50	2.38
Madde18	10	10	10.00	.00
Madde19	9	10	9.75	.50
Madde20	4	10	8.25	2.87
Madde21	7	10	8.75	1.50
Madde22*	5	9	6.75	2.06
Madde23	9	10	9.75	.50

\*Maddelerde değişikli yapılmıştır  
n=4

c. Orijinal İngilizce form ile geri çeviri form uyumlu mudur?

Sekizinci adımda Türkçe maddelerin İngilizce'ye geri çevirisi yapılmıştır. Dokuzuncu adımda, orijinal İngilizce maddeler ile geri çeviri İngilizce maddelerinin benzerlikleri araştırmacılar tarafından bir araya getirilerek incelenmiş ve İngilizce maddelerin orijinal maddeyle uyumlu olduğuna karar verilmiştir. Böylece Türkçe form son şeklini almıştır.



#### 4.2. ANALİZ ÖNCESİ VERİ TARAMA

Analiz öncesinde ölçek maddelerinin her birinin basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Tablo 4.5’de Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği’nin maddelerine ilişkin ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri verilmiştir.

Tablo 4. 5 *LEHBÖ Maddelerinin Ortalama, Standart Sapma, Basıklık ve Çarpıklık Değerleri*

	$\bar{X}$	ss	Çarpıklık <sup>1</sup>	Basıklık <sup>2</sup>
Madde1	2.12	.95	-.78	-.43
Madde2	1.40	1.15	.15	-1.42
Madde3	2.26	.90	-.98	-.03
Madde4	2.03	.96	-.58	-.78
Madde5	2.20	.96	-.93	-.25
Madde6	2.17	1.00	-.83	-.61
Madde7	2.45	.85	-1.41	.92
Madde8*	2.59	.79	-1.90	2.57
Madde9	1.90	1.13	-.44	-1.27
Madde10	2.23	.98	-.98	-.25
Madde11	2.22	.89	-.82	-.38
Madde12	2.17	.90	-.79	-.32
Madde13	2.35	.91	-1.20	.34
Madde14	2.83	.49	-3.30	12.14
Madde15	2.69	.64	-2.24	4.95
Madde16	2.70	.56	-1.92	3.68
Madde17	2.57	.61	-1.18	.74
Madde18	2.46	.76	-1.18	.39
Madde19	2.84	.41	-2.61	6.46
Madde20	2.75	.58	-2.36	4.93
Madde21*	2.67	.71	-2.26	4.41
Madde22	2.77	.52	-2.32	5.13
Madde23	2.53	.71	-1.28	.54

\*maddeler ters kodlanmıştır

<sup>1</sup>sh =.13

<sup>2</sup>sh =.26

n = 334

Tablo 4.5’de görüldüğü üzere basıklık katsayısı Madde 14 için normalden fazladır. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puan ( $\bar{X} = 54.87$ ;  $ss = 11.04$ ) için basıklık katsayısı  $-.39$  ve çarpıklık katsayısı  $-.78$ ’dir. Toplam puan üzerinde logaritmik, karekök ve box cox dönüşümleri yapılmış fakat istenen sonuç alınmamıştır.

Örnekleme büyüklüğü ve kullanılacak analizler göz önünde bulundurularak Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puanının orijinal haliyle veri setinde kalmasına karar verilmiştir. Bu çalışmanın ana örnekleminin ve özgün çalışmadaki örneklemin ölçek maddelerine verdikleri cevaplara ilişkin yüzdelik değerler Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4. 6 *LEHBÖ ve LAPS Maddelerine Verilen Cevaplara İlişkin Yüzde Değerleri*

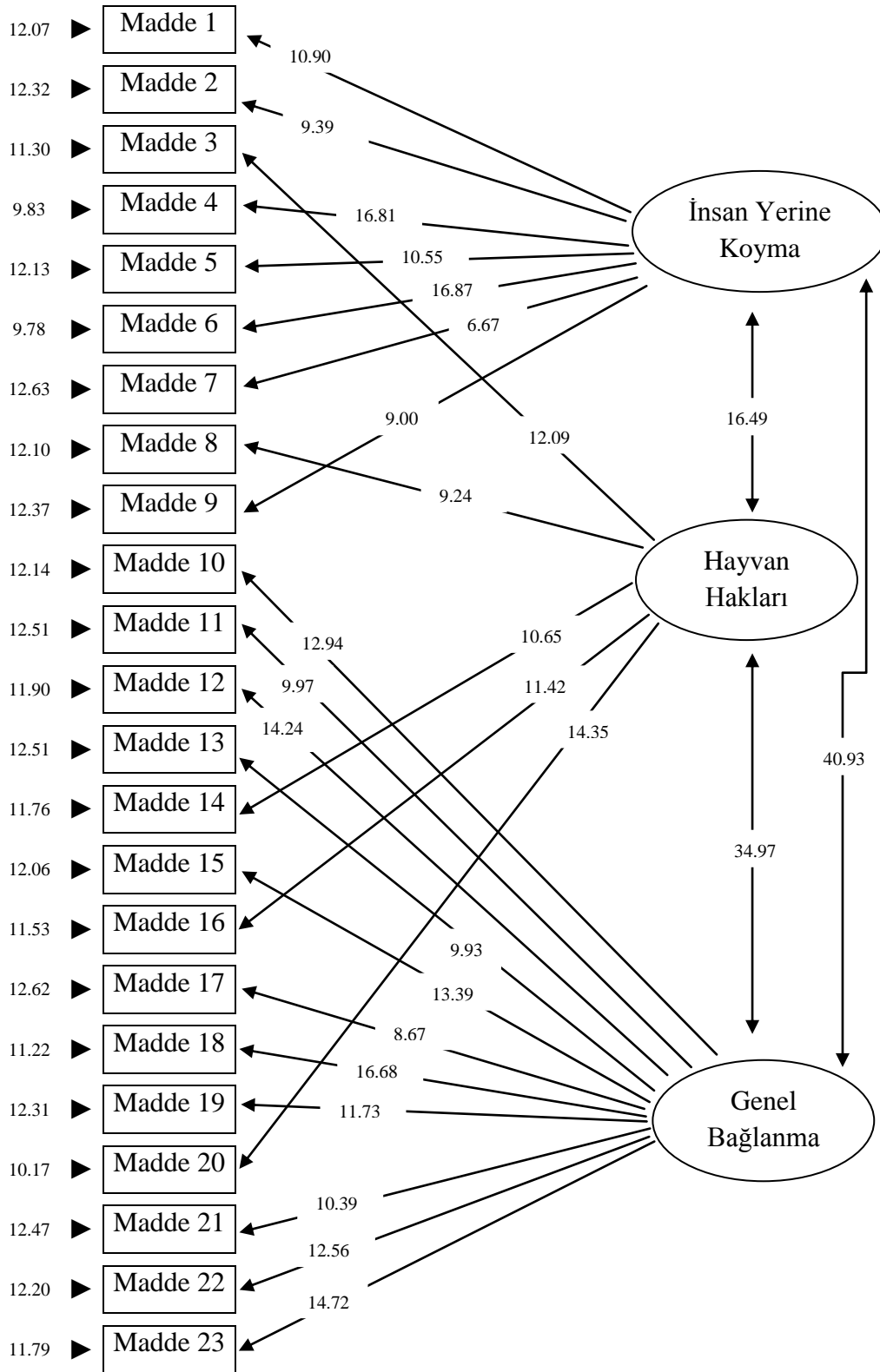
	Tamamen Katılıyorum		Biraz Katılıyorum		Biraz Katılmıyorum		Tamamen Katılmıyorum		Boş	
	LEHBÖ	LAPS	LEHBÖ	LAPS	LEHBÖ	LAPS	LEHBÖ	LAPS	LEHBÖ	LAPS
Madde1	44.00	5.00	31.40	20.00	16.80	24.00	7.80	50.00	.00	1.00
Madde2	25.10	15.00	19.50	25.00	26.00	20.00	29.30	39.00	.00	2.00
Madde3	51.50	15.00	28.40	31.00	14.70	24.00	5.40	28.00	.00	2.00
Madde4	40.40	21.00	29.90	31.00	21.90	24.00	7.80	23.00	.00	2.00
Madde5	50.60	23.00	26.60	34.00	15.00	22.00	7.80	19.00	.00	2.00
Madde6	52.10	24.00	21.00	24.00	18.60	27.00	8.40	24.00	.00	2.00
Madde7	65.00	28.00	19.20	33.00	11.70	22.00	4.20	15.00	.00	2.00
Madde8*	75.40	34.00	12.00	24.00	9.00	24.00	3.60	18.00	.00	1.00
Madde9	43.70	35.00	18.00	32.00	22.80	15.00	15.60	14.00	.00	5.00
Madde10	53.90	37.00	23.10	32.00	15.00	14.00	8.10	11.00	.00	7.00
Madde11	48.80	43.00	28.70	35.00	18.00	15.00	4.50	7.00	.00	.00
Madde12	45.20	44.00	32.30	37.00	17.10	9.00	5.40	7.00	.00	3.00
Madde13	59.00	43.00	22.50	31.00	12.90	16.0	5.70	7.00	.00	4.00
Madde14	86.50	45.00	10.50	33.00	2.10	11.00	.90	10.00	.00	2.00
Madde15	76.60	58.00	17.10	33.00	4.50	7.00	1.80	2.00	.00	.00
Madde16	74.60	57.00	21.30	30.00	3.60	9.00	.60	3.00	.00	1.00
Madde17	62.90	62.00	31.40	31.00	5.40	5.00	.30	2.00	.00	1.00
Madde18	61.10	65.00	24.90	29.00	12.60	4.00	1.50	2.00	.00	1.00
Madde19	85.90	65.00	12.30	29.00	1.80	3.00	.00	1.00	.00	1.00
Madde20	81.70	67.00	11.70	30.00	6.00	2.00	.60	0.00	.00	.00
Madde21*	78.70	72.00	12.30	18.00	6.30	7.00	2.70	3.00	.00	.00
Madde22	81.10	72.00	14.70	25.00	3.90	2.00	.30	1.00	.00	.00
Madde23	65.30	72.00	23.10	23.00	11.10	2.00	.60	2.00	.00	1.00

\*Maddeler ters kodlanmıştır

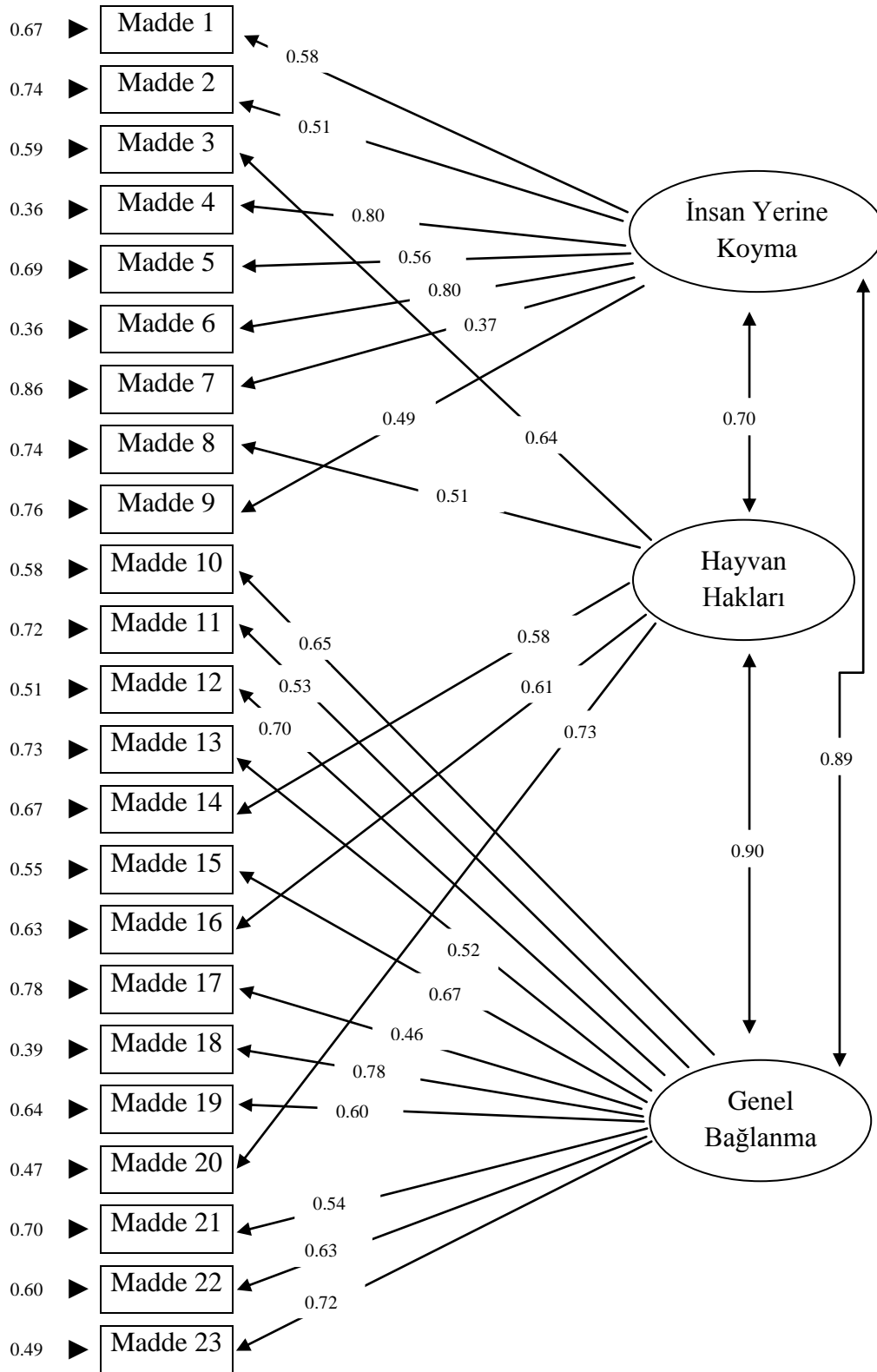
### 4.3. YAPI GEÇERLİĞİNE AİT BULGULAR

#### a. Ölçeğin Türkçe formu, orijinal İngilizce form ile aynı faktör yapısına sahip midir?

Bu çalışmada da Johnson ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe formunun faktör yapısını ortaya koymak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Çalışmanın ölçek geliştirme değil de uyarlama çalışması olması nedeniyle ölçeğin orijinal faktör yapısı test edilmiştir. Orijinal ölçekte, diğer evcil hayvan sahibi grubundaki katılımcıların sayısı az olduğu için faktör yapısı sadece kedi ve köpek sahiplerinden toplanan veriler ile test edilmiştir (Johnson ve diğ., 1992). Bu çalışmada ise ana örneklemdaki evcil hayvan sahibi bireylerden toplanan veriler ile faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin Ki-kare değeri ( $\chi^2$ ) = 875.12, serbestlik derecesi ( $sd$ ) = 227, Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı ( $\chi^2/sd$ ) = 3.85 olarak hesaplanmıştır ( $p < .01$ ). Ölçeğe ait faktöriyel model ve faktör-madde ilişkisine dair  $t$  değerleri Şekil 4.1’de, yol şemasında hata varyansları ise Şekil 4.2’de ve diğer uyum indeksleri Tablo 4.7’de verilmiştir.



Şekil 4. 1 Doğrulayıcı Faktör Analizi Bağlantı Diyagramı (t-değerleri)



Şekil 4. 2 Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Şeması (hata varyansları)

Tablo 4. 7 Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri

	Uyum İndeksleri	
	NFI	.92
	NNFI	.94
	CFI	.94
Lexington Evcil Hayvanlara	IFI	.94
Bağlanma Ölçeği	RFI	.92
	GFI	.81
	AGFI	.77
	RMR	.04
	SRMR	.06
	RMSEA	.09

Şekil 4.1’de görüldüğü gibi gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama durumuna ilişkin  $t$  değerleri .01 düzeyinde manidardır. Gözlenen değişkenlere ait hata varyansları Şekil 4.2’de incelenmiş ve değişkenlerin hata varyansları yüksek olmadığı görülmüştür. Tablo 4.7 incelendiğinde NFI, NNFI, CFI, IFI ve RFI değerlerinin 1’e, RMR ve SRMR değerlerinin 0’a yakın olduğu görülmektedir. Sonuç olarak uyum indeksleri, Ki-kare değeri, serberstlik derecesi, maddelere ait  $t$  değerleri ve hata varyansları dikkate alındığında Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği’nin faktör yapısının doğrulayıcı faktör analizi ile doğrulandığı sonucuna varılmıştır.

b. Türkçe formun alt ölçeklerinin birbirleriyle gösterdikleri korelasyon katsayıları nelerdir?

Alt ölçeklerin pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. İnsan yerine koyma ile hayvan hakları ve genel bağlanma arasındaki pearson korelasyon katsayıları sırasıyla .57 ve .74, hayvan hakları ile genel bağlanma arasındaki .71 olarak hesaplanmıştır.

#### 4.4. AYIRT EDİCİ GEÇERLİĞE AİT BULGULAR

a. Şuan evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nden aldıkları toplam ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü ANOVA ile test edilmiştir. Bu çalışmaya Örneklem 9'un tamamı ile ana örneklemden random olarak seçilen 86 evcil hayvan sahibi birey katılmıştır. Katılımcıların toplam ve alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4. 8 *LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarınının Evcil Hayvan Sahibi Olup Olmamaya Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

	Sahip (n = 86)		Sahip Değil (n = 86)	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
LEHBÖ Toplam	54.81	10.52	42.93	13.56
İnsan Yerine Koyma	14.02	4.55	10.05	4.83
Hayvan Hakları	13.24	2.08	10.70	2.98
Genel Bağlanma	27.55	4.99	22.19	6.98

\* $p < .01$

Tablo 4.8 incelendiğinde şuan evcil hayvan sahibi bireylerin toplam ve alt boyut puan ortlamalarının şuan evcil hayvan sahibi olmayan bireylerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4. 9 LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Evcil Hayvan Sahibi Olup Olmamaya Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
LEHBÖ Toplam	Gruplar Arası	6072.58	1	6072.58	41.22	.00
	Grup İçi	25044.60	170	147.32		
	Toplam	31117.19	171			
İnsan Yerine Koyma	Gruplar Arası	680.02	1	680.02	30.90	.00
	Grup İçi	3741.77	170	22.01		
	Toplam	4421.79	171			
Hayvan Hakları	Gruplar Arası	278.84	1	278.84	42.17	.00
	Grup İçi	1124.01	170	6.61		
	Toplam	1402.85	171			
Genel Bağlanma	Gruplar Arası	1235.59	1	1235.59	33.58	.00
	Grup İçi	6254.34	170	36.79		
	Toplam	7489.92	171			

Tablo 4.9’da da görüldüğü üzere Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanları evcil hayvan sahibi olup olmamaya göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre şuan evcil hayvan sahibi bireylerin puan ortalamaları şuan evcil hayvan sahibi olmayan bireylerin ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir.

#### 4.5. ÖLÇÜT BAĞINTI GEÇERLİĞİNE AİT BULGULAR

- Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği’nden aldıkları toplam ve alt boyut puanları ile İlişki Ölçekleri Anketi’nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği’nden aldıkları puanlar ile UCLA Yalnızlık Ölçeği’nden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği’nin ölçüt geçerliğini ortaya koymak için UCLA Yalnızlık Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi kullanılmıştır. Bu çalışma



kapsamında Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanları ile UCLA Yalnızlık Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi'nin alt boyut (Korkulu Bağlanma, Kayıtsız Bağlanma, Saplantılı Bağlanma, Güvenli Bağlanma) puanları arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Değişkenlere ait ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4. 10 *Değişkenlere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

	$\bar{X}^1$	$ss^1$	$\bar{X}^2$	$ss^2$
LEHBÖ Toplam	54.87	11.04	2.38	.48
İnsan Yerine Koyma	14.26	4.62	2.03	.66
Hayvan Hakları	13.12	2.31	2.62	.46
Genel Bağlanma	27.48	5.34	2.50	.48
Yalnızlık	37.64	9.94	-	-
Korkulu	3.87	1.29	-	-
Kayıtsız	4.35	1.01	-	-
Saplantılı	3.82	.95	-	-
Güvenli	4.41	.97	-	-

<sup>1</sup> $\bar{X}$  = ortalama

<sup>2</sup> $\bar{X}$  = <sup>1</sup> $\bar{X}$  / ölçek madde sayısı

Tablo 4.10'da görüldüğü üzere Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puan ortalaması  $\bar{X} = 54.87$  ( $ss = 11.04$ )'dir. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut ortalamalarını boyutlardaki madde sayısından bağımsız olarak hesaplamak için ortalamalar boyutlardaki madde sayısına bölünerek yeni ortalamalar hesaplanmıştır. Evcil hayvan sahibi bireylerin en yüksek ortalamaya hayvan hakları boyutunda sahip oldukları görülmektedir ( $\bar{X} = 2.62$ ;  $ss = .46$ ). Evcil hayvan sahiplerinin UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalaması  $\bar{X} = 37.64$  ( $ss = 9.94$ )'dir. Katılımcıların İlişki Ölçekleri Anketi alt boyutlarında ise en yüksek puan ortalamasını güvenli bağlanma alt boyutundan almışlardır ( $\bar{X} = 4.41$ ;  $ss = .97$ ). Değişkenler arasındaki pearson korelasyon katsayıları Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4. 11 Ölçeğin Toplam ve Alt Boyut Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

	LEHBÖ Toplam Puan	İnsan Yerine Koyma	Hayvan Hakları	Genel Bağlanma	Yalnızlık	Korkulu	Kayıtsız	Saplantılı
İnsan Yerine Koyma	.90**							
Hayvan Hakları	.79**	.57**						
Genel Bağlanma	.94**	.74**	.71**					
Yalnızlık	.13*	.21**	.00	.09				
Korkulu	.14**	.18**	.03	.12*	.52**			
Kayıtsız	.07	.06	.06	.07	.40**	.60**		
Saplantılı	-.01	.04	.01	-.05	.08	.13*	-.08	
Güvenli	-.17**	-.23**	-.06	-.12*	-.49**	-.49**	-.33**	.01

\*\* p< .01  
\* p< .05

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puanı ile UCLA Yalnızlık Ölçeği arasındaki korelasyon .13 ( $p<.05$ ), korkulu bağlanma ile .14 ( $p<.01$ ) ve güvenli bağlanma ile -.17 ( $p<.01$ ) olarak hesaplanmıştır. İnsan yerine koyma alt boyutu ile UCLA Yalnızlık Ölçeği arasındaki korelasyon .21 ( $p<.01$ ), korkulu bağlanma ile .18 ( $p<.01$ ) ve güvenli bağlanma ile -.23 ( $p<.01$ ) olarak bulunmuştur. Genel bağlanma ile korkulu bağlanma arasındaki korelasyon .12 ( $p<.05$ ) ve güvenli bağlanma ile -.12 ( $p<.05$ ) olarak hesaplanmıştır. Hayvan hakları alt boyutu ile diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

c. Evcil hayvan sahibi bireylerin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanları bağlanma stiline göre farklılaşmakta mıdır?

Bireylerin dört bağlanma stili alt boyutundan aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve en yüksek ortalamaya sahip stil, bireyin bağlanma stili olarak belirlenmiştir. Katılımcılardan 315'inin (% 94.30) hakim bağlanma stili belirlenirken, 19'u (% 5.70) iki bağlanma stiline de aynı puanı aldıkları için bağlanma stilleri belirsiz kalmıştır. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının bağlanma stiline göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis-H testi ile test edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4.12'de verilmiştir.

Tablo 4. 12 *LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Bağlanma Stillerine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları*

	Sıra Ortalaması					$\chi^2$	sd	p
	Korkulu (n = 56)	Kayıtsız (n = 88)	Saplantılı (n = 42)	Güvenli (n = 129)	Belirsiz (n = 19)			
LEHBÖ Toplam	177.21	180.38	157.61	155.86	180.16	4.78	4	.31
İnsan Yerine Koyma	190.24	177.31	174.15	146.58	182.39	10.77	4	.03*
Hayvan Hakları Genel	150.88	182.68	154.43	168.57	167.84	4.99	4	.29
Bağlanma	173.16	178.98	144.46	162.89	179.87	4.47	4	.34

\*p<.05

Tablodaki değerlere göre evcil hayvan sahiplerinin insan yerine koyma alt boyutundan aldıkları puanlar bağlanma stiline göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir,  $\chi^2$  (sd = 4, n = 334) = 10.77, p<.05. Fakat evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam, hayvan hakları ve genel bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar bağlanma stiline göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. İnsan yerine koyma alt boyutundaki

farklılığın kaynağını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre korkulu bağlanan evcil hayvan sahipleri ile güvenli bağlanan evcil hayvan sahiplerinin insan yerine koyma alt boyutu puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur,  $U = 2653.50$ ,  $p < .01$ . Ayrıca kayıtsız bağlanan evcil hayvan sahipleri ile güvenli bağlanan evcil hayvan sahiplerinin insan yerine koyma alt boyutu puanlarında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur,  $U = 4643.00$ ,  $p < .05$ . Sıra ortalamaları dikkate alındığında korkulu ve kayıtsız bağlanan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarını güvenli bağlanan evcil hayvan sahiplerinden daha çok insan yerine koydukları anlaşılmaktadır.

#### 4.6. GÜVENİRLİĞE AİT BULGULAR

##### a. Türkçe formun madde-toplam korelasyon katsayısı nedir?

Test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puan arasındaki ilişkiyi açıklayan madde-toplam puan korelasyon değerlerinin pozitif ve yüksek olması maddelerin benzer değişkenleri ölçtüğünü ve testin iç tutarlığının yüksek olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2012). Büyüköztürk (2012) madde-toplam korelasyon katsayısı .30 ve üzeri olan maddelerin ayırteciğinin iyi olduğunu ve .20'nin altında kalan maddelerin çıkarılmasını gerektiğini savunmuştur.

Bu çalışmada Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği maddelerinin madde-toplam korelasyon değerleri .38 ile .72 arasında değişmektedir. Ölçek maddelerinin madde-toplam korelasyon değerleri kabul edilebilir düzeydedir.

##### b. Türkçe formun toplam ve alt boyut puanları açısından Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı nedir?

Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin güvenirlik çalışması kapsamında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve alfa değeri .91

bulunmuştur. İnsan yerine koyma, hayvan hakları ve genel bağlanma alt boyutları için Cronbach alfa değerleri ise sırasıyla .78, .70 ve .86 olarak hesaplanmıştır.

Kayış (2010) ölçeğin alfa değeri .80 ve 1 arası ise yüksek derecede, .60 ve .80 arasında ise oldukça güvenilir, .40 ve .60 ise düşük düzeyde güvenilir olduğu belirtmiş ve .00 ve .40 arasında alfa değerine sahip bir ölçeğin güvenilir olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak, hem ölçeğin kendisi hem de alt boyutları iç tutarlığa sahiptir. Ölçeğin maddeler arası korelasyon matrisi Ek-9'da kovaryans matrisi ise Ek-10'de verilmiştir.

#### 4.7. LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ'NİN PUANLANMASI

Geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda EK-11'de verilen Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Türkçe formunun son hali oluşturulmuştur. Üç faktörlü ve 23 maddelik ölçeğin orijinal yapısı doğrulanmıştır. Ölçekteki 1, 2, 4, 5, 6, 7 ve 9 numaralı maddeler “insan yerine koyma”, 3, 8, 14, 16 ve 20 numaralı maddeler “hayvan hakları” ve 10, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 21, 22 ve 23 numaralı maddeler “genel bağlanma” faktörü altında yer almaktadır. Dörtlü Likert tipine göre değerlendirilen ölçekte 8 ve 21 numaralı maddeler ters kodlanmaktadır. Her bir maddeye verilen “tamamen katılmıyorum” cevabı için sıfır, “biraz katılmıyorum” için bir, “biraz katılıyorum” için iki ve “tamamen katılıyorum” için üç puan verilmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 0 ile 69 arasında değişirken puan arttıkça evcil hayvana bağlanma düzeyi de artmaktadır.

#### 4.8. LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ PUANLARININ ÇEŞİTLİ BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

a. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nden alınan toplam puanlar çeşitli bağımsız değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü ANOVA ile test edilmiştir. Cinsiyete göre toplam ve alt boyut ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.13'de verilmiştir.

Tablo 4. 13 *Cinsiyete Göre LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

	Kadın (n = 241)		Erkek (n = 93)	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
LEHBÖ Toplam	56.83	10.17	49.79	11.63
İnsan Yerine Koyma	14.95	4.47	12.49	4.57
Hayvan Hakları	13.44	2.08	12.29	2.66
Genel Bağlanma	28.43	4.75	25.01	5.98

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kadın evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları erkek evcil hayvan sahiplerinden daha yüksektir. Gruplar arası farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.14'de verilmiştir.

Tablo 4. 14 LEHBÖ toplam ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
LEHBÖ Toplam	Gruplar Arası	3324.24	1	3324.24	29.61	.00
	Grup İçi	37270.48	332	112.26		
	Toplam	40594.72	333			
İnsan Yerine Koyma	Gruplar Arası	404.63	1	404.63	20.01	.00
	Grup İçi	6712.65	332	20.22		
	Toplam	7117.28	333			
Hayvan Hakları	Gruplar Arası	89.31	1	89.31	17.50	.00
	Grup İçi	1694.65	332	5.10		
	Toplam	1783.97	333			
Genel Bağlanma	Gruplar Arası	789.06	1	789.06	30.05	.00
	Grup İçi	8716.37	332	26.25		
	Toplam	9505.42	333			

Tablo 4.14’de görüldüğü üzere Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre kadın evcil hayvan sahiplerinin puan ortalamaları erkek evcil hayvan sahiplerinin ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir.

Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanları cinsiyet göre farklılaşma gösterdiği için ölçeğin faktör yapısı cinsiyete göre test edilmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi ile ölçeğin faktör yapısının her iki cinsiyette de doğrulanıp doğrulanmadığına bakılmıştır. Kadın evcil hayvan sahipleri için yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin Ki-kare değeri ( $\chi^2$ ) = 619.53, serbestlik derecesi ( $sd$ ) = 227, Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı ( $\chi^2/sd$ ) = 2.72 olarak hesaplanmıştır ( $p < .01$ ). Ölçek maddelerin  $t$  değerleri .01 düzeyinde anlamlı ve hata değerlerinin de kabul edilebilir olduğu görülmüştür.

Erkek evcil hayvan sahipleri için yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin Ki-kare değeri ( $\chi^2$ ) = 523.01, serbestlik derecesi ( $sd$ ) = 227, Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı ( $\chi^2/sd$ ) = 2.30 olarak hesaplanmıştır ( $p < .01$ ). Ölçek maddelerin  $t$  değerleri .01 düzeyinde anlamlı ve hata değerlerinin de kabul edilebilir olduğu görülmüştür. DFA sonucu elde edilen diğer uyum indeksleri Tablo 4.15’de verilmiştir.

Tablo 4. 15 *Cinsiyete Göre Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri*

	Uyum İndeksleri	Kadın ( $n = 241$ )	Erkek ( $n = 93$ )
	NFI	.92	.79
	NNFI	.94	.84
	CFI	.95	.86
Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği	IFI	.95	.86
	RFI	.91	.76
	GFI	.82	.67
	AGFI	.78	.60
	RMR	.03	.08
	SRMR	.06	.10
	RMSEA	.08	.11

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere kadın evcil hayvan sahipleriyle yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum indekslerinden NFI, NNFI, CFI, IFI ve RFI değerlerinin 1’e, RMR, SRMR ve RMSEA değerlerinin ise 0’a yakın olduğu görülmektedir. Sonuç olarak uyum indeksleri, Ki-kare değeri, serbestlik derecesi, maddelere ait  $t$  değerleri ve hata varyansları dikkate alındığında Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği’nin faktör yapısının doğrulayıcı faktör analizi ile kadın evcil hayvan sahipleri için doğrulandığı sonucuna varılmıştır. Erkek evcil hayvan sahipleriyle yapılan DFA sonucunda elde edilen Ki-kare, serbestlik derecesi, maddelere ait  $t$  değerleri ve hata varyansları dikkate alındığında ölçeğin faktör yapısı erkek evcil hayvan sahipleri için doğrulandığı görülmektedir. Fakat diğer uyum indekslerine bakıldığında faktör yapısının kabul sınırlarını zorladığı görülmektedir. Bu durum



örneklem sayısından kaynaklanabileceği gibi cinsiyet farklılaşmasından da kaynaklanabilir.

Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının evcil hayvan türüne göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü MANOVA yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4. 16 *LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Evcil Hayvan Türüne Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

	Kedi (n = 151)		Köpek (n = 78)		Kedi ve Köpek (n = 39)		Diğer (n = 66)	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
LEHBÖ Toplam	56.25	9.26	60.03	7.12	58.61	8.99	43.40	11.87
İnsan Yerine Koyma	14.28	4.13	16.73	3.35	16.00	4.06	10.30	4.71
Hayvan Hakları	13.63	1.93	13.70	1.64	13.67	1.72	10.95	2.83
Genel Bağlanma	28.34	4.54	29.60	3.38	28.95	4.35	22.15	6.05

Tek yönlü MANOVA sonuçları tüm puanların sahip olunan evcil hayvan türüne göre farklılığını ortaya koymaktadır (Wilks’ $\lambda$  = .67;  $F_{(9, 798,412)} = 15.73$ ;  $p < .01$ ;  $\eta^2 = .12$ ). Farklılığın kaynağını belirlemek için Tamhane  $T^2$  testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda diğer evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puan ortalaması ( $\bar{X} = 43.40$ ;  $ss = 11.87$ ), kedi sahiplerinin ( $\bar{X} = 56.25$ ;  $ss = 9.26$ ), köpek sahiplerinin ( $\bar{X} = 60.03$ ;  $ss = 7.12$ ) ve hem kedi hem köpek sahiplerinin ( $\bar{X} = 58.61$ ;  $ss = 8.99$ ) puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür ( $p < .05$ ). Ayrıca kedi sahiplerinin puan ortalaması da köpek sahiplerinin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşüktür ( $p < .05$ ).

İnsan yerine koyma alt boyutunda diğer evcil hayvan sahiplerinin puan ortalaması ( $\bar{X} = 10.30$ ;  $ss = 4.71$ ), kedi sahiplerinin ( $\bar{X} = 14.28$ ;  $ss = 4.13$ ), köpek sahiplerinin ( $\bar{X} = 16.73$ ;  $ss = 3.35$ ), hem kedi hem köpek sahiplerinin ( $\bar{X} = 16.00$ ;  $ss = 4.06$ ) puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşüktür ( $p < .05$ ). Ayrıca kedi sahiplerinin puan ortalaması da köpek sahiplerinin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşüktür ( $p < .05$ ).

Hayvan hakları alt boyutunda diğer evcil hayvan sahipleri puan ortalaması ( $\bar{X} = 10.95$ ;  $ss = 2.83$ ), kedi sahiplerinin ( $\bar{X} = 13.63$ ;  $ss = 1.93$ ), köpek sahiplerinin ( $\bar{X} = 13.70$ ;  $ss = 1.64$ ), hem kedi hem köpek sahiplerinin ( $\bar{X} = 13.67$ ;  $ss = 1.72$ ) puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşüktür. Genel bağlanma alt boyutunda diğer evcil hayvan sahiplerinin puan ortalaması ( $\bar{X} = 22.15$ ;  $ss = 6.05$ ), kedi sahiplerinin ( $\bar{X} = 28.34$ ;  $ss = 4.54$ ), köpek sahiplerinin ( $\bar{X} = 29.60$ ;  $ss = 3.38$ ), hem kedi hem köpek sahiplerinin ( $\bar{X} = 28.95$ ;  $ss = 4.35$ ) ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşüktür ( $p < .05$ ).

Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının medeni duruma göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Kruskal Wallis-H testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4. 17 *LEHBÖ Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Medeni Duruma Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları*

	Sıra Ortalaması				$\chi^2$	sd	p
	Bekar (n = 190)	Evli (n = 123)	Boşanmış (n = 18)	Diğer (n = 3)			
LEHBÖ Toplam	169.51	167.29	144.03	189.83	1.31	3	.73
İnsan Yerine Koyma	172.31	163.17	142.25	192.17	2.15	3	.54
Hayvan Hakları	169.32	164.04	174.08	154.67	.39	3	.94
Genel Bağlanma	166.06	172.94	144.11	184.50	1.57	3	.67

Tablodaki değerlere göre evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanları medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p>05$ ).

Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının sahip olunan yakın arkadaş sayısına göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Kruskal Wallis-H testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4. 18 *LEHBÖ toplam ve Alt Boyutlarının Sahip Olunan Yakın Arkadaş Sayısına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları*

	Sıra Ortalaması						$\chi^2$	sd	p
	Sıfır (n=13)	Bir (n=17)	İki (n=43)	Üç (n=64)	Dört (n=43)	Beş ve Üstü (n=154)			
LEHBÖ Toplam	214.58	202.71	202.20	174.91	157.13	149.75	17.04	5	.00*
İnsan Yerine Koyma	227.19	203.15	201.76	176.90	167.10	145.17	21.64	5	.00*
Hayvan Hakları	197.08	183.00	201.12	164.02	159.41	157.61	9.58	5	.09
Genel Bağlanma	186.69	196.18	199.38	173.37	150.02	156.25	10.54	5	.06

\* $p<.01$

Tablodaki değerlere göre evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puanları yakın arkadaş sayısına göre istatistiksel olarak

anlamli bir farklılık göstermektedir,  $\chi^2 (sd = 5, n = 334) = 17.04, p < .01$ . Farklılığın kaynağını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre yakın arkadaşı olmayan evcil hayvan sahipleri ile dört ( $U = 178.00, p < .05$ ) ve beş ve üstü ( $U = 632.50, p < .05$ ) yakın arkadaşına sahip evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Yakın arkadaş olmayan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyi dört ve beş ve üstü yakın arkadaş olan evcil hayvan sahiplerinden anlamlı derecede yüksektir. Bir yakın arkadaş olan evcil hayvan sahipleri ile beş ve üstü yakın arkadaşına sahip evcil hayvan sahiplerinin puan ortalaması arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır,  $U = 907.00, p < .05$ . Bir yakın arkadaş olan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyi beş ve üstü yakın arkadaş olan evcil hayvan sahiplerinden anlamlı derecede yüksektir. İki yakın arkadaş olan evcil hayvan sahipleri ile beş ve üstü yakın arkadaşına sahip evcil hayvan sahiplerinin puan ortalaması arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır,  $U = 2281.00, p < .05$ . İki yakın arkadaş olan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyi beş ve üstü yakın arkadaş olan evcil hayvan sahiplerinden anlamlı derecede yüksektir. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puanları ile yakın arkadaş sayısı arasındaki spearman korelasyon katsayısı hesaplanmış ve  $-.21 (p < .01)$  bulunmuştur.

Tablo 4.18'de görüldüğü üzere evcil hayvan sahiplerinin insan yerine koyma alt boyutu puanları yakın arkadaş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir,  $\chi^2 (sd = 5, n = 334) = 21.64, p < .01$ . Mann Whitney- U testi sonucunda, yakın arkadaş olmayan evcil hayvan sahipleri ile dört ( $U = 167.50, p < .05$ ) ve beş ve üstü ( $U = 549.50, p < .05$ ) yakın arkadaşına sahip evcil hayvan sahipleri arasındaki insan yerine koyma alt boyutu puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği

bulunmuştur. Yakın arkadaşı olmayan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarını insan yerine koyma düzeyleri dört ve beş ve üstü yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahiplerinden anlamlı derecede yüksektir. Bir yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahipleri ile beş ve üstü yakın arkadaşına sahip evcil hayvan sahiplerinin puan ortalaması arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır,  $U = 877.50$ ,  $p < .05$ . Bir yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarını insan yerine koyma düzeyi beş ve üstü yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahiplerinden anlamlı derecede yüksektir. İki yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahipleri ile beş ve üstü yakın arkadaşına sahip evcil hayvan sahiplerinin puan ortalaması arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır,  $U = 2187.00$ ,  $p < .05$ . İki yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarını insan yerine koyma düzeyi beş ve üstü yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahiplerinden anlamlı derecede yüksektir. Üç yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahipleri ile beş ve üstü yakın arkadaşına sahip evcil hayvan sahiplerinin puan ortalaması arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır,  $U = 3960.00$ ,  $p < .05$ . Üç yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarını insan yerine koyma düzeyi beş ve üstü yakın arkadaşı olan evcil hayvan sahiplerinden anlamlı derecede yüksektir. İnsan yerine koyma alt boyutu puanları ile yakın arkadaş sayısı arasındaki spearman korelasyon katsayısı hesaplanmış ve  $-.25$  ( $p < .01$ ) bulunmuştur.

Tablo 4.18'de görüldüğü üzere evcil hayvan sahiplerinin hayvan hakları alt boyutu puanları yakın arkadaş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte [ $\chi^2$  ( $sd = 5$ ,  $n = 334$ ) = 9.57,  $p > .05$ ] alt boyut puanları ile yakın arkadaş sayısı arasında zayıf negatif ilişki ( $-.14$ ,  $p < .05$ ) olduğu görülmüştür. Evcil hayvan sahiplerinin genel bağlanma alt boyut puanları yakın arkadaş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir,  $\chi^2$  ( $sd = 5$ ,  $n = 334$ ) = 10.54,

$p > .05$ . Fakat genel bağlanm alt boyutunda olduğu gibi zayıf negatif ilişki ( $-.15, p < .01$ ) bulunmuştur.

Evcil hayvan sahiplerinin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının evcil hayvana sahip olma süresine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Katılımcıların sahip olma süresine göre ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4. 19 *LEHBÖ toplam ve Alt Boyutlarının Evcil Hayvana Sahip Olma Süresine Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

	0-1 yıl ( $n = 99$ )		2-4 yıl ( $n = 143$ )		5-7 yıl ( $n = 36$ )		8 yıl ve üstü ( $n = 56$ )	
	$\bar{X}$	$ss$	$\bar{X}$	$ss$	$\bar{X}$	$ss$	$\bar{X}$	$ss$
LEHBÖ Toplam	52.70	11.83	57.08	10.61	54.05	10.75	53.58	10.05
İnsan Yerine Koyma	13.59	4.79	15.10	4.54	13.97	4.18	13.50	4.54
Hayvan Hakları	12.65	2.67	13.47	2.20	12.89	2.24	13.23	1.80
Genel Bağlanma	26.46	5.53	28.51	5.03	27.19	5.59	26.85	5.34

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere 2-4 yıldır evcil hayvan sahibi olan yetişkinlerin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puanları diğerlerinden daha yüksektir. Gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4. 20 LEHBÖ toplam ve Alt Boyutlarının Evcil Hayvana Sahip Olma Süresine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
LEHBÖ Toplam	Gruplar Arası	1279.78	3	426.59	3.58	.01
	Grup İçi	39314.94	330	119.14		
	Toplam	40594.71	333			
İnsan Yerine Koyma	Gruplar Arası	181.04	3	60.35	2.87	.04
	Grup İçi	6936.24	330	21.01		
	Toplam	7117.28	333			
Hayvan Hakları	Gruplar Arası	42.19	3	14.06	2.66	.05
	Grup İçi	1741.77	330	5.28		
	Toplam	1783.96	333			
Genel Bağlanma	Gruplar Arası	278.57	3	92.86	3.32	.02
	Grup İçi	9226.86	330	27.96		
	Toplam	9505.42	333			

Tablo 4.20’de görüldüğü üzere evcil hayvan sahiplerin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları evcil hayvana sahip olma sürelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Farklılıkların kaynağını belirlemek için Bonferroni, LSD, Tukey ve Scheffe testleri yapılmıştır. Bonferroni, LSD, Tukey ve Scheffe testi sonuçlarına göre evcil hayvana sahip olma süresi 0-1 yıl ile 2-4 yıl olan evcil hayvan sahiplerin Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. İki ile dört yıldır evcil hayvana sahip olan bireyler, evcil hayvanlarına 0-1 yıldır sahip olan bireylerden daha bağlıdırlar. LSD testi sonuçlarına göre ise evcil hayvana sahip olma süresi 0-1 yıl ile 2-4 yıl olan evcil hayvan sahiplerin insan yerine koyma alt boyut puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. İki ile dört yıldır evcil hayvana sahip olan bireylerin, evcil hayvanlarını insan yerine koyma düzeyleri 0-1 yıldır sahip olan bireylerden daha yüksektir. Hayvan hakları alt boyutundan alınan puanlar evcil hayvana sahip olma süresine göre farklılık göstermemektedir. Bonferroni, LSD, Tukey ve Scheffe testi sonuçlarına göre evcil

hayvana sahip olma süresi 0-1 yıl ile 2-4 yıl olan evcil hayvan sahiplerin genel bağlanma alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. İki ile dört yıldır evcil hayvana sahip olan bireylerin, evcil hayvanlarına genel bağlanma düzeyleri 0-1 yıldır sahip olan bireylerden daha yüksektir.

Ayrıca, Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği toplam, insan yerine koyma, hayvan hakları ve genel bağlanma alt boyut puan ortalamaları ile evcil hayvana sahip olma süresi arasında ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Puan ortalamaları ile sahip olma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür. Pearson korelasyon katsayısı sırasıyla 01, -.02, .06 ve .01 olarak hesaplanmıştır.



## V. BÖLÜM

### TARTIŞMA

Bu araştırma Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanmasını, Türkçe formun geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yapmayı amaçlamıştır. Araştırmanın bu bölümünde belirtilen amaçlar doğrultusunda elde edilen bulgular ilgili alanyazındaki diğer araştırma sonuçları ile birlikte ele alınarak karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın ana ve alt problemleri ile ilgili analizleri yapmadan önce ölçek maddelerinin her birinin ve toplam puanının basıklık ve çarpıklık katsayısına bakılmıştır. Ölçekte bir maddenin basıklık katsayısının normalden fazla olduğu görülmüştür. Benzer durum Zapanick'in (2008) çalışmasında da göze çarpmaktadır. Zapanick de dört maddenin basıklık, iki maddenin ise hem basıklık hem çarpıklık katsayısının normalden fazla olduğunu belirtmiştir.

Maddelerin çarpıklık ve basıklık katsayısı toplam puanın basıklık ve çarpıklık katsayısı hakkında da bilgi vermektedir. Bu kapsamda Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin toplam puanlarının basıklık ve çarpıklık katsayısına bakılmıştır ve toplam puanların çarpıklık ve basıklık katsayısının negatif olduğu görülmüştür. Bagley ve Gonsman'ın (2005) çalışmasındaki toplam puanın çarpıklık katsayısı ile bu çalışmada elde edilen çarpık katsayısının benzer olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Douglas (2005) de toplam puanlar negatif yönde çarpık olduğu için puanlar üzerinde dönüşüm yapma gereği duymuştur. Analizlerin yapılmasında ve yorumlanmasında verilerin normalliği önem arz etse de ölçek maddelerinin ve ölçekten alınan toplam puanın normal olmaması ilgili alanyazında sık rastlanılan bir durumdur. Johnson ve

diğerlerinin (1992) de belirttiği üzere ölçeğin düşük değil, yüksek bağlanmayı ölçmesi normalliğin ihlal edilmesine neden oluyor olabilir.

Bu çalışmanın toplam puan ortalaması alanyazındaki bazı çalışmaların (Zaparanick, 2008; Bagley & Gonsman, 2005; Shore ve diğ., 2005; Eshbaugh, Somervill, Kotek, Perez, Nalan, Wilson, & Bullis, 2011) ortalamasından daha yüksek iken Howe'nin (1995) bulgusundan daha düşüktür. Ayrıca Zaparanick'in (2008) sonuçlar ile karşılaştırıldığında bu araştırmanın örnekleminin bağlanma, genel bağlanma ve hayvan hakları düzeyleri daha yüksek olmakla birlikte evcil hayvanı insan yerine koyma düzeylerinin daha düşük olduğu görölmektedir. Bu durumda iki toplum arasındaki evcil hayvan sevgisi, evcil hayvan besleme alışkanlıkları, sosyal ve kültürel etkenlerindeki farklılıkla ilişkili olabilir.

Evcil hayvan sahiplerinin uyarlanan ölçekten aldıkları puanlar göz önünde bulundurulduğunda, evcil hayvanlarına oldukça bağlı oldukları söylenebilir. Fakat bunda evcil hayvana bağlanma ölçeğinin 4'lü Likert ile değerlendirilmesi de etki olmuş olabilir. Benzer durum Lewis (2009), Albert ve Bulcroft (1988) ve Kurdek (2008) çalışmalarında da belirtilmiş ve ölçeklerin 5'li veya 7'li Likert tipine göre değerlendirilebileceği önerisi yapılmıştır.

Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliği doğrulamayı faktör analizi ile test edilmiştir. DFA sonucunda *t* değerleri anlamlı olduğu ve değişkenlerin hata varyanslarının yüksek olmadığı görölmüştür. Ayrıca NFI, NNFI, CFI ve IFI değerlerinin 1'e, RMR ve SRMR değerlerinin 0'a yakın olduğu görölmektedir. DFA sonuçları dikkate alındığında ölçeğin faktör yapısının doğrulandığı sonucuna varılmıştır. Bağlanma düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermesinden dolayı DFA kadın ve erkek evcil hayvan sahipleri için

tekrar yapılmıştır. Analiz sonuçları her iki cinsiyet içinde doğrulanmakla birlikte erkek evcil hayvan sahipleriyle yapılan analiz sonuçlarının değerleri daha düşük çıkmıştır. Bunda örneklem büyüklüğünün etkisi olabileceği gibi kadın ve erkek kişilik özelliklerinin farklılaşmasından da kaynaklanmış olabilir. Johnson ve diğerlerinin (1992) çalışmasında da kadınların bağlanma düzeyi erkeklerden daha fazla olduğu belirtilmiş fakat cinsiyete göre faktör analizi yapılmamıştır.

Bu çalışmada, evcil hayvan sahiplerinin toplam ve alt boyut puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği fakat şuan evcil hayvan sahibi olmayan kadın ve erkeklerde farklılaşma olmadığı görülmüştür. Yapılan bazı araştırmalar (örn., Angle, 1994; Geller, 2005; Johnson ve diğ., 1992; Lewis, Krägeloh, & Shepherd, 2009; Smolkovic ve diğ., 2012) kadınların evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin erkeklerden daha fazla olduğunu göstermektedir. Fakat az da olsa bazı çalışmalar (örn., Bagley & Gonsman, 2005; Howe, 1995) evcil hayvana bağlanma düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını belirtmişlerdir. Cinsiyete göre farklılaşma yaş, evcil hayvana sahip olma nedenleri, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rollerinin yüklemiş olduğu içselleştirilmiş duygular gibi bazı değişkenlerle ilişkili olabilir.

McConnell, Brown, Shoda, Stayton ve Martin'in (2011) çalışmasıyla karşılaştırıldığında bu çalışmaya katılan evcil hayvan sahiplerinin güvensiz bağlanma stillerinde daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Bu farklılık içsel çalışan modellerdeki farklılıklardan, benlik algısından ve bireyin kendi kişiliğine uygun evcil hayvan seçmesinden kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca bu çalışmada, korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarını insan yerine koyma düzeylerinin güvenli bağlanma stiline sahip bireylerden daha yüksek olduğu

bulunmuştur. Evcil hayvana bağlanma ve insan yerine koyma alt boyutu ile güvenli bağlanma stili arasında zayıf negatif ilişki bulunurken korkulu bağlanma ile zayıf pozitif ilişki olduğu bulunmuştur. Bu bulgu kabul ve onay olamamak isteyen korkulu bağlanan birey ve kimseye güvenemeyen kayıtsız birey Archer (1997) da savunduğu gibi insan ilişkilerinin aksine, daha koşulsuz ve yargısız olan evcil hayvanı yöneldiği şekilde yorumlanabilir. Evcil hayvanının kendisini sevdiğini, istediği zaman ona erişebileceğini ve kendisini yargılamayacağını bilen birey evcil hayvanını insana tercih edebilir. Kendisi ve başkaları hakkında olumlu modele sahip güvenli bağlanan birey ise insan ilişkilerini yeterli görebilir.

Bu çalışmada evcil hayvan sahiplerinin yalnızlık ortalaması Eshbaugh ve diğerlerinin (2011) çalışmasından daha yüksek fakat McConnell ve diğerlerinin (2011) daha düşüktür. Ayrıca UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin puan yorum kriterleri göz önünde bulundurulduğunda çalışmalara katılan evcil hayvan sahiplerinin yalnızlık düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir.

Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği ile UCLA Yalnızlık Ölçeği arasındaki korelasyon katsayısı bu çalışmada .13 olarak hesaplanmıştır ( $p < .05$ ). Bu da evcil hayvana bağlanma ile yalnızlık arasında pozitif ama zayıf bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle, yalnızlık düzeyi arttıkça bireyin evcil hayvanına bağlanma düzeyi de artmaktadır. Krause-Parello (2008a, 2008b) da yaşlı kadınlarla yürüttüğü çalışmalarında benzer sonuçları bulmuş ve evcil hayvana bağlanma düzeyi arttıkça yalnızlık düzeyinin arttığını belirtmiştir. Bu sonuçlar insanda var olan bağlanma ihtiyacını anımsatmaktadır. Birey bağlanma ihtiyacını insan ya da diğer canlılarla doldurmaktadır. Smolkovic, Fajfar ve Mlinaric (2012) ve Black'un (2009) yalnızlık ile evcil hayvana bağlanma arasında zayıf negatif ilişkiye dair bulguları da dikkat

çekmektedir. Çalışmalar evcil hayvana bağlanma düzeyi arttıkça yalnızlık düzeyinin azaldığını belirtmiştir. Wood ve diğerleri (2005) evcil hayvan sahibi bireylerin ile evcil hayvanı olmayan bireyleri karşılaştırdığı çalışmada evcil hayvan sahibi bireylerin daha az yalnız olduğunu belirtmiştir. Wood ve diğerleri çalışmalarında evcil hayvan sahibi olmanın sosyal iletişim, komşuluk ve arkadaşlık gibi sosyal kazanç sağlayarak yalnızlığı azalttığını ortaya koymuşlardır. Fakat Antonacopoulos ve Pychyl (2010) evcil hayvana bağlanma ile yalnızlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Ayrıca Eshbaugh ve diğerleri (2011) ve McConnell ve diğerleri (2011) ise evcil hayvan sahibi bireyler ile evcil hayvan sahibi olmayan bireylerin yalnızlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada yakın arkadaşı sayısı ile evcil hayvana bağlanma ve evcil hayvanı insan yerine koyma arasında zayıf negatif ilişki ile yakın arkadaş sayısı arttıkça evcil hayvana bağlanma, insan yerine koyma ve genel bağlanma düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Bu bulgu evcil hayvana bağlanma ile yalnızlık arasındaki düşük pozitif ilişki ile birlikte değerlendirildiğinde daha anlamlı hale gelmektedir. Sonuç olarak, evcil hayvan ve yalnızlık arasındaki ilişki sosyal destek mekanizmaları gibi diğer bazı değişkenler de eklenerek tekrar gözden geçirilebilir.

Archer (1997) insan ve evcil hayvan arasındaki ilişkiyi daha çok kişilerarası ilişkiler de kullanılan “koşulsuz kabul” bağlamında tartışarak evcil hayvanı tarafından koşulsuz kabul gördüğünü bilen bireyin, evcil hayvanını insana tercih edebileceğini savunmuştur. Evcil hayvan sahipleri de evcil hayvanın en büyük faydasının arkadaşlık olduğunu belirtmişlerdir (Antonacopoulos & Pychyl, 2010). Fakat evcil hayvan sahiplerinin yalnız oldukları için mi evcil hayvana bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu yoksa evcil hayvanlarını insan yerine koyup yalnızlaştıkları için mi bağlanma

düzeylerinin yüksek olduğunu ya da evcil hayvan sahibi bireyin yalnızlık düzeyinin evcil hayvana sahip olmakla birlikte azalıp azalmadığı bilinmemektedir. Gilber, McNicholas ve Collis (2007) evcil hayvana sahip olma ile yalnızlık arasında ilişkiye ait herhangi bir kanıt olmadığını belirtmiştir. Evcil hayvana bağlanma ile yalnızlık arasındaki ilişki için sosyal, duygusal ve ailesel yalnızlık gibi diğer kavramlarla birlikte incelenebilir. Bu bağlanma Gilber ve diğerlerinin (2007) de savunduğu gibi evcil hayvanla yakınlık kuramamanın sebep olduğu yalnızlık da genel yalnızlığın alt dallarından biri olarak incelenebilir.

Colby ve Sherman (2002) evcil hayvanla etkileşim sonrasında bağlanma stillerinin çeşitli duygu durumlarını etkide bulunduğunu öne sürmüşlerdir. Yapılan analizler sonucunda güvenli ve kaygılı kararsız bağlanma puanları yüksek sahip bireylerin evcil hayvanla etkileşime girdikten sonra pozitif duygu durumlarında artma gözlemlenmiştir. Kaçınan bağlanma puanı yüksek bireylerin etkileşim sonrası depresyon düzeyleri artarken kaygılı kararsız bağlanma puanı yüksek bireylerinki azalmıştır. Bu çalışmada ise evcil hayvana bağlanma ile güvenli bağlanma arasında zayıf negatif ilişki; korkulu bağlanma arasında zayıf pozitif ilişki; yalnızlık arasında zayıf pozitif ilişki tespit edilmiştir. Genel bağlanma ile güvenli bağlanma arasında zayıf negatif ilişki; korkulu bağlanma ile zayıf pozitif ilişki bulunmuştur. Ayrıca, güvenli bağlanma ile yalnızlık arasında da orta derecede negatif ilişki bulunurken; insan yerine koyma arasında zayıf negatif ilişki olduğu bulunmuştur. Fakat korkulu bağlanma ile evcil hayvana bağlanma ve insan yerine koyma arasında zayıf pozitif ilişki bulunurken; yalnızlıkla orta düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur. Son olarak, yalnızlık ile insan yerine koyma arasında zayıf pozitif ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlardan yola çıkarak güvenli bağlanma düzeyleri yüksek bireylerin daha az yalnız olduğunu, sosyal etkileşimleri

olumlu olduğu için evcil hayvanlarını insan yerine koymadıkları dolayısıyla güvenli bağlanma düzeyi arttıkça evcil hayvana bağlanma düzeyinin azaldığını söyleyebiliriz. Fakat korkulu bağlanma düzeyi yüksek bireylerin yalnızlık düzeyinin de yüksek olduğunu, sosyal etkileşimleri daha az ya da negatif olduğu için de evcil hayvanlarını insan yerine koyduklarını ve evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin fazla olduğunu söyleyebiliriz. Kurdek'in (2008) belirttiği gibi, bağlanma düzeyi yüksek olan evcil hayvan sahiplerinin insan ilişkilerinin de olumlu olacağı sonucuna varılamayacağı gibi ilişkilerinde sorun yaşadığı söylemek de zordur. Bu bağlanma evcil hayvan sahiplerinin hayvanlarına bağlanmalarının patolojik bir durum olmadığını vurgulamak gerekmektedir. Ayrıca hem bu çalışmanın bulguları hem de bazı diğer araştırmalardan elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda evcil hayvan sahiplerinin yalnızlık puanlarının düşük olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle, konuyla ilgili farklı gruplarda ve örneklerde araştırmalar yapılmalıdır.

Kennedy (2005) evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarını en yakın arkadaş, bebek ve çocukları yerine koyduklarını belirtmiştir. Çalışmada evcil hayvanların aile ve sosyal hayatın bir parçası olduğu belirtilerek evcil hayvanların öneminin göz ardı edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu çalışmada da evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarını insan yerine koyma düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Evcil hayvanın davranışları, evcil hayvan ile kurulan ilişki ve evcil hayvana yüklenen roller ile evcil hayvanı insanlaştırma arasında ilişki bulunabilir. Ayrıca hayvanın canlı bir varlık olması, sahibini tanıması ve sahibinin davranışlarına tepki vermesi insanlaştırmayı etkileyebilir. Bu kapsamda evcil hayvanları ve oyuncak hayvanları insan yerine koyma ile ilgili karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Johson ve diğçerlerinin (1992) bulgularıyla karşılaştırıldığında uyarlanan ölçeğın Cronbach alfa katsayılarının orijinal ölçeğın değerlerinin daha düşük olduğu görölmektedir. Fakat Türkçe formun alfa değerleri kabul edilebilir düzeydedir ve ölçeğın güvenilir olduğunu göstermektedir.

Smolkovic ve diğçerleri (2012) ve Zasloff (1996) köpek sahiplerinin, evcil hayvanlarına kedi sahiplerinden daha bağlı olduklarını belirtmişlerdir. Bagley ve Gonsman (2005) evcil hayvana bağlanma düzeylerinin kedi ve köpek sahiplerine göre farklılaşmadığını söylerken Black (2009) kedi sahibi ergenlerin evcil hayvanlarına köpek sahibi ergenlerden daha bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada ise köpek, sahiplerinin kedi ve diğçer evcil hayvan sahiplerine göre bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu görölmüştür. Bu durum köpeğın, kediye göre daha bireysel bakım gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Evcil hayvanı ile daha çok etkileşim halinde olan köpek sahibi, evcil hayvanına daha çok bağlanabilir.

Bagley ve Gonsman (2005) evcil hayvana bağlanma düzeyinin medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık sergilemediğini belirtmiştir. Bu çalışmada da Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeğı puanlarının medeni duruma göre farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, arkadaşlık ilişkileri ve ilişkinin kalitesi, aile bireyleri ile kurulan ilişki ve ilişkinin kalitesi, çocuk sayısı ve çocuğın yaşı gibi bazı değişkenlerden kaynaklanıyor olabilir.

Smolkovic ve diğçerleri (2012) evcil hayvana sahip olma süresi arttıkça bağlanma düzeyinin de arttığını belirtmiştir ama Howe (1995) benzer bir ilişki kaydetmemiştir. Bu çalışmada ise 2-4 yıl süredir evcil hayvana sahip olanların 0-1 yıldır sahip olanlara göre bağlanma düzeylerinin farklılaştığı görölmüştür. Fakat hem diğçer kategoriler arasında anlamlı bir farklılık hem de evcil hem de evcil hayvana sahip olma süresi ile bağlanma



arasında ilişki bulunmamıştır. Evcil hayvana sahip olma süresi arttıkça etkileşimin artması ve buna paralel olarak da bağlanmanın artması beklenmektedir. Fakat bu çalışmanın sonuçları beklenenin aksine sonuç vermiştir. Evcil hayvan ile sahibi arasındaki etkileşimi değerlendirmede kullanılabilen günde kaç saat birlikte geçirildiği, ana bakımdan kimin sorumlu olduğu gibi geçirilen sürenin kalitesine odaklanan diğer değişkenler eklenerek yeni çalışmalar yapılabilir.

Sonuç olarak, evcil hayvan sahibi olmayanlar veya evcil hayvanıyla güçlü duygusal ilişkiye girmeyenler insan ve evcil hayvan arasındaki ilişkiye önem vermeyebilir. Her ne kadar insan ve evcil hayvan arasındaki ilişkinin açıklanmasında sınırlılıklar olsa da bu ilişki göz ardı edilmemelidir.

## VI. BÖLÜM

### SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, Johnson ve diğerleri (1992) tarafından geliştirilen Lexington Attachment to Pets Scale isimli ölçeğin Türkçe'ye uyarlamak ve Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmak amacıyla yürütülmüştür. Ölçeğin Türkçe dil geçerliği sağlandıktan sonra evcil hayvan sahibi 18 yaş ve üzeri örneklem ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda Türkçe'ye uyarlanan formun evcil hayvan sahibi 18 yaş ve üzeri bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerini ölçmede kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Uyarlanan ölçeğin kullanımına ve ileride yapılabilecek çalışmalara yönelik öneriler aşağıdaki gibidir:

1. Bu araştırma evcil hayvan sahipleriyle yürütülmüştür. Ölçeğin faktör yapısının sahip olunan evcil hayvan türünden etkilenip etkilenmediğine bakılmamıştır. İleride yapılacak çalışmalarda kedi, köpek ve diğer evcil hayvan sahiplerinden oluşan farklı örneklemelerden elde edilen verilerle karşılaştırmalı doğrulayıcı faktör analizi yapılmalıdır. Böylece faktör yapısının tüm evcil hayvan sahiplerinde doğrulanıp doğrulanmadığı ortaya konulabilir.
2. Uyarlanan ölçek yurtiçindeki ilk ölçektir. Bu nedenle farklı örneklem grupları ile yürütülecek araştırmalarla doğrulayıcı faktör analizi tekrar yapılmalıdır. Böylece ölçeğin faktör yapısını, farklı örneklem gruplarında koruyup korumadığı test edilebilir.
3. Çalışmanın yürütüldüğü dönemde benzer ölçme aracı bulunmadığı için ölçüt bağıntı geçerliği için ilgili alanyazında sıkça kullanılan fakat farklı değişkenleri ölçen ölçme araçları kullanılmıştır. Bu nedenle benzer ölçme aracı geliştirildiğinde veya

uyarlandığında ölçüt bağıntı geçerliği tekrar test edilmelidir. Böylece ölçeğin ölçüt bağıntı geçerliği ile ilgili kanıtlar ortaya konmuş olur.

4. Bu çalışmada geçerlik analizleri tek bir veri seti ile yapılmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda analizler için farklı veri setleri kullanılabilir.

5. Bu çalışma 18 yaş ve üstü evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyi ölçmek için geliştirilmiş ölçme aracını Türkçe'ye uyarlamak ve Türkçe formun geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yürütmek amacıyla yapılmıştır. Ancak ölçek değişik yaş gruplarından evcil hayvan sahiplerine uygulanarak geçerlik ve güvenirliği tekrar sınanabilir.

6. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliği evcil hayvan sahiplerinden elden edilecek nitel veriler kullanılarak tekrarlanabilir. Böylece, çalışma sonuçlar farklı türde verilerle desteklenebilir.

7. Ölçeğin orijinali İngilizce'dir. Türkçe'ye uyarlama çalışması sırasında ölçeğin Almanca formunun da olduğu öğrenilmiştir. Bu üç farklı dili konuşan ve farklı kültürel yapıya sahip evcil hayvan sahipleri arasında evcil hayvana bağlanma düzeyleri incelenerek kültürlerarası çalışmalar yürütülebilir.

8. Evcil hayvana bağlanma ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi açıklamak için sosyal destek mekanizmaları, kişilik özellikleri, evcil hayvana atfedilen anlam gibi diğer bazı değişkenleri içeren çalışmalar yapılabilir.

9. Ölçek farklı örneklem gruplarında (örn., gençler, yaşlılar, yetişkinler, kadınlar, erkekler, yalnız yaşayan bireyler) evcil hayvana bağlanmayı araştırmak amacıyla kullanılabilir. Böylece evcil hayvana bağlanmanın diğer değişkenlerle ilişkileri ortaya konulabilir. Ayrıca bu çalışmalar evcil hayvana bağlanmanın nedenlerini, etkilerini ve doğasını açıklamaya yardımcı olabilir.

10. İleri de yapılacak çalışmalar evcil hayvanla ilişkinin kurulması ve devam ettirilmesi süreçlerine odaklanabilir. Böylece bireylerin hangi nedenlerden dolayı evcil hayvan sahibi olduğu hakkında bilgi edinilebilir.

11. Bireyin insanlara bağlanma stili ile evcil hayvanına bağlanma stili arasında farklılık olup olmadığı incelemek için yapılacak çalışmalar insan ve hayvan arasındaki ilişkinin açıklanmasına katkı sağlayabilir.

12. Ölçek evcil hayvan sahibi danışanların evcil hayvanlarına yükledikleri anlam ve onlara bağlanma düzeyini ölçmede yardımcı ölçme aracı olarak kullanılabilir. Ölçme aracından elde edilen veriler danışma sürecinin yapılandırılmasına katkı sağlayabilir.

13. Ölçek evcil hayvan yas terapilerinde yardımcı ölçme aracı olarak kullanılabilir. Ölçekten elde edilen veriler danışan ve evcil hayvanı arasındaki ilişki hakkında bilgi verebilir bu da danışma sürecinin yapılandırılmasına katkı sağlayabilir.

14. Ölçek hayvan destekli terapilerde yardımcı ölçme aracı olarak kullanılabilir. Ölçekten elde edilen veriler hayvan destekli etkinlikler ve psikoterapi uygulamalarına yardımcı olabilir.

## KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S. (1969). Object relations, dependency, and attachment: A theoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development, 40*(4), 969-1025.
- Ainsworth, M. D. S. (1982). Attachment: Retrospect and prospect. C. M. Parkes & J. Stevenson-Hinde, *the place of attachment in human behavior* içinde (s. 3-30). Tavistock Publications, London and New York.
- Ainsworth, M. D. S. (1985a). Patterns of infant-mother attachments: Antecedents and effects on development. *Bulletin of the New York Academy of Medicine, 61*(9), 771-791.
- Ainsworth, M. D. S. (1985b). Attachment across the life span. *Bulletin of the New York Academy of Medicine, 61*(9), 792-812.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachment beyond infancy. *The American Psychological Association, 44*(4), 709-716.
- Ainsworth, M. D. S., & Bell, S.M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year olds in a strange situation. *Child Development, 41*(1), 49-6.
- Ainsworth, M., S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, (1978). *Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Albert, A., & Bulcroft, K. (1988). Pets, families, and the life course. *Journal of Marriage and Family, 50*(2), 543-552.

- Anderson, D. C. (2007). *Assessing the human-animal bond; A compendium of actual measures*. Indiana, West Lafayette: Purdue University Press.
- Angle, R. L. (1994). *Utilization of pet bonding scale to examine the relation between the human/companion animal bond and self-esteem in pre-adolescence*. Yayınlanmamış doktora tezi, University of Houston, Houston.
- Angle, R. L., Blumentritt, T., & Swank, P. R. (1994). *Pet bonding scale: Internal reliability and factorial validity*. Yayınlanmamış makale taslağı, University of Houston, Houston.
- Antonacopoulos, N. M. D., & Pychyl, T. A. (2010). An examination of the potential role of pet ownership, human social support and pet attachment in the psychological health of individuals living alone. *Anthrozoos*, 23(1), 37-54.
- Archer, J. (1997). Why do people love their pets? *Evolution and Human Behavior*, 18, 237-259.
- Bagley, D. K., & Gonsman, V. L. (2005). Pet attachment and personality type. *Anthrozoos*, 18(1), 28-42.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bartholomew, K., & Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing adult attachment do they converge? J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships* içinde (s. 25-45). New York: Guilford.

- Black, K. (2009). *Exploring adolescent loneliness and companion animal attachment*. Yayınlanmamış doktora tezi, University of New Mexico, Albuquerque.
- Black, K. (2012). The relationship between companion animals and loneliness among rural adolescents. *Journal of Pediatric Nursing, 27*, 103–112.
- Beck, L., & Madresh, E.A. (2008). Romantic partners and four-legged friends: An extension of attachment theory to relationships with pets. *Anthrozoös, 21*(1), 43-56.
- Bell, D. C., & Richard, A. J. (2000). Caregiving: The forgotten element in attachment. *Psychological Inquiry, 11*, 69–83.
- Berlin, L. J., Cassidy, J., & Belsky, J. (1995). Loneliness in young children and infant-mother attachment: A longitudinal study. *Merrill-Palmer Quarterly, 41*(1), 91-103.
- Bowlby, J. (1944). Forty-four juvenile thieves: Their character and home-life. *International Journal of Psychoanalysis, 25*, 19-52.
- Bowlby, J. (1951). *Maternal care and mental health*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
- Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psychoanalysis, 39*, 350-373.
- Bowlby, J. (1973). Affectional bonds: Their nature and origin. R. S. Weiss (Ed), *Loneliness: The experience of emotional and social isolation* içinde (s. 38-52). Cambridge: MIT Press.

- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds. *The British Journal of Psychiatry*, 130, 201-210.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. I. Attachment* (2.Baskı). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *Güvenli bir dayanak: Ebeveyn- çocuk bağlanması ve sağlıklı insan gelişimi* (Çev. Sarp Güneri). Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* içinde (s. 46–76). New York: Guilford Press.
- Bretherton, I. (1985). Attachment theory: Retrospect and prospect. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50(1/2), 3-35.
- Brodie, S. J., & Biley, F. C. (1999). An exploration of the potential benefits of pet-facilitated therapy. *Journal of Clinical Nursing*, 8(3), 329-337.
- Brown, S. E., & Katcher, A. H. (1997). The contribution of attachment to pets and attachment to nature to dissociation and absorption. *Dissociation*, 10(2), 125-129.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.



- Cassidy, J. (1988). Child-mother attachment and the self in six-year-olds. *Child Development, 59*, 121-134.
- Cevizci, S., Ergingöz, E., & Baltaş, Z. (2009). İnsan sağlığının iyileştirilmesine yönelik hayvan destekli tedaviler. *TAF Preventive Medicine Bulletin, 8*(3), 263-272.
- Chur-Hansen, A., Winefield, H. R., & Beckwith, M. (2009). Companion animals for elderly women: The importance of attachment. *Qualitative Research in Psychology, 6*, 281–293.
- Cattell, R. B. (1978). *The scientific use of factor analysis*. New York: Plenum.
- Colby, P. M., & Sherman, A. (2002). Attachment styles impact on pet visitation effectiveness. *Anthrozoös, 15*(2), 150-165.
- Colin, V. L. (1996). *Human attachment*. New York: The McGraw-Hill Companies.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology, 58*, 644-663.
- Collins, N.L., & Read, S.J. (1994). Cognitive representations of attachment: The structure and function of working models. K. Bartholomew & D. Perlman (Ed), *Attachment processes in adulthood: Advances in personel relationships* (5. Basım, s. 53-90). London: Jessica Kingsley.
- Comrey, A. L. (1973). *A first course in factor analysis*. New York: Academic Press.

- Crawford, E. K., Worsham, N. L., & Swinehart, E. R. (2006). Benefits derived from companion animals, and the use of the term “attachment”. *Anthrozoös*, 19(2), 98-112.
- Crocker, L., & Algina, J. (2008). *Introduction to classical and modern test theory* (7. Basım). Mason, OH: Cengage Learning.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Daly B., & Morton, L. L. (2006). An investigation of human–animal interactions and empathy as related to pet preference, ownership, attachment, and attitudes in children. *Anthrozoös*, 19(2), 113-127.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 14-18.
- Dhal, A., Bhatia, S., Sharma, V., & Gupta, P. (2007). Adolescent self-esteem, attachment and loneliness. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 3(3), 61-63.
- DiTommaso, E., & Spinner, B. (1997). Social and emotional loneliness: A reexamination of Weiss’ typology of loneliness. *Personality and Individual Differences*, 22(3), 411-421.
- DiTommaso, E., Brannen-McNulty, C., Rossb, L., & Burgessa, M. (2003). Attachment styles, social skills and loneliness in young adults. *Personality and Individual Differences*, 35, 303–312.

- Douglas, D. K. (2005). *Benefits to pet from the human-animal bond: a study of pet owner behaviors and their relation to attachment*. Yayınlanmamış doktora tezi, Wichita State University, Kansas.
- Eddy, J., Hart, L. A., & Boltz, R. P. (1988). The effects of service dogs on social acknowledgments of people in wheelchairs. *Journal of Psychology*, 122(1), 39-45.
- Eshbaugh, E. M., Somervill, J. W., Kotek, J. H., Perez, E., Nalan, K. R, Wilson, C. E., & Bullis, Q. T. (2011). Brief report: Presence of a dog, pet attachment, and loneliness among elders. *North American Journal of Psychology*, 13(1), 1-4.
- Ferry, L. A. (2007). *Adult pet attachment*. Yayınlanmamış doktora tezi, Capella University, Minnesota.
- Garrity, T. F., Stallones, L., Marx, M. B., & Johnson, T. P. (1989). Pet ownership and attachment as supportive factors in the health of the elderly. *Anthrozoos*, 3(1), 35-44.
- Geller, K. S. (2005). *Quantifying the power of pets: The development of an assessment device to measure attachment between humans and companion animals*. Yayınlanmamış doktora tezi, Virginia Technical Institute & State University, Virginia.
- George, C., Kaplan, N., & Main, M. (1985). The Berkeley Adult Attachment Interview. Unpublished protocol, Department of Psychology, University of California, Berkeley.

- Gilber, A., McNicholas, J., & Collis, G. M. (2007). A longitudinal test of the belief that companion animal ownership can help reduce loneliness. *Anthrozoös*, 20(4), 345-353.
- Gorsuch, R. L. (1983). *Factor analysis* (2. Basım.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Granqvist, P., Mikulincer, M., Gurwitz, V., & Shaver, P. R. (2012). Experimental findings on God as an attachment figure: Normative processes and moderating effects of internal working models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 103(5), 804-818.
- Griffin, D., & Bartholomew, K.(1994). The metaphysics of measurement: The case of adult attachment. K. Bartholomew & D.Perlman (Ed), *Attachment processes in adulthood. Advances in personal relationships içinde* (5. Cilt, s. 17-52). London, England: Jessica Kingsley Publishers.
- Guilford, J. P. (1954). *Psychometric Methods* (2.Basım). New York: McGraw-Hill.
- Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formunun psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 13-23.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987).Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 51(1),1-22.

- Herzog, H. (2002). Darwinism and the Study of Human-Animal Interactions. *Society & Animals, 10*(4), 361-367.
- Herzog, H. A. (2007). Gender differences in human–animal interactions: A review. *Anthrozoös, 20*(1), 7-21.
- Holmes, J. (1993). *John Bowlby and attachment theory*. London: Routledge.
- Howe, F. L. (1995). *Companion animal attachment its influence upon the emotional well-being of elders living in the community*. Yayımlanmamış doktora tezi. University of Washington, Washington.
- Ireland, J. L., & Power, C. L. (2004). Attachment, emotional loneliness, and bullying behaviour: A study of adult and young offenders. *Aggressive Behavior, 30*, 298–312.
- Johnson, T. P., Garrity, T. F., & Stallones, L. (1992). Psychometric evaluation of the Lexington Attachment to Pets Scale (LAPS). *Anthrozoös, 5*(3), 160-175.
- Johnson, R. A., Meadows, R. L., Haubner, J. S., & Sevedge, K. (2003). Human-animal interaction a complementary/alternative medical (CAM) intervention for cancer patients. *American Behavioral Scientist, 47*(1), 55-69.
- Kapçı, E. G., & Küçükler, S. (2006). Ana Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi, 17*(4), 286-295.
- Kavlak, Ş., & Şirin, A. (2009). Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6*(1), 188-20.

- Kayış, A. (2010). Güvenirlilik analizi. Ş. Kalaycı, *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri içinde* (5. Basım, s. 403-424). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kennedy, S. E. (2005). *More than man's best friend: A look at attachment between humans and their canine companions*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, University of South Florida, Florida.
- Kim, O. (1999). Predictors of loneliness in elderly Korean immigrant women living in the United States of America. *Journal of Advanced Nursing*, 29(5), 1082-1088.
- Kline, P. (1979). *Psychometrics and psychology*. London: Academic Press.
- Kobak, R. (2009). Defining and measuring of attachment bonds: Comment on Kurdek (2009). *Journal of Family Psychology*, 23(4), 447-449.
- Koçak, İ. (2009). *Huzurevlerindeki yaşlıların ve sağlık personelinin evcil hayvanlar ile terapiye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Krause-Parello, C. A. (2008a). The mediating effect of pet attachment support between loneliness and general health in older females living in the community. *Journal of Community Health Nursing*, 25(1), 1-14.
- Krause-Parello, C. A. (2008b). Pet ownership and older women: The relationships among loneliness, pet attachment support, human social support, and depressed mood. *Geriatric Nursing*, 33(3), 194-203.
- Kurdek, L. A. (2008). Pet dogs as attachment figures. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25(2), 247-266.

- Kurdek, L. A. (2009). Young adults' attachment to pet dogs: Findings from open-ended methods. *Anthrozoös*, 22(4), 359-369.
- Kwong, M. J. (2008). Not just a dog: An attachment theory perspective on relationships with assistance dogs. Yayınlanmamış doktora tezi, Simon Fraser University, Burnaby, BC, Canada.
- Kwong, M. J., & Bartholomew, K. (2011). "Not just a dog": an attachment perspective on relationships with assistance dogs. *Attachment & Human Development*, 13(5), 421-436.
- Lewis, A., Krägeloh, C. U., & Shepherd, D. (2009). Pet ownership, attachment and health-rated quality of life in New Zealand. *Electronic Journal of Applied Psychology: General Articles*, 5(1), 96-101.
- Long, M. V., & Martin, P. (2000). Personality, relationship closeness and loneliness of oldest old adults and their children. *Journal of Gerontology: Psychological Sciences*, 55B, 311-319.
- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Zhang, S., & Hong, S. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, 4, 84-99.
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50, 66-104.
- Mallinckrodt, B., Gantt, D. L., & Coble, H. M. (1995). Attachment patterns in the psychotherapy relationship: Development of the Client Attachment to Therapist Scale. *Journal of Counselling Psychology*, 42, 307-317.

- Marks, S. G., Koepke, J. E., & Bradley, C. L. (1994). Pet attachment and generativity among young adults. *The Journal of Psychology, 128*(6), 641-650.
- Marsh, H. W., & Hocevar, D. (1988). A new, more powerful approach to multitrait-multimethod analyses: Application of second-order confirmatory factor analysis. *Journal of Applied Psychology, 73*(1), 107-117.
- McConnell, A. R., Brown, C. M., Shoda, T. M., Stayton, L. E., & Martin, C. E. (2011). Friends with benefits: On the positive consequences of pet ownership. *Journal of Personality and Social Psychology, 101*(6), 1239-1252.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. The Guilford Press, New York.
- Munsell, K. L., Canfield, M., Templer, D. I., Tangan, K., & Arikawa, H. (2004). Modification of the Pet Attitude Scale. *Society and Animals, 12*(2), 137-142.
- O'Haire, M. (2009, Şubat). *The benefits of companion animals for human mental and physical health*. Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals Semineri'nde sunulan bildiri. Canberra, ACT, Australia.
- Peacock, J., Chur-Hansen, A., & Winefield, H. (2012). Mental health implications of human attachment to companion animals. *Journal Of Clinical Psychology, 68*(3), 292–303.
- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1979). Blueprint for a social psychological theory of loneliness. M. Cook & G. Wilson (Ed.), *Love and attraction* içinde (s. 99-108). Oxford, England: Pergamon.



- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1982). Loneliness research: A survey of empirical findings. L. A. Peplau & S. E. Goldston (Ed) (1984), *Preventing the harmful consequences of severe and persistent loneliness* içinde (s. 13- 47). Rockville Maryland: National Institute of Mental Health.
- Poresky, R. H., Hendrix, C., Mosier, J. E., & Samuelson, M. L. (1987). The Companion Animal Bonding Scale: Internal reliability and construct validity. *Psychological Reports*, 60(3), 743–6.
- Prato-Previde, E., Custance, D. M., Spiezio, C., & Sabatini, F. (2003). Is the dog–human relationship an attachment bond? An observational study using Ainsworth’s strange situation. *Behaviour*, 140, 225-254.
- Prothmann, A., Albrecht , K., Dietrich, S., Hornfeck, U., Stieber, S., & Ettich, C. (2005). Analysis of child-dog play behavior in child psychiatry. *Anthrozoos*, 18(1), 43-58.
- Reed, R., Ferrer, L., & Villegas, N. (2012). Natural healers: a review of animal assisted therapy and activities as complementary treatment for chronic conditions. *The Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 20(3), 512-18.
- Russell, D., Peplau, L. A., & Ferguson, M. L. (1978). Developing a measure of loneliness. *Journal of Personality Assessment*, 42, 290-294.
- Russell, D. , Peplau, L. A., & Cutrona, C. E. (1980). The Revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminate validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 472-480.

- Rynearson, E. K. (1978). Humans and pets and attachment. *The British Journal of Psychiatry*, 133, 550-555.
- Sable, P. (1995). Pets, attachment, and well-being across the life cycle. *Health and Social Work*, 40(30), 334-341.
- Savi, F. (2011). School Attachment Scale for Children and Adolescents: The study of validity and reliability. *Elementary Education Online*, 10(1), 80-90.
- Schaffer, C. B. (2009). Human- animal bond considerations during disasters, (s. 1-8). Tuskegee University.  
[http://www.integratedtrainingsummit.org/presentations/2009/main\\_training\\_summit/47\\_-\\_human-animal\\_bond\\_considerations\\_during\\_disasters\\_-\\_schaffer\\_caroline.pdf](http://www.integratedtrainingsummit.org/presentations/2009/main_training_summit/47_-_human-animal_bond_considerations_during_disasters_-_schaffer_caroline.pdf)
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Serpell, J. (1996). *In the company of animals: A study of human- animal relationships*. Cambridge University Press.
- Shore, E. R., Douglas, D. K., & Riley, M. L. (2005). What's in it for the companion animal? Pet attachment and college students' behaviors toward pets. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 8(1), 1-11.
- Simpson, A. J., & Rholes, W. S. (1994). Stress and secure base relationships in adulthood. K. Bartholomew & D. Perlman (Ed), *Attachment processes in*

*adulthood: Advances in personel relationships* içinde (5. Cilt, s.181-204).  
Jessica Kingsley Publishers.

Smolkovic, I. Fajfar, M., & Mlinaric, V. (2012). Attachment to pets and interpersonal relationships. *Journal of European Psychology Students*, 3,15-23.

Stallones, L., Marx, M. B., Garrity, T. F., & Johnson, T. P. (1990). Quality of attachment to companion animals among US adults, 21 to 64 years of age. *Anthrozoös*, 3(3), 171-176.

Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.

Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.

Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. Basım). Boston: AllynandBacon.

Taylor, N., & Signal, T. D. (2005). Empathy and attitudes toward animals. *Anthrozoös*, 18(1), 18-27.

- Templer, D. I., Salter, C. A., Dickey, S., Baldwin, R., & Veleber, D. M. (1981). The construction of a Pet Attitude Scale. *Psychological Record, 31*(3), 343–348.
- Tinsley, H. E. A., & Tinsley, D. J. (1987). Uses of factor analysis in counseling psychology Research. *Journal of Counseling Psychology, 34*(4), 414-214.
- Topal, J., Miklosi, A., Csanyi, V., & Doka, A. (1998). Attachment behavior in dogs (Canis familiaris): A new application of Ainsworth's (1969) strange situation test. *Journal of Comparative Psychology, 112*(3), 219–229.
- Voith, V. L. (1985). Attachment of people to companion animals. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice, 15*(2), 289-295.
- Walsh, F. (2009). Human-animal bonds I: The relational significance of companion animals. *Family Process, 48*(4), 462-480.
- Waters, E., Hamilton, C. E., & Weinfield, N. S. (2000). The stability of attachment security from infancy to adolescence and early adulthood: General introduction. *Child Development, 71*(3), 678-683.
- Weiss, R. S. (1969). The fund of sociability. *Trans-Action, 6*, 36–43.
- Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation*. Cambridge, M.I.T Press.
- Weiss, R. S. (1974). The provisions of social relationships. Z. Rubin (Ed), *Doing unto others* içinde (s. 17-26). New Jersey: Prentice Hall.

- Weiss, R. S. (1982). Attachment in adult life. C. M. Parkes & J. Stevenson-Hinde, *the place of attachment in human behavior* içinde (3-30). Tavistock Publications, London and New York.
- Weiss, R. S. (1991). The attachment bond in childhood and adulthood. C.M. Parkes, J. Stevenson-Hinde, & P. Morris, *Attachment across the lifecycle* içinde (s. 66-76). London: Tavistock/Routledge.
- Winefield, H. R., Black, A., & Chur-Hansen, A. (2008). Health effects of ownership of and attachment to companion animals in an older population. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(4), 303–310.
- Wood, L., Giles-Corti, B., & Bulsara, M. (2005). The pet connection: Pets as a conduit for social capital? *Social Science & Medicine*, 61(6), 1159–1173.
- Woodward, L. E. & Bauerb, A. L. (2007). People and their pets: A relational perspective on interpersonal complementarity and attachment in companion animal owners. *Society and Animals* 15, 169-189.
- Zaparanick, T. L. (2008). *A confirmatory factor analysis of the Lexington Attachment to Pets Scale*. Yayınlanmamış doktora tezi, University of Tennessee, Knoxville.
- Zasloff, R. L. (1996). Measuring attachment to companion animals: A dog is not a cat is not a bird. *Applied Animal Behavior Science*, 47, 43–48.
- Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2011a). Pet in the therapy room: An attachment perspective on animal-assisted therapy. *Attachment and Human Development*, 13(6), 541–561.

Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2011b). An attachment perspective on human–pet relationships: Conceptualization and assessment of pet attachment orientations. *Journal of Research in Personality, 45*, 345-357.

Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2012). Pets as safe havens and secure bases: The moderating role of pet attachment orientations. *Journal of Research in Personality, 46*(5), 571–580.

EKLER

## EK-1 Kişisel Bilgi Formu

**1.Cinsiyetiniz:** \_\_\_ Kadın \_\_\_ Erkek

**2.Yaşınız:** \_\_\_18-23 \_\_\_ 24-29 \_\_\_ 30- 35 \_\_\_ 36- 41 \_\_\_ 42-47 \_\_\_ 48 ve üstü

**3.Medeni durumunuz?** \_\_\_ Bekar \_\_\_ Evli

\_\_\_ Boşanmış \_\_\_ Diğer (Belirtiniz)

**4.Sahip olduğunuz çocuk sayısı:** \_\_\_0 \_\_\_1 \_\_\_2 \_\_\_3 \_\_\_4 \_\_\_ Diğer (Belirtiniz)

**5.Sosyo-ekonomik düzeyinizi nasıl tanımlarsınız?**

\_\_\_ Alt \_\_\_ Alt-orta \_\_\_ Orta \_\_\_ Üst-orta \_\_\_ Üst

**6.Yakın arkadaşlarınızın sayısı:**

\_\_\_0 \_\_\_1 \_\_\_2 \_\_\_3 \_\_\_4 \_\_\_5 ve üstü

**7.Eğitim düzeyiniz;** \_\_\_ ilköğretim \_\_\_ lise \_\_\_ lisans \_\_\_ yüksek lisans \_\_\_ doktora

**8.İlk evcil hayvanınıza kaç yaşında sahip oldunuz?**

\_\_\_ 0-5 \_\_\_ 6-10 \_\_\_ 11-15 \_\_\_ 16- 20 \_\_\_ 21 ve üstü

**9.Şuan evcil hayvana sahip misiniz?** \_\_\_ Evet \_\_\_ Hayır

**10.Beslemekte olduğunuz evcil hayvan/lar hangisidir/ hangileridir?**

\_\_\_ Kedi \_\_\_ Kaplumbağa

\_\_\_ Köpek \_\_\_ Hamster

\_\_\_ Kuş \_\_\_ Tavşan

\_\_\_ Balık \_\_\_ Diğer

**11.Beslemekte olduğunuz evcil hayvanı kaç yıldır besliyorsunuz?**

\_\_\_0-1 \_\_\_2 -4 \_\_\_5-7 \_\_\_7 ve üstü

**12.Beslemekte olduğunuz evcil hayvanın bakımından kim sorumluydu/sorumludur?**

\_\_\_ Ana sorumluyum \_\_\_ Ortak bakıyoruz

\_\_\_ Genellikle diğerleri ilgilenmekte

**13. Beslemekte olduğunuz evcil hayvan evin hangi bölümünde yaşad/yaşıyor?**

\_\_\_ Bahçe \_\_\_ Bir oda \_\_\_ Ev \_\_\_ Balkon \_\_\_ Diğer

**14. Evcil hayvan beslemeye başlamanızdaki etken nedir?**

\_\_\_ Kendi isteğim \_\_\_ Çocuğumun isteği \_\_\_ Sevdiğim bir insanı kaybetmem

\_\_\_ Hediye edildiği için \_\_\_ Yakınlarımdan uzakta oluşum \_\_\_ Diğer



## Ek-2 İlişki Ölçekleri Anketi

<b>Açıklama:</b> Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamıyla katılıyorum
1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.	1	2	3	4	5	6	7
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.	1	2	3	4	5	6	7
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.	1	2	3	4	5	6	7
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
9. Yalnız kalmaktan korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5	6	7
12. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
13. Başkalarının bana çok yakınlaşması beni endişelendirir.	1	2	3	4	5	6	7
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.	1	2	3	4	5	6	7
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.	1	2	3	4	5	6	7
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.	1	2	3	4	5	6	7
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzumu bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.	1	2	3	4	5	6	7
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için	1	2	3	4	5	6	7

çok önemli.							
20. Birisi bana çok yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
23. Terk edilmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5	6	7
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.	1	2	3	4	5	6	7
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.	1	2	3	4	5	6	7
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.	1	2	3	4	5	6	7

## Ek-3 UCLA Yalnızlık Ölçeği

<b>Açıklama:</b> Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifade de tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir rakamı daire içine alarak belirtmeniz.	Ben bu durumu <b>Hiç</b> yaşamam	Ben bu durumu <b>NADİREN</b>	Ben bu durumu <b>BAZEN</b> yaşamam	Ben bu durumu <b>SIK SIK</b> yaşamam
1.Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2.Arkadaşım yok.	1	2	3	4
3.Başvurabileceğim hiç kimse yok.	1	2	3	4
4.Kendimi tek başınaymışım gibi hissetmiyorum.	1	2	3	4
5.Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.	1	2	3	4
6.Çevremdeki insanlarla bir ortak yönüm var.	1	2	3	4
7.Artık hiç kimseyle samimi değilim.	1	2	3	4
8.İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılıyor.	1	2	3	4
9.Dışa dönük bir insanım.	1	2	3	4
10.Kendime yakın hissettiğim insanlar var.	1	2	3	4
11.Kendimi grubun dışına itilmiş hissediyorum.	1	2	3	4
12.Sosyal ilişkilerim yüzeyseldir.	1	2	3	4
13.Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.	1	2	3	4
14.Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
15.İstedğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
16.Beni gerçekten anlayan insanlar var.	1	2	3	4
17.Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4
18.Çevremde insanlar var ama benimle değiller.	1	2	3	4
19.Konuşabileceğim insanlar var.	1	2	3	4
20.Derdimi anlatabileceğim insanlar var.	1	2	3	4

EK-4 Kullanılan Ölçekler için Araştırma İzinleri

Kime: [timj@uic.edu](mailto:timj@uic.edu)

Kimden: [hacer\\_karamese@hotmail.com](mailto:hacer_karamese@hotmail.com)

Tarih/Saat: 09 Kasım 2012 Cuma 14:59:32

I'm a master degree student at Gaziosmanpaşa University in Turkey. I want to write up my thesis on Turkish adaptation of Lexington Attachment to Pet Scale. I want you to give me consent to adapt the scale into Turkish. I'm looking forward to getting your answer.

Kime: [hacer\\_karamese@hotmail.com](mailto:hacer_karamese@hotmail.com)

Kimden: [timj@uic.edu](mailto:timj@uic.edu)

Tarih/Saat: 09 Kasım 2012 Cuma 15:25:13

Hi Hacer, yes, you certainly have my permission to proceed with your research. best wishes, Tim J

Kime: [timj@uic.edu](mailto:timj@uic.edu)

Kimden: [hacer\\_karamese@hotmail.com](mailto:hacer_karamese@hotmail.com)

Tarih/Saat: 09 Kasım 2012 Cuma 19:11:40

Thank you so much for permission. Do I need to ask other authors and the publisher for permission? You give me permission for adaptation and translation of the scale and I can also use the translated version of the scale in my later researches, am I right?

Kime: [hacer\\_karamese@hotmail.com](mailto:hacer_karamese@hotmail.com)

Yanıtlama Adresi: [timj@uic.edu](mailto:timj@uic.edu)

Tarih/Saat: 09 Kasım 2012 Cuma 20:27:07

Yes you are right and the other authors also support your work. Best wishes

Kime: [aydemir@metu.edu.tr](mailto:aydemir@metu.edu.tr)

Kimden: [hacer\\_karamese@hotmail.com](mailto:hacer_karamese@hotmail.com)

Tarih/Saat: 21 Mayıs 2013 Salı 11:37:54

Tez çalışmamda adapte ettiğiniz UCLA Yalnızlık Ölçeği'ni kullanmak istiyorum. Bu konuda izninize ihtiyacım var. Teşekkürler, iyi çalışmalar.

Kime: [hacer\\_karamese@hotmail.com](mailto:hacer_karamese@hotmail.com)

Kimden: [aydemir@metu.edu.tr](mailto:aydemir@metu.edu.tr)

Tarih/Saat: 21 Mayıs 2013 Salı 17:22:24

Merhaba Hacer Karamese, Ölçeği üniversite öğrencilerinde kullanabilirsiniz..Kolay gelsin.. Prof. Dr. Ayhan Demir ODTÜ

Kime: [nsumer@metu.edu.tr](mailto:nsumer@metu.edu.tr)

Kimden: [hacer\\_karamese@hotmail.com](mailto:hacer_karamese@hotmail.com)

Tarih/Saat: 20 Haziran 2013 Perşembe 11:59:38

Eğer onay verirseniz tezim de İÖA'yı kullanmak istiyorum. Çalışmanın yapıldığı Sümer, N., & Güngör D. (1999a) makaleye erişemedim. Sizin için bir mahsuru yoksa makaleyi gönderir misiniz? Sümer, N.(2006) da ölçeğin 17 maddeden oluştuğu belirtilmiş fakat başka makalelerde 30 madde olduğunu okudum. Rica etsem ölçeğin orjinal maddelerini ve puanlaması konusunda bilgi verir misiniz? Teşekkürler, hacer..

Kime: [hacer\\_karamese@hotmail.com](mailto:hacer_karamese@hotmail.com)

Kimden: [nsumer@metu.edu.tr](mailto:nsumer@metu.edu.tr)

Tarih/Saat: 21 Haziran 2013 Cuma 08:26:19

İstedikleriniz ekte.. Basarilar..Nebi

## EK-5 İngilizce-Türkçe Karşılaştırmalı Derecelendirme Formu

Sayın Uzman,

“Lexington Attachment to Pets Scale” isimli ölçeğin Türkçe dil geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında orijinal formu iki dilli uzmanlar tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Uzmanların ve araştırmacıların her bir madde için önerileri aşağıda verilmiştir. Sizden ricam her bir madde için önerilen çevirileri 1(Çok iyi)- 4 (Zayıf) arasında puanlamanızdır. Verilen çeviriler dışında öneriniz varsa önerilerinizi madde sonlarındaki boşluğa yazabilirsiniz.

Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf
<b>1. My pet means more to me than any of my friends.</b>				
a) Benim evcil arkadaşlarım herhangi bir daha benim için daha önemlidir.	1	2	3	4
b) Benim için evcil hayvanım arkadaşlarımdan daha değerli.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanım benim için arkadaşlarımdan daha değerli.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanım benim için herhangi bir arkadaşımdan daha değerli.	1	2	3	4
e) Evcil hayvanım benim için arkadaşlarımdan hepsinden daha değerlidir.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>2. Quite often I confide in my pet.</b>				
a) Oldukça sık evcilime güveniyorum.	1	2	3	4
b) Çoğunlukla hayvanıma güvenirim.	1	2	3	4
c) Genelde evcil hayvanıma güvenirim/sırlarımı acarım.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımla sırlarımı sıklıkla paylaşıyorum.	1	2	3	4
e) Sıkça evcil hayvanımla sırlarımı paylaşıyorum.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>3. I believe that pets should have the same rights and privileges as family members.</b>				
a) Evcil hayvanların aile üyeleriyle aynı hak ve ayrıcalığa sahip olmaları gerektiğine inanıyorum.	1	2	3	4
b) Ben evcil hayvanları aile üyeleri gibi aynı hak ve ayrıcalıklara sahip gerektiğine inanıyoruz.	1	2	3	4
c) Bence aile fertlerine verilen hak ve ayrıcalıklar evcil hayvanlara da tanınmalı.	1	2	3	4
d) Hayvanların, aile üyeleriyle aynı hak ve ayrıcalıklara sahip olması gerektiğine inanırım.	1	2	3	4
e) Bence evcil hayvanlar da insanların sahip olduğu hak ve önceliklere sahip olmalılar	1	2	3	4
Öneri:				
<b>4. I believe my pet is my best friend.</b>				
a) En iyi arkadaşımın evcil hayvanım olduğuna inanırım.	1	2	3	4
b) Benim için evcil hayvanım en yakın dostum.	1	2	3	4
c) Benim evcil en iyi arkadaşım olduğuna inanıyorum.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanım benim için en yakın arkadaşım.	1	2	3	4
e) Evcil hayvanımın en yakın dostum olduğuna inanıyorum.	1	2	3	4

Öneri:				
<b>5. Quite often, my feelings toward people are affected by the way they react to my pet.</b>				
a) Oldukça sık, insanlara karşı duygularım, onlar benim evcil tepki şekilde etkilenir.	1	2	3	4
b) İnsanlara karşı duygularım onların evcil hayvanıma tepki şekillerinden oldukça sık etkilenir.	1	2	3	4
c) Genelde insanların evcil hayvanıma davranışları onlara olan duygularımı etkiliyor.	1	2	3	4
d) Çevremdekilerin evcil hayvanıma karşı tavırları benim onlara karşı olan hislerimi etkiler.	1	2	3	4
e) Çoğu zaman başka insanlara olan hislerim onların evcil hayvanıma olan tavırlarıyla etkileniyor.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>6. I love my pet because he/she is more loyal to me than most of the people in my life.</b>				
a) Bana karşı hayatımdaki insanların çoğundan daha sadık olduğu için evcil hayvanımı seviyorum.	1	2	3	4
b) Benim evcil severim çünkü o hayatımda insanların çoğu daha sadıktır.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanımı çok seviyorum çünkü o hayatımdaki çoğu insandan daha sadık.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımın bana karşı hayatımdaki birçok insandan daha sadık olmasından dolayı onu seviyorum.	1	2	3	4
e) Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o bana hayatımdaki insanların çoğundan daha sadık.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>7. I enjoy showing other people pictures of my pet.</b>				
a) Benim evcilimin resimlerini diğer insanlara göstermekten hoşlanırım.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanımın resimleri başka insanlara göstermeyi seviyorum.	1	2	3	4
c) Çevremdekilere evcil hayvanımın resimlerini göstermekten zevk alırım.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımın resimlerini başka insanlara göstermekten zevk alırım.	1	2	3	4
e) Başka insanlara evcil hayvanımın fotoğraflarını göstermek hoşuma gidiyor	1	2	3	4
Öneri:				
<b>8. I think my pet is just a pet.</b>				
a) Benim evcil sadece bir hayvan olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4
b) Bence evcil hayvanım sadece bir hayvan.	1	2	3	4
c) Bence evcil hayvanım sadece bir hayvan.	1	2	3	4
d) Bence evcil hayvanım bir evcil hayvandan ibaret.	1	2	3	4
e) Evcil hayvanım sadece bir evcil hayvan olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>9. I love my pet because it never judges me.</b>				
a) Beni asla yargılamadığı için hayvanımı seviyorum.	1	2	3	4
b) Beni karşılamak asla yargılamadığı için evcilimi seviyorum.	1	2	3	4
c) Beni yargılamadığı için evcil hayvanımı çok seviyorum.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanım beni hiçbir zaman yargılamadığı için onu seviyorum	1	2	3	4
e) Evcil hayvanımı çok seviyorum çünkü beni yargılamıyor.	1	2	3	4
f) Evcil hayvanımı beni asla yargılamadığı için seviyorum.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>10. My pet knows when I'm feeling bad.</b>				
a) Kötü hissettiğimde evcilim bilir.	1	2	3	4

b) Ben rahatsız olduğumda evcil hayvanım biliyor.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanım benim ne zaman kendimi kötü hissettiğimi bilir.	1	2	3	4
d) Ben kotu hissedince evcil hayvanım anlıyor.	1	2	3	4
e) Evcil hayvanım, benim ne zaman kötü hissettiğimi bilir.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>11. I often talk to other people about my pet.</b>				
a) Sık sık evcilim hakkında diğer insanlarla konuşurum.	1	2	3	4
b) Başka insanlarla evcil hayvanım hakkında konuşuyorum	1	2	3	4
c) Çevremdeki insanlara sık sık evcil hayvanımdan bahsederim	1	2	3	4
d) Diğer insanlara sık sık evcil hayvanımdan bahsederim	1	2	3	4
e) Sık sık evcil hayvanım hakkında diğer insanlarla konuşurum.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>12. My pet understands me.</b>				
a) Benim evcil beni anlıyor.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanım beni anlıyor.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanım beni anlar.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanım beni anlıyor.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>13. I believe that loving my pet helps me stay healthy.</b>				
a) Evcilimi sevmem beni sağlıklı kalmasına yardımcı olduğuna inanıyorum.	1	2	3	4
b) Bence evcil hayvanımı sevmek benim sağlıklı kalmam için yardımcı oluyor.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanımı sevmemin beni sağlıklı kıldığına inanırım.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımı sevmenin beni sağlıklı tuttuğuna inanıyorum.	1	2	3	4
e) Evcil hayvanımı sevmemin sağlıklı kalmama yardım ettiğine inanıyorum.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>14. Pets deserve as much respect as humans do.</b>				
a) Evcil hayvanlar da insanlar kadar saygıyı hak ediyor	1	2	3	4
b) İnsanlar kadar evcil hayvanların da saygıya hakları var.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanlar insanların hak ettiği saygının aynısını hak ediyorlar.	1	2	3	4
d) Evcil insanlar gibi saygı hak ediyor.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>15. My pet and I have a very close relationship.</b>				
a) Evcil hayvanımın ve benim çok yakın bir ilişkimiz var.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanım ve ben çok yakın bir ilişkiye sahibiz.	1	2	3	4
c) Benim evcil ve ben çok yakın bir ilişkimiz vardır.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımla çok yakın bir ilişkim var.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>16. I would do almost anything to take care of my pet.</b>				
a) Benim evcilime bakmak için neredeyse her şeyi yaparım.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanıma bakabilmek için elimden gelen her şeyi yaparım.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanıma iyi bakabilmek için hemen hemen her şeyi yapardım.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımla ilgilenmek için hemen hemen her şeyi yaparım.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>17. I play with my pet quite often.</b>				

a) Evcil hayvanımla sıkça oynuyorum.	1	2	3	4
b) Ben oldukça sık evcil hayvanımla oynuyoruz.	1	2	3	4
c) Çok sıklıkla evcil hayvanımla oyun oynarım.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımla sık sık oynarım.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>18. I consider my pet to be a great companion.</b>				
a) Benim evcil büyük bir arkadaşı olarak görüyorum.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanımı mükemmel bir arkadaş olarak görüyorum.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanımın çok iyi bir ahabab olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımı çok iyi bir ahabab olarak görüyorum.	1	2	3	4
e) Evcil hayvanımın harikulade bir refakatçi olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4
<b>19. My pet makes me feel happy.</b>				
a) Evcil hayvanım beni mutlu hissettiriyor.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanım beni mutlu ediyor.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanım kendimi mutlu hissettirir.	1	2	3	4
d) Benim evcil beni mutlu hissettiriyor .	1	2	3	4
Öneri:				
<b>20. I feel that my pet is a part of my family.</b>				
a) Evcilimin ailemin bir parçası olduğunu hissediyorum.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanımın ailemden bir fert olduğunu hissediyorum	1	2	3	4
c) Evcil hayvanımı ailemin bir parçası olarak görüyorum	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımın ailemin bir parçası olduğunu hissediyorum	1	2	3	4
Öneri:				
<b>21. I am not very attached to my pet.</b>				
a) Ben evcilime çok bağlı değilim.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanıma çok bağlı değilim.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>22. Owning a pet adds to my happiness.</b>				
a) Bir evcil hayvanı sahibi olmak benim mutluluk katıyor.	1	2	3	4
b) Bir evcil hayvana sahip olmak mutluluğuma mutluluk katıyor.	1	2	3	4
c) Bir evcil hayvanımın olması mutluluğuma mutluluk katar.	1	2	3	4
d) Bir evcil hayvanı sahiplenmek mutluluğuma mutluluk katıyor.	1	2	3	4
e) Bir evcil hayvana sahip olmak mutluluğuma mutluluk katar.	1	2	3	4
Öneri:				
<b>23. I consider my pet to be a friend.</b>				
a) Benim evcil bir arkadaş olarak görüyorum.	1	2	3	4
b) Evcil hayvanımın çok iyi bir arkadaş olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4
c) Evcil hayvanımı bir arkadaş olarak görüyorum.	1	2	3	4
d) Evcil hayvanımı bir dost addediyorum.	1	2	3	4
Öneri:				







## Ek-7 Türkçe Anlaşılabilirlik Derecelendirme Formu-I

Sayın Uzman,

“Lexington Attachment to Pets Scale” isimli ölçeğin Türkçe dil geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında orijinal formu iki dilli uzmanlar tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Sizden ricam maddelerin Türkçe gramer ve anlaşılabilirlik düzeyini 10 (Çok iyi)- 0 (Çok zayıf) arasında puanlamanızdır.

Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

	10 (Çok iyi)	9	8	7	6	5 (Orta)	4	3	2	1	0 (Çok zayıf)
1.Evcil hayvanım benim için herhangi bir arkadaşımın daha değerlidir.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
2.Evcil hayvanımla sınırlarımı sıklıkla paylaşıyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
3.Evcil hayvanların, aile üyeleriyle aynı hak ve ayrıcalıklara sahip olması gerektiğine inanıyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
4.Evcil hayvanımın en iyi arkadaşım olduğuna inanıyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
5.İnsanlara karşı duygularım, onların evcil hayvanıma tepki şekillerinden oldukça sık etkilenir.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
6.Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o bana hayatımdaki insanların çoğundan daha sadıktır	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
7.Evcil hayvanımın resimlerini başka insanlara göstermekten zevk alırım.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
8.Bence evcil hayvanım sadece bir evcil hayvan.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
9.Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o beni asla yargılamaz.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
10.Evcil hayvanım, benim kendimi ne zaman kötü hissettiğimi bilir.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
11.Sık sık evcil hayvanım hakkında diğer insanlarla konuşurum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
12.Evcil hayvanım beni anlar.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
13.Evcil hayvanımı sevmemin sağlıklı kalmama yardım ettiğine inanıyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
14.Evcil hayvanlar da insanlar kadar saygıyı hak ediyor.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
15.Evcil hayvanım ve ben çok yakın bir ilişkiye sahibiz.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
16.Evcil hayvanıma iyi bakabilmek için hemen hemen her şeyi yaparım.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
17.Evcil hayvanımla sık sık oynarım.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
18.Evcil hayvanımı mükemmel bir dost olarak görüyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
19.Evcil hayvanım beni mutlu eder.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
20.Evcil hayvanımın ailemin bir parçası olduğunu	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

hissediyorum.											
21.Evcil hayvanıma çok bağılı değilim.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
22.Bir evcil hayvana sahip olmak mutluluğuma mutluluk katar	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
23.Evcil hayvanımı bir arkadaş olarak görüyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

## Ek-8 Türkçe Anlaşılabilirlik Derecelendirme Formu-II

Sayın Uzman,

“Lexington Attachment to Pets Scale” isimli ölçeğin Türkçe dil geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında orijinal formu iki dilli uzmanlar tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Sizden ricam maddelerin Türkçe gramer ve anlaşılabilirlik düzeyini 10 (Çok iyi)- 0 ( Çok zayıf) arasında puanlamanızdır.

Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

	10 (Çok iyi)	9	8	7	6	5 (Orta)	4	3	2	1	0 ( Çok zayıf)
1.Evcil hayvanım benim için herhangi bir arkadaşımın daha değerlidir.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
2.Evcil hayvanımla sırlarımı sıklıkla paylaşıyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
3.Evcil hayvanlar, aile üyeleriyle aynı hak ve ayrıcalıklara sahip olmalıdır.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
4.Evcil hayvanımın en iyi arkadaşım olduğuna inanıyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
5.İnsanlara karşı duygularım, onların evcil hayvanıma davranışlarından etkilenir.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
6.Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o bana hayatımdaki insanların çoğundan daha sadıktır	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
7.Evcil hayvanımın resimlerini başka insanlara göstermekten zevk alırım.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
8.Bence evcil hayvanım sadece bir evcil hayvandır.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
9.Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o beni asla yargılamaz.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
10.Evcil hayvanım, benim kendimi ne zaman kötü hissettiğimi bilir.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
11.Sık sık evcil hayvanım hakkında diğer insanlarla konuşurum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
12.Evcil hayvanım beni anlar.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
13.Evcil hayvanımı sevmemin sağlıklı kalmama yardım ettiğine inanırım.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
14.Evcil hayvanlar da insanlar kadar saygıyı hak ediyor.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
15.Evcil hayvanımla çok yakın bir ilişkimiz var.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
16.Evcil hayvanıma iyi bakabilmek için hemen hemen her şeyi yaparım.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
17.Evcil hayvanımla sık sık oynarım.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
18.Evcil hayvanımı mükemmel bir dost olarak görüyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

19.Evcil hayvanım beni mutlu eder.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
20.Evcil hayvanımın ailemin bir parçası olduğunu hissediyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
21.Evcil hayvanıma çok bağlı değilim.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
22.Bir evcil hayvana sahip olmak mutluluğuma mutluluk katar	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
23.Evcil hayvanımı bir arkadaş olarak görüyorum.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

Ek-9 Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Maddeler Arası Korelasyon Matrisi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
2	.33**																						
3	.42**	.34**																					
4	.48**	.48**	.47**																				
5	.42**	.23**	.35**	.39**																			
6	.41**	.38**	.29**	.65**	.43**																		
7	.13*	.13*	.20**	.20**	.29**	.27**																	
8*	.28**	.11*	.23**	.28**	.23**	.33**	.14**																
9	.14**	.27**	.13*	.37**	.28**	.48**	.20**	.23**															
10	.37**	.31**	.35**	.44**	.37**	.49**	.19**	.28**	.34**														
11	.18**	.24**	.41**	.33**	.29**	.34**	.54**	.20**	.29**	.38**													
12	.34**	.38**	.38**	.53**	.36**	.59**	.24**	.28**	.38**	.72**	.44**												
13	.23**	.25**	.28**	.31**	.26**	.39**	.28**	.17**	.30**	.42**	.32**	.37**											
14	.22**	.11*	.32**	.21**	.25**	.20**	.11*	.29**	.15**	.26**	.20**	.27**	.26**										
15	.39**	.22**	.54**	.40**	.29**	.32**	.17**	.29**	.17**	.43**	.36**	.40**	.28**	.36**									
16	.32**	.16**	.35**	.35**	.27**	.32**	.19**	.26**	.17**	.23**	.25**	.26**	.20**	.42**	.37**								
17	.19**	.18**	.24**	.26**	.18**	.25**	.21**	.19**	.14*	.34**	.25**	.34**	.25**	.22**	.31**	.42**							
18	.36**	.37**	.40**	.64**	.38**	.67**	.22**	.39**	.38**	.48**	.32**	.57**	.34**	.36**	.44**	.49**	.36**						
19	.31**	.13*	.26**	.31**	.34**	.37**	.31**	.28**	.11	.38**	.31**	.39**	.35**	.25**	.39**	.45**	.35**	.43**					
20	.39**	.22**	.53**	.39**	.33**	.33**	.25**	.31**	.15**	.34**	.33**	.36**	.34**	.38**	.52**	.38**	.27**	.44**	.53**				
21*	.35**	.18**	.27**	.35**	.27**	.38**	.22**	.34**	.18**	.24**	.28**	.26**	.23**	.21**	.43**	.32**	.27**	.33**	.41**	.38**			
22	.30**	.20**	.38**	.36**	.35**	.29**	.31**	.39**	.20**	.31**	.33**	.31**	.33**	.30**	.44**	.36**	.30**	.47**	.51**	.46**	.34**		
23	.30**	.32**	.37**	.55**	.34**	.50**	.24**	.35**	.31**	.43**	.33**	.51**	.32**	.36**	.42**	.38**	.30**	.61**	.35**	.45**	.33**	.49**	

\*\*\* Maddeler ters kodlanmıştır

\*\* p&lt;.01

\* p&lt;.05

Ek-10 Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Maddeler Arası Kovaryans Matrisi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1	.90	.36	.36	.44	.39	.39	.11	.21	.15	.34	.15	.29	.20	.10	.24	.17	.11	.26	.12	.22	.24	.15	.20
2	.36	1.33	.35	.54	.26	.44	.12	.10	.35	.35	.25	.39	.26	.06	.16	.10	.13	.32	.06	.15	.14	.11	.26
3	.36	.35	.81	.39	.30	.26	.15	.16	.13	.31	.33	.30	.23	.14	.31	.18	.13	.27	.09	.28	.17	.17	.24
4	.44	.54	.39	.93	.36	.63	.17	.21	.40	.42	.28	.46	.27	.10	.25	.18	.15	.47	.12	.22	.24	.18	.37
5	.39	.26	.30	.36	.93	.42	.23	.18	.30	.34	.25	.31	.23	.11	.18	.14	.10	.28	.13	.18	.18	.17	.23
6	.39	.44	.26	.63	.42	1.01	.23	.26	.55	.48	.31	.53	.35	.10	.20	.18	.15	.52	.15	.19	.27	.15	.35
7	.11	.12	.15	.17	.23	.23	.73	.09	.19	.15	.41	.18	.22	.04	.10	.09	.11	.14	.11	.12	.13	.14	.14
8*	.21	.10	.16	.21	.18	.26	.09	.63	.20	.21	.14	.20	.12	.11	.15	.12	.09	.24	.09	.14	.19	.16	.20
9	.15	.35	.13	.40	.30	.55	.19	.20	1.28	.37	.29	.38	.31	.08	.12	.11	.09	.33	.05	.10	.14	.12	.24
10	.34	.35	.31	.42	.34	.49	.15	.21	.37	.96	.33	.63	.37	.12	.27	.12	.20	.36	.15	.19	.17	.15	.29
11	.15	.25	.33	.28	.25	.31	.41	.14	.29	.33	.80	.35	.26	.08	.21	.12	.14	.21	.11	.17	.17	.15	.21
12	.29	.39	.30	.46	.31	.53	.18	.20	.38	.63	.35	.81	.30	.11	.23	.13	.18	.39	.14	.18	.16	.14	.32
13	.20	.26	.23	.27	.23	.35	.22	.12	.31	.37	.26	.30	.82	.11	.16	.10	.13	.23	.13	.18	.14	.15	.20
14	.10	.06	.14	.10	.11	.10	.04	.11	.08	.12	.08	.11	.11	.24	.11	.11	.06	.13	.05	.10	.07	.07	.12
15	.24	.16	.31	.25	.18	.20	.10	.15	.12	.27	.21	.23	.16	.11	.41	.13	.12	.21	.10	.19	.19	.14	.19
16	.17	.10	.18	.18	.14	.18	.09	.12	.11	.12	.12	.13	.10	.11	.13	.32	.14	.21	.10	.12	.13	.10	.15
17	.11	.13	.13	.15	.10	.15	.11	.09	.09	.20	.14	.18	.13	.06	.12	.14	.37	.17	.08	.09	.11	.09	.13
18	.26	.32	.27	.47	.28	.52	.14	.24	.33	.36	.21	.39	.23	.13	.21	.21	.17	.59	.13	.20	.18	.19	.33
19	.12	.06	.09	.12	.13	.15	.11	.09	.05	.15	.11	.14	.13	.05	.10	.10	.08	.13	.17	.12	.12	.11	.10
20	.22	.15	.28	.22	.18	.19	.12	.14	.10	.19	.17	.18	.18	.10	.19	.12	.09	.20	.12	.34	.15	.14	.18
21*	.24	.14	.17	.24	.18	.27	.13	.19	.14	.17	.17	.16	.14	.07	.19	.13	.11	.18	.12	.15	.51	.12	.16
22	.15	.11	.17	.18	.17	.15	.14	.16	.12	.15	.15	.14	.15	.07	.14	.10	.09	.19	.11	.14	.12	.27	.18
23	.20	.26	.24	.37	.23	.35	.14	.20	.24	.29	.21	.32	.20	.12	.19	.15	.13	.33	.10	.18	.16	.18	.50

\*Maddeler ters kodlanmıştır



## EK-11 Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği Türkçe Formu

<b>Açıklama:</b> En sevdiğiniz evcil hayvanınız hakkındaki kısa ifadelere katılıp katılmadığınız lütfen belirtiniz. Her bir ifade için tamamen katılıyorum, biraz katılıyorum, biraz katılmıyorum ve tamamen katılmıyorum seçeneklerinden birini seçiniz. Cevap vermeyi reddedebilirsiniz.	Tamamen katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.Evcil hayvanım benim için herhangi bir arkadaşımın daha değerlidir.	0	1	2	3
2.Evcil hayvanımla sırlarımı sıklıkla paylaşıyorum.	0	1	2	3
3.Evcil hayvanlar, aile üyeleriyle aynı hak ve ayrıcalıklara sahip olmalıdır.	0	1	2	3
4.Evcil hayvanımın en iyi arkadaşım olduğuna inanıyorum.	0	1	2	3
5.İnsanlara karşı duygularım, onların evcil hayvanıma davranışlarından etkilenir.	0	1	2	3
6.Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o bana hayatımdaki insanların çoğundan daha sadıktır	0	1	2	3
7.Evcil hayvanımın resimlerini başka insanlara göstermekten zevk alırım.	0	1	2	3
8.Bence evcil hayvanım sadece bir hayvandır.	0	1	2	3
9.Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o beni asla yargılamaz.	0	1	2	3
10.Evcil hayvanım, kendimi ne zaman kötü hissettiğimi anlar.	0	1	2	3
11.Sık sık evcil hayvanım hakkında diğer insanlarla konuşurum.	0	1	2	3
12.Evcil hayvanım beni anlar.	0	1	2	3
13.Evcil hayvanımı sevmemin sağlıklı kalmama yardım ettiğine inanırım.	0	1	2	3
14.Evcil hayvanlar da insanlar kadar saygıyı hak ediyor.	0	1	2	3
15.Evcil hayvanımla çok yakın bir ilişkimiz var.	0	1	2	3
16.Evcil hayvanıma iyi bakabilmek için hemen hemen her şeyi yaparım.	0	1	2	3
17.Evcil hayvanımla sık sık oynarım.	0	1	2	3
18.Evcil hayvanımı mükemmel bir dost olarak görüyorum.	0	1	2	3
19.Evcil hayvanım beni mutlu eder.	0	1	2	3
20.Evcil hayvanımın ailemin bir parçası olduğunu hissediyorum.	0	1	2	3
21.Evcil hayvanıma çok bağlı değilim.	0	1	2	3
22.Evcil bir hayvana sahip olmak mutluluğuma mutluluk katar	0	1	2	3
23.Evcil hayvanımı bir arkadaş olarak görüyorum.	0	1	2	3